

СРПСКА

РЕЧУ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 100 ● 20. ЈУН 1994. ● ЦЕНА 2 ДИНАРА

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 DRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

РЕДАКЦИЈА „СРПСКЕ РЕЧИ“ ЗАХВАЉУЈЕ СВИМА КОЈИ СУ СВОЈИМ ДОНАЦИЈАМА ИЛИ АНГАЖМАНОМ ПОМОГЛИ ДА ЛИСТ ДОГУРА ДО СВОГ 100 — ТОГ БРОЈА

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ:

СТО БРОЈЕВА САМОЋЕ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ / ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА
ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пећинћ

УРЕДНИЦИ:
Стово Батић, Илија Давидовић, Љиљана Јорговиновић — Булатовић.

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Миленко Вучетић, Славица Лазинћ, Сандра Петрушић, Благоица Стојановић, Александар Четрић, Александар Цветковић, Војкан Ристић, Никола Бурзан, Владан Василијевић, Ђорђе Вукоје (фото), Милица Лучић Чавић, Златко Чобовић, Ејуб Штитковац, Љиљана Шоп, Нада Мијатовић, Ружица Раинтовић-Јовић, Бранка Поламонац, Градиша Катинћ, Сандра Скоко (Лондон), Мира Трајковић (Париз), Бранка Митровић, Донка Михаиловић, Миша Бркић.

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Раде Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Нада Бошковић, Драгица Бугарски

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, I улаз, VI спрат, 11000 Београд
ТЕЛЕФОН: 011/620-891, 628-242 (секретаријат), 625-937 (редакција)
ТЕЛЕФАКС: 624-598
ЖИРО РАЧУН:
40801-603-4-27562
Стари Град
РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за информације Републике Србије бр. 413-01 221/91-01 од 15. фебруара 1991. одређена је стапа пореза од 3%

СТР. 8—9

ВУК ПИШЕ СРЕБРОВУ:

ТУЖНА ЈЕ СРПСКА РЕЧ

СТР. 12—13

ДРАГАН ВЕСЕЛИНОВ:

РОЛС-РОЈС КОМУНИСТИ

СТР. 15—16

СЛУЧАЈЕВНИ:

**ВОЈСКА,
ПОЛИЦИЈА,
САНЦАК...**

АМЕРИКА И ГЕНЕРАЛ ДРАЖА:

ПОЧАСТ СРПСКОЈ ЗАСТАВИ

СТР. 39—41

ХРВАТСКА:

КАКО ТО РАДИ ФРАЊО

СТР. 32—33

ЈУГОСЛАВИЈА И ГЕНЕРАЛ ТРИФУНОВИЋ:

КРИВ ШТО СУ ЖИВИ

СТР. 26—28

**ZELENI VENAC
JUG BOGDANOVA 15
629-408**

КОЈИ КАДА

НАГРАДЕ „СРПСКЕ РЕЧИ“

Поводом јубилеја редакције „Српске речи“, изашла из штампе стотог броја јединог аутентичног српског опозиционог листа, додељене су награде са именом Драгише Кашиковића, познатог борца за српску националну ствар, новинара и књижевника, који је 19. јуна 1977. године под мистериозним околностима убијен у Чикагу. До дана данашњег убиство овог српског патриоте није расветљено, мада је, по мишљењу Срба у Америци, то учинила југословенска Удба.

Редакција „Српске речи“ расписала је конкурс за најбољу књигу са тематиком везаном за политичку емиграцију, новински текст сатиричну драму и књигу афоризама. На конкурс је стигао велики број предлога.

Жири је на последњем састанку одбрањеном 13. јуна у редакцији „Српске речи“ још једном размотрио све предлоге и донео одлуку:

— да се у области публицистике награда додели **мр Радовану Калабићу** за књигу „Српска емиграција“ (прилози за историју српског исељеништва 1830 — 1992)

„Појава овог дела је од изузетне важности поред осталог и због тога што су Срби један од ретких, ако не и једини, међу европским народима који немају историју своје емиграције. То само по себи говори о вишедеценијском и систематском забору нашег заграничног народа. Они су били присутни у нашој јавности када их је трабало сатанизовати и лажно представити. Аутор је морао у сваком скрупулозном истраживачком поступку, лишеном идеолошких пристрасности, истовремено да пробије два зида — онај који се односио на нашу неприродну равнодушност према српској емиграцији и онај други, који је био окамењен идеолошким предрасудима и драстично деформисаним сликама о српском народу у расејању. Најмаркантније место у овом делу о заграничном српству представља поглавље о страдању српске политичке емиграције и трагична судбина Драгише Кашиковића“, стоји између осталог у образложењу Жирија;

— Награда Драгише Кашиковић за новински текст додељује се новинару „Времена“ **Петру Луковићу**.

„Испод његовог ангажованог, виспреног и духовитог пера јасно и оштро израстају стварне координате простора и времена у коме живимо, опасне и нестабилне, хаотичне и трагич-

ЖИРИ

Одлуке о додели наанграде Драгише Кашиковић донео је жири у саставу: Љиљана Шоп, књижевни критичар (председник), проф. др Ратко Божовић, социолог културе, и Александар Баљак, књижевник.

Све одлуке жири је донео једногласно.

не, безумне и поразне. У тим координатама Луковић са непогрешивим осећањем за узрочно последици ланац трагичних националних битија, за историјске конотације и савремене метаморфозе, борећи се за морал, истину и правду по мери своје вере у ове категорије, слика наше прилике и неприлике, карактере и менталитет, заблуде и истрајавање у њима. „Ђораво кутија“, симбол иницијалне комунистичке преваре, постала је Луковићевим луцидним коментарисањем наше политичке збиље и својеврсна метафора за наше време. Верујемо да континуитет Луковићевих текстова и њихов лековит хумор, каткад црн попут времена у коме ствара овај аутор, многе уче гледању и навици да разазнавају виђено каже се у образложењу Жирија за награду која је додељена Петру Луковићу;

— Награда за најбољу сатиричну драму додељује се **Вељку Радовићу**, драмском piscу из Београда, за гротескну комедију „Мотел за људине“.

У образложењу за ову награду пише између осталог следеће: „Јунак Радовићеве гротескне комедије је искомплексирани кепец, који гради хотел према својој висини и људској неостварености. У ствари реч је о гло-

Kasikovich

балној метафори о томе како људска ограниченост моделира свет по својој мери. Тако се и граде светови као „рђава бесконачност“. Радовић слика стварност као време хаоса и општег расула вредности у коме се може симулирати да је човек нешто и кад није ништа“;

— Награда за најбољу књигу афоризама, а додељују се две равноправно, припала је **Радомиру Јовановићу** и **Слободану Симићу**.

Јовановићу је награда додељена за књигу афоризама „Сан је да све ово сањамо“, а у образложењу пише и ово: „Овај аутор је ветеран међу домаћим афористичарима. Не зна се да ли је бољи хумориста или сатиричар, али се за њега поуздано може рећи да је наш најпродуктивнији афористичар. Откако је одлучио да гађа само у центар не зна за промашаје. Отуда је ова књига пун погодак у центар“.

Слободану Симићу награда је припала за књигу „Ратни профитер“, а у образложењу одлуке пише: „Аутор својим црнохуморним афоризмима на маестралан начин разоткрива бројне апсурдности и парадоксалности наше трагичне свакодневице. То што он кроз игру противуречних појмова саопштава прихватљиво је без доказивања. И кад изговори пола истине, то звучи као истина и по.“

Свечаност уручења награда којој су присуствовали многе званице одржана је 15. јуна у Београдском Клубу авијатичара. Све награде је уручила директор „Српске речи“ госпођа **Даница Драшковић**.

НАГРАДЕ

Свим добитницима награде „Српске речи“ са именом Драгише Кашиковића припала је псвеља, књига Драгише Кашиковића „Партија те тужи, партија ти суди“ и „Дупљаци“, коју је издала „Српска реч“.

Новчани износ награде је 1.000 динаара.

ПОСТХУМНО НАГРАДА „ДРАГИША КАШИКОВИЋ“ РАДОСЛАВИ ДАДИ ВУЈАСИНОВИЋ

На предлог жирија награда „Драгиша Кашиковић“ постхумно је додељена **Радослави Деди Вујасиновићу**, трагично преминулој новинарки листа „Дуга“, за њен целокупни новинарски опус. „Дада је у својим текстовима суочавала нашу јавност са оном стварношћу која је најмање видљива, а највише опасна. Пишући о тој стварности, она је склапала дијаграм несреће у коме доминирају рат и криминал, уверена да без новинара нема ни новинарства ни истине ни промене постојеће ситуације“, стоји у одлуци жирија.

СИЗИФ НАШЕГ ВРЕМЕНА

Када се гура камен снагом Давида и упорношћу Сизифа, подвиг је пружити сто корака и имати сто бројева „Српске речи“.

У безизгледном послу наћи смисао великом труду било је могуће само у околностима великих одрицања где осим голог живота није било ни мањег ни већег улога.

Странице „Српске речи“ као документ времена, отворене су за анализу да ли је Србија морала да уђе у свој паклени круг колективног мазохизма, мржње и насиља, или је постојао други пут — игнорисан од режима, али прихваћен од мислећих Срба који су знали шта неће и шта хоће, за разлику од оних других који су знали шта неће али не и шта хоће.

Отуда и изјава званичника да „грађани СРЈ не могу бити таоци ниједног лидера“ стиже са трагичним закашњењем када смо сви убијени, неко биолошки, али углавном духовно, са инвалидитетима који је створен у душама свих нас. Нема, дакле, патетичног позивања на национално достојанство као заклон за неуспешну политику. Допрло је напакон сазнање да нема достојанства једне земље ако нема спокојства, просперитета и нормалне људске среће за сваког њеног грађанина, као и сазнање да национална храброст треба да уступи место грађанској храбрости. А то је и део истине „Српске речи“.

Немамо више времена за нове заблуде, ни снаге за нове жртве. Ниједан народ није изашао из патњи и понижења док није храбро и до дна сагледао своје време и бреме зла и није сазнао истину о себи — целу и без остатака.

Психолошке последице овог рата биће страшне и осетиће их неколико генерација, тако смо писали и упозоравали свих ових година, нагађајући могућности инаугурације једног међународног суда који би непристрасно третирао сваког ко је осумњичен за ратне злочине, без обзира на којој је страни. Јер ратни злочин је универзални и ту не пали оно „ја сам се бранио па сам у име тога заклао“. Ако је он заклао, цивила, небрањеног или учинио оно што се третира као ратни злочин — он треба да буде подвргнут кривичном поступку. То је последњи начин повратка својих душа преживелих народа, биле оне муслиманске, католичке или православне, и почетак новог живљења на овим просторима. Нивоља је у томе што Срби у пијанству пусте машини на вољу, па измишљају да су побили силне Муслимане и Хрвате и чинили разна зверства, што код ових других није случај: они су ћутали и радили.

Један од начина гледања „Српске речи“ шта нам се десило односи се на постојање две културе: урбане, градске, космополитске, која је представљала део људи све сличнијих Европи и остатку света и друге, руралне, која се тиме осећала ужасно угрожена, полутанске културе разапете између новог и старог, несклоне променама и мрзитељски расположене према граду. У питању је освета предграђа и села — градовима, наравно и због режимских медија, која су и узгред данима промовисала чувену Председничкову изјаву да је за њега подједнако важан професор универзитета и сељак. Била је то, дакле, освета становника који се још нису интегрисали у модерну градску цивилизацију а изгубили обележја традиционалног сеоског патријархалног друштва, па тако и склоних манипулацији власти. Последњи вишестраначки избори су то и статистички доказали: широм Србије ужа градска језгра, убедљивом већином, свој глас су дала демократској опозицији. Та се предност топила према периферији, да би у руралним сеоским насељима социјалисти са лакоћом стицали одлучујуће ударничке резултате.

Тако је три пута успешно разарана памет Србије а рачун је уредно испостављан и неуким тобицијам.

Најчешће помињана личност у „Српској речи“ без сумње је Слободан Милошевић, човек сужене појмовне апаратуре, са двадесетак типски упорно понављаних фраза али и човек који је успео да изазове толики степен самозачаравања, самозаборава, самоодрицања и самопонижења читавог једног народа и који је умео да га по сопственој вољи, у трену, учини час послушним и питомим, час бучним и агресивним, час opakим и крволочним. Тренутак је зато да га прогласим својим личним херојем, да му прилепим број и да му одредим место у свом албуму чудесних слика. Неко ко буде некада претурао по њему, неко ко није осетио крвава испарења Милошевићеве епохе, можда ће поверовати да нам живот и-није био баш незамислив.

Свим Сизифима нашег времена па и „Српској речи“.

ПИСА: Богољуб ПЕЈЧИЋ

„СРПСКА РЕЧ“ У БРОЈКАМА

У претходних 99 редовних и једном ванредном, специјалном броју „Српске речи“ објављено је око

6800

страна различитих садржаја (једна новинска страна износи приближно и просечно 3,5 куцањих страна текста). Од тога је

5950 или 87,5%

страна „попуњено“ текстуалним прилозима или графичко-текстуалним комбинацијама, док је остатак од

850 или 12,5%

припао уобичајеној пропратној опреми, фотографијама, илустрацијама, стриповима и рекламама. Овакав омјер говори о томе да је текстуална форма била изузетно протежирана на рачун свих других. Фотографија, на пример. Од поменутих 5950 страна текста чак око

700 или 12%

обезбеђено је за писма читалаца, при чему је објављено преко

1600

писама најчешће у интегралном облику, што је, и у том смислу, „Српску реч“ учинило својеврсном трибином различитих погледа на свет. Даље из тог „фонда“ преко

600 или 10%

новинских страна „утошено“ је на преношење релевантних ставова и текстова из других листова и других домаћих и страних медија, на осврте без „ауторског печата“ и на опште информације (попут биографија бројних кандидата у предизборним активностима, на пример), те на различиту документациону грађу. „Остатак“ од

4650

или тачније 4648 новинских страна текста представља оригинално ауторско дело по којем се о „Српској речи“ суди на овај или онај начин. При томе, груба тематска подела овог дела листа говори о томе да се ради о строго политичком листу, јер је чак 85% садржаја усмерено ка политици, а око 15% ка неполитичним сферама живота, ако такве данас и овде уопште постоје. Дакле, приближно

50% — чиста унутрашња политика

10% — економија и социјала

10% — страначки живот СПО

10% — сатирични жанрови

7% — култура и политичка култура

5% —

међународна политика

8% — остало

Ове теме обрађене су у „класичним“ текстуалним жанровима (коментари, чланци, репортаже, осврти, те графичко-текстуални прилози) на

3637

новинских страна или на око

13.000

куцањих страна текста, док је класичним дијалогским формама, дакле интервјуима посвећено чак

1.011

новинских страна. С обзиром да су управо интервјуи били један од специјалитета „Српске речи“, а да, у извесном смислу, представљају својеврсно огледало карактера листа, поклонимо им још мало пажње. Дакле, у претходних 100 бројева „Српске речи“ објављена су чак

373

интервјуа, у којима је свој поглед на свет и на тему о којој је било речи изнео

291

РАЗЛИЧИТ саговорник, што значи да су неки од њих то били и по више пута. Саговорници су, наравно, базирани по различитим критеријима. По критерију СТРАНАЧКЕ припадности (без обзира на професију, звање или титулу) на странама „Српске речи“ вођен је разговор са

172

саговорника. При томе је у

89 или 24%

укупног броја разговора саговорник био ЧЛАН СПО, а у

83 или 22%

укупног броја разговора саговорник је био члан једне од

36

других странака или удружења. Ево тих странака и удружења:

Женски лоби
Београдски круг
Демократска странка
Демократска странка Црне Горе
Демократска странка Србије
Демократска заједница војвођанских Мађара
Демократски форум
Демократски савез Косова
Грађански савез Србије
Хелсиншки парламент
Хрватска демократска заједница
Либерални савез Црне Горе
Лига социјал-демократа Војводине
Муслиманска бошњачка организација
Народна радикална странка
Народна сељачка странка
Народна странка
Народна странка Црне Горе
Независни синдикат
Нова демократија
Савез комуниста — Покрет за Југославију
Социјалдемократска партија
Социјалдемократска партија Косова
Социјалистичка партија Србије
Српска демократска странка (Крајине)
Српска демократска странка (Српске)
Српска либерална странка
Српска народна обнова
Српска народна странка (Хрватске)
Српска радикална странка

ПОСЛЕ ПРВИХ 20 БРОЈЕВА „СРПСКЕ РЕЧИ“

Српска сељачка странка
Српска светосавска странка
Српски демократски форум (Хрватска)
Странка Југословена
Удружење за југосл. демократску иницијативу
Уједињени грански синдикати „Независност“
Најчешћи саговорници били су људи из ДС (9 пута), СДС (РС и РСК — 6 пута), СПС и СЛС (по 5 пута), ДСС, ГСС и НД (по 4 пута), НСС, ДС Косова и НСЦГ (по 3 пута) итд. Било због тога што су ВАНСТРАНАЧКИ, било због тога што су стручњаци у одређеној области, једноставно људи од угледа или људи који су поводом нечега имали шта да кажу, дакле апсолутно без обзира на било какву па и на страначку припадност, „Српска реч“ је одабрала и

119

других саговорника, а међу њима 30 писаца, 19 новинара, 15 економиста и бизнисмена, 12 професора универзитета, 10 академика, 10 адвоката итд. Са свим овим људима у име „Српске речи“ разговарао је

51

„различит интервјуер“. У реализовању овог ауторског текстуалног дела „Српске речи“ прило-

зима од неколико реченица до неколико „томова“, учествовало је око 450 људи. Овом приликом ми вам представљамо топ-листу од 50 најпродуктивнијих (криваца или заслужних) „свих времена“, који су, уосталом, попунили чак 84% укупног текстуалног садржаја 100 бројева листа. Из одређених разлога занемарујемо да су се „бавили“ различитим жанровима и темама, као што занемарујемо квалитативно вредновање њиховог квантитативног учинка. Број поред имена показује број страна листа, које је аутор сам исписао или су му их „исписали“ гореспоменути саговорници. Дакле,

1. ЛАЗИЋ СЛАВИЦА	419
2. БАТИЋ СТЕВО	302
3. ВУЧЕТИЋ МИЛЕНКО	210
4. СТОЈАНОВИЋ БЛАГИЦА	196
5. ЦВЕТКОВИЋ АЛЕКСАНДАР	187
6. ПЕТРУШИЋ САНДРА	185
7. ЧОТРИЋ АЛЕКСАНДАР	176

8. ГРУЈИЋ ДРАГОСЛАВ	159
9. БУРЗАН НИКОЛА	133
10. ЈОРГОВАНОВИЋ ЉИЉА	133
11. РИСТИЋ ВОЈКАН	132
12. ПОПОВИЋ МИЛЕНА	123
13. ЧАВОШКИ КОСТА	115
14. ВАСИЛИЈЕВИЋ ВЛАДАН	101
15. МИЛОШЕВИЋ НИКОЛА	94
16. ШТИТКОВАЦ ЕЈУБ	90
17. ШОП ЉИЉАНА	81
18. РАНИТОВИЋ РУЖИЦА	67
19. ПЕЈЧИЋ БОГОЉУБ	66
20. РЕЏИЋ НЕБОЈША	59
21. МАТИЋ ВЕРАН	58
22. БРКИЋ МИЛОВАН	58
23. ЧОБОВИЋ ЗЛАТКО	53
24. ДРАШКОВИЋ ВУК	47
25. ЛУЧИЋ-ЧАВИЋ МИЛИЦА	46
26. ПЛАМЕНАЦ БРАНКА	43
27. ДАВИДОВИЋ ИЛИЈА	38
28. ДРАШКОВИЋ ДАНИЦА	37
29. БРАЈОВИЋ ВЕЛИЗАР	33
30. МИТРОВИЋ БРАНКА	33
31. ГАЋЕ НАДЕЖДА	32
32. ФИЛИПОВИЋ МИЛАН	28
33. РАНКОВИЋ ЉУБОМИР	28
34. СУША ГОРДАНА	25
35. МАРКОВ МЛАДЕН	24
36. СИМОНОВИЋ СИМОНИДА	24
37. АЋИН ЗДЕНКА	23
38. КАТИЋ ГРАДИША	23
39. СТОЈАНОВИЋ ОЛГА	23
40. БОЖИЋ МИЛАН	23
41. МИХАИЛОВИЋ ДОНКА	21
42. СВИЛАР БРАНКО	18
43. БРКИЋ МИША	18
44. ПИРОЋАНАЦ ЗОРАН	17
45. ПЕТРОВИЋ СТЕВАН	17
46. ЈОВАНОВИЋ ГОРДАНА	17
47. ЛОГАР ГОРДАНА	16
48. БАРЈАКТАРЕВИЋ ДРАГАН	15
49. МИЈАТОВИЋ НАДА	15
50. РАКИТИЋ СЛОБОДАН	15

Ономе што чини органски део сваког листа, фотографијама, илустрацијама и другој „визуелној“ опреми (а што је у „Српској речи“ делимично запостављено), припало је око

500

страна листа и на њих је стало око

2.000

фотографија и око

500

илустрација, тзв. каишева и стрипова. У „Српској речи“ се „по позиву“, добровољно или случајно опробало тридесетак фоторепортера. Међутим, изван сваке конкуренције међу њима је Ђорђа Вукоје са преко 1.400 објављених фотографија. Међу илустрацијама и „стрипацијама“ први на листи су Миодраг Крстић, Дејан Ђуровић и Зоран Мајсторовић, који су одрадили барем 95% овог жанра.

СТО БРОЈЕВА

Четири тешке године и 100 бројева „Српске речи“. Сваки број право чудо за све нас који га стварамо, и сваки пут иста зебња — хоће ли изаћи.

Како смо почели? У пролеће 1990. године, на самом почетку страначког живота у Србији, када све медије — од телевизије, радија до новина — држи владајућа странка, још увек неспремна на другачије мишљење и јавну критику, није било начина да кажемо шта хоћемо а да се то не изокрене и злоупотреби. Размишљали смо тада о покретању новина, слободних, независних, које би дале реч опозиционим странкама. У почетку смо планирали дневне новине, али није било снаге ни средстава за то. Одлучили смо се за двонедељник коме је Вук дао име „Српска реч“. Не као реч Срба, него реч свих оних који говоре и разумеју српски језик. Богољуб Пејчић и ја смо покренули новине, а у мој редакцији осим нас није било припадника ни Српског покрета обнове нити било које друге странке. Желели смо независне новине, отворене за оне који нису могли добити реч у државним медијима.

То је и био наш проблем од почетка. Мучили смо се са регистрацијом дуго, дуго. Затим смо штампали први број. На насловној страни била је слика генерала Драже Михајловића а у листу носећи текст који је Вук написао о њему и покрету отпора фашизму и комунизму у Србији од 1941. до 1945. године. Хтели смо симболично да прво дамо реч онима у Србији који ћуте 50 година, оном већинском делу народа који је против комунизма, и тада, и данас, и увек.

И шта се десило. Забрана. Туžilаштво је забранило и запленило цео број, 150.000 примерка. „Српска реч“ у Србији, то није било могуће. Ње се власт плаши, и тада и данас. Први број смо бранили и одбранили, и истином у судници. Ослобођена је. По изласку из затвора поново смо га штампали у 200.000 примерака. Мислили смо да је крај. Био је то тек почетак.

Комунистичка партија, која је у међувремену једног лепог дана за пола минута постала социјалистичка, смишља нову тактику. Забрану без забране. Држи монопол над киосцима за продају штампе и једноставно неће да продаје „Српску реч“. Или: прими новине, баци пред тезгу и након 15 дана врати назад. Или неће уопште да прими те „непријатељске новине“. Невероватно је али и тачно да се тим комбинацијама бавио лично и председник државе, који наређује да се број 14 са његовом супругом на насловној страни, којој смо додали Стаљинове бркове као симбол идејног опредељења, преко ноћи заплени и избаци из киоска. Када смо објавили његову слику са Хитлеровим брковима, позивани смо на информативне разговоре у полицију, и све ове четири године радимо под будним оком и присмотром полиције.

У таквим условима, са четири члана редакције и сарадницима који често нису смели да се потпишу, правили смо сваки број и стрепели хоће ли бити и последњи. Чиста је алхемија како обезбеђујемо новац за штампу и скромне хонораре уредника и новинара. Оно што ми радимо, у другим сличним новинама раде екипе од преко 30 људи.

Често размишљам зашто нас нико не помаже. Углавном не смеју. Нико од оних ко би и желео да помогне „Српску реч“, кроз рекламу или на неки други начин, не сме да учини јер одмах добије политичку и финансијску полицију у фирми. Нас су контролисали стално. Инспектора из службе друштвеног књиговодства једном сам запитала: шта траже када толико контролишу. Рекао ми је: интересују нас финансијери.

Режимска пропаганда неуморно понавља да нас финансира иностранство. На жалост, то није истина. Нисмо никада добили инострану помоћ иако би је „Српска реч“ радо примила. Када већ држава Србија неће и не жели да помогне развоју независних медија, критички настројеним према власти, што је услов сваког демократског развоја друштва, зашто да не примимо ту помоћ од неке друге демократске земље? Пристали бисмо радо да, како се то

донедавно законом захтева, штампамо у сваком броју име дародавца и његову адресу.

Оптукују нас такође са смо страначка новина Српског покрета обнове. Није тачно. Српски покрет обнове не финансира „Српску реч“ нити води њену кадровску или уређивачку политику. Напротив. Врло често су функционери Српског покрета обнове, па и сам председник, протестовали незадовољни неким текстовима. Тачно је само то да нам је близак програм Српског покрета обнове, његова антиратна и мирољубива политика, противљење злочинима и етничком чишћењу и изразито демократска — грађанска оријентација. Поред подршке таквој политици често се веома критички односимо и према Српском покрету обнове и отварамо странеце за критику те странке и њених челних људи другим страначким лидерима и независним интелектуалцима, што наши читаоци добро знају.

Да нисмо гласило СПО-а доказ је и то да и данас радимо у веома скућеним и технички неопремљеним простопријама на шестом спрату, до којих често стижемо пешице јер лифт не ради. Српски покрет обнове је преузео власт у централним београдским општинама, али „Српска реч“ до данас није добила одговарајући простор за редакцију. Није добила ништа.

Анализа коју објављујемо о „Српској речи“ показује да је барем што се интервјуа тиче, Српском покрету обнове било посвећено 24% простора у протеклих 100 бројева, а 76% осталим странкама и независним интелектуалцима. То значи да је, у целини узевши, СПО-у припало не више од 10% листа.

Због оваког изузетно отвореног става према свим партијама, мишљењима и свим људима, „Српска реч“ се одржала до данас као веома утицајна и значајна новина, коју воли и чита шаролико читалаштво.

Ни једна, заиста партијска новина — као „Демократија“, „Велика Србија“ или „Епоха“ — није заживела и опстала, баш због ускопартијског опредељења уређивачке политике. Опстају само независни, слободни и истинити као што је „Српска реч“.

Највећа награда нам је сазнање да, као драгоценост, сваки број иде до читаоца у селима као Чукојевац, Медвеђа, Субјел, Шајкаш, и у свим градовима Србије. Често сам, искрено дирнут, давала у руке најновији примерак „Српске речи“ сељаку који би са пијацице, након обављеног посла, са кантама без сира, свратио да узме новине које у селу не може купити. Комплекти „Српске речи“ не чувају се само у нашој Редакцији него и у многим домовима, и то скромним, народним, чиме се поносимо. Читају нас у Америци, Европи, на Новом Зеланду, Родезији чак и у Јужној Африци. Има нас и у Загребу, Скопју, Љубљани, а „Српска реч“ се пробија, уз све ризике, и у Сарајево и међу војнике на фронту, и у

Пише: Даница ДРАШКОВИЋ

САМОЋЕ

Требиње чак, упркос наредби једног камионије да ће стрељати сваког за кога се утврди да чита „Српску реч“. Звучи нам познато.

Четири године и у 100 бројева „Српске речи“ причали смо само људске приче, борили се против политичког насиља, рата, криминала и диктатуре. Ни у једном од 100 бројева нема ни једног текста који хушка на мржњу и рат, нисмо подлегли хистерији „историјског тренутка“, националног или државног интереса. Истина пре свега и изнад свега. Ослоњени на српску Србију, а не на Србију комуниста, морали смо бити против садашњег бесмисленог и прљавог рата и против свега што је у том рату срамотило српски народ, његову културу, веру, војничку и људску част.

Због оваквог писања и политичког става „Српску реч“ радо читају и Срби и они који то нису, и православни, и муслимани, и римокатолици, и сви који говоре или разумеју „Српску реч“. Због тога што смо заиста српска реч, воле нас и мрзе, верује нам и лажу о нама, надају нам се и плаше се нас.

Као директор „Српске речи“ захваљујем се свим њеним уредницима, новинарима, сарадницима и читаоцима, без чије подршке не бисмо преживели ове четири тешке године и стигли до 100 броја.

Као отворени противник и критичар ове власти која нас тужи, ружи и забрањује кажем им: „Српска реч“ је воћка чудновата, не сломи је а зубе поломи.

Ход по трњу: Демонстрације грађана против забране првог броја „Српске речи“, 25. септембра 1990.

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

СЕЈАЊЕ

1.

У својим најбољим периодима, бар у овом веку, Србија је, међу првима у Европи, прихватила најсавременије и најавангардније светске изазове.

Прве телевизијске камере с мониторима прорадиле су, рецимо, у Београду, на Јесењем сајму, још 1938. године, у време када се на покушаје стварања телевизије као новог техничког, медијског и уметничког чуда у већини европских земаља гледало с подорењем.

Конзервативци су, наравно, и у Србији, бржали о штетности преузимања иностраних новотарија; либерални дух Србија је, међутим, умео да маргинализује све што је вукло у конзервативизам.

На сајамском штанду моћне фирме „Филипс“ емитован је, чак, уз учешће Жанке Стокић, Марице Поповић и Душана Раденковића, и оригинални уметнички телевизијски програм.

Тај пионирски подухват Београда спада у сам врх пионирских подухвата Европе у овој области.

Први озбиљнији теоријски рад о специфичностима уметничких остварења у ери електронике штампан је, додуше, у Француској, али га је „Српски књижевни гласник“ прештампао већ 1939. године, уврстивши се и тиме у најинформисаније и најавангардније уметничке часописе тог доба.

Најтраженије књиге у библиотекама и књижарама биле су, узгред, уз уџбенике Слободана Јовановића и дела популарног Бранимира Ћосића, књиге Мирослава Крлеже и Андре Жида, а не разне песмарице.

На радију су, на две нумере Софке, пуштане по четири нумере Бени Гудмана, Дјука Елингтона и Пола Вајтмана из најсвежије продукције.

Године о којима је реч вреднују се — због конвертибилног динара и великих инвестиционих потеза, због индустрије у успону и високог учешћа буџета у финансирању образовања, културе и фундаменталних научних истраживања, због богатог друштвеног живота и стабилних политичких прилика — као најпросперитетније године.

Прича о телевизији, није, наравно, у попису српских прилога глобализацији света и у попису српских одређивања за мондијализам, једина хвале и поштовања вредна прича.

Страх од туђих норми и домета је, на жалост, данас, упркос оваквом наслеђу, болест у напредовању.

Коме су такмац сопствени митови, а нама је тај такмац грубо наметнут у крвавом галопу шовинизма, губи утакмицу са стварношћу.

У својим најбољим периодима, Србија је, препуштајући митове успаљеним служавкама, незадовољним подофицима, збуњеним придошлицама из прекодринских крајева, заборављеним ратним инвалидима, чангризавим старцима и веселим куплет-мајсторима, умела да се надмеће са светом и да смело тражи и налази себе у најсавременијим и најавангарднијим изазовима, а такве Србије и тежњи ка општем успону, могућем једино у таквој Србији, више као да нема.

2.

Чамац с рупом на дну, привремено зачепљен шакама чамције, не спасава се маневрима који га одводе у таласе буре.

То је, отприлике, пресек размишљања политичких реалиста о покушају Зорана Ђинђића да савезном парламенту наметне расправу о карактеру федерације, а такав пресек размишљања јавља се, неизоставно, и код других сличних политичких акција.

О кучини и пилићима као да је реч, и то о живахним пилићима у замршеној кучини.

Нико разуман не спори да је жаљачка Југославија уставни бастард-моноглоид без икаквих изгледа да се нормално развија и да преживи; нико разуман не верује да жаљачка Југославија, настала у изнудици, може да функционише у постојећим нормативним оквирима; нико разуман не види у жаљачкој Југославији ни минималне претпоставке за трајнији мир.

Две старе државе, Србија и Црна Гора, или јесу или нису државе, а творци жаљачке Југославије, па и њени потенцијални реформатори, хтели би нешто треће.

Хаос ће тек настати дође ли до припајања осталих „српских крајева“ жаљачкој Југославији, јер ће остали „српски крајеви“, због свог анахроног схватања Српства, које је Црногорцима и аутохтоним Србијанцима далеко као Абесинија, и због психопатске опседнутости својих лидера „историјским пословима“, једноставно укинати и Србију, и Црну Гору и жаљачку Југославију, претварајући Балкан у трајни пакао.

Поглед на ову ствар је, са Авале и са Букуље, из Тополе и из Аранђеловца, са Овчара и са Каблара, још суморнији поглед.

Завера Ватикана и Коминтерне против Србије, која никада није доказана релевантним документима, кује се, практично, на Палама и у Книну, и улази, не деси ли се чудо, у завршницу.

Ту је права прозалија жаљачке Југославије, остало су јаруге и мочваре. Земљу коју главом без обзира напуштају најумнији људи и најшколованији стручњаци — не због њених тренутних неприлика већ због њене бесперспективности на темељима на којима почива — могу да спасу једино ургентни радикални захвати.

Иницијативе да се таквим пословима неодложно приступи, каква је, формално, и иницијатива Зорана Ђинђића, у принципу су, дакле, и пожељне и драгоцене иницијативе.

Невоља је, међутим, што је развалина бивше Југославије, у свим својим димензијама, нека врста палимпсеста, испод чијег првог слоја има, вероватно, и рецепата за оздрављење и за неку бољу Југославију, али и формула отрова и других неугодних изненађења.

Гребање по палимпсесту с бројним наслагама из прошлости, уз ватре свуда околу, тражи, у најмању руку, дуге припреме, веште мајсторе, проверене хемикалије и изнад свега потпуно дешифровање одговарајућих историјских периода и околности, како се цео подухват не би извргао у катастрофу или гребање ради гребања.

Наши политичари умеју да уоче проблеме, што показује и иницијатива Зорана Ђинђића, али сваки пут када их уоче, проблеми се, што такође показује иницијатива Зорана Ђинђића, само увећају и искомпликују.

Могуће је, наравно, да на политичкој сцени нема великих политичких личности и да су, због тога, сви покушаји ублажавања невоља својерсно сејање трулог жита; ближе је истини, међутим, да постојеће политичке личности сеју углавном труло жито јер имају посла с нерешивим невољама.

Чамцу с рупом на дну, ма колико да је чамција упоран и снажан и ма колико да је чамција на шака велика, најчешће нема спаса.

У потонућу таквог чамца много је више изгледа за путнике, макар и по логици „спасавај

се ко може", него у маневрима који ће га одвести у погибелне таласе.

Можда је, просто, распад жабљачке Југославије, уз потпуно државно осамостаљење Србије и Црне Горе, неизбежан и нужан исход садашње конфузије, али и први чврсти степен ка нечем бољем.

У чамцу у коме смо, рупа се, у сваком случају, брзо и драматично шири.

3.

Лепо је и за подршку је што опозиција, опет, овог пута институционално, јуриша на непристу-

Рад на дуге стазе у политичким пословима, с урачунатим негодностима — што показује управо пут Милана Стојадиновића до врхова власти — једини је политички исплатив рад.

У лов на вепра се не иде без пушке, с планом да се пушка нађе или отме тек у чеки.

Неоспорно је, дабоме, да су данашње српске прилике, нарочито у поређењу са општим условима у којима су Силвио Берлускони или Милан Стојадиновић градили тактику и стратегију успона, веома сложене и специфичне.

Владајућа странка је присвојила државну телевизију и претворила је у страначку; опози-

изазове тако блиског трећег миленијума, и управо је то чега у опозиционим партијама нема, а чега би морало да буде, најдебљи и најфаталнији минус опозиције.

Стварање атмосфере да социјалисти падају колико већ сутра, а таква атмосфера се ствара од првих вишестраначких дана, доноси опозицији извесне топливе поевне и олакшава грађанима туробну збиљу, али се, у таквој атмосфери, не постиже ништа битније.

У минуле четири године, управо на таласима наде да социјалисти сигурно одлазе, опозиционе странке су уложиле у предизборне кампање и текуће акције бар десетак милиона до-

ТРУЛОГ ЖИТА

пачне и неосвојиве медије.

Али...

Од новог италијанског премијера Силвија Берлусконија, који је прво изградио сопствено медијско царство, па тек онда ушао у политику и за три месеца потиснуо противнике са деценијским политички стажом, имало би се шта научити.

Ни примери из наше историје нису, у том погледу, за потцењивање.

Неколико година пре изласка на политичку сцену, један од најуспешнијих српских политичара, Милан Стојадиновић, купио је мањи број акција Радио Београда, а у политичке борбе је ушао, и из њих изашао као победник, тек када је, лаганим и стрпљивим маневрисањем, надмећући се с акционарским ажулама попут Стевана Вагнера, Љубе Ненадовића, Јулијуса Ханауа и фирме „Маркони“, успео да Радио Београд освоји изнутра и постане његов утицајни сувласник.

ционе странке немају довољно новца за брзо стварање сопственог информативног система; велике новинске куће су дуго биле под непосредном контролом разних обавештајних и контраобавештајних служби и још су на веома суптилан начин везане за најорганизованије центре моћи; главни учесници у својинској трансформацији медија и главни новопечени акционари су друштвене фирме зависне од режима или лажне приватне фирме које су заправо полицијске експозитуре; око две трећине постојећег новинарског кадра живи под сенком негодних и компромитујућих досијеа у рукама не-сентименталне и сурове владајуће елите.

ипак...

У опозиционим партијама готово да нема заокружених стратегијских пројеката који изискују стрпљење на дуге стазе, нема пројеката орочених на пет, десет, па и двадесет година, нема ковертираних одговора на друштвене, идеолошке, економске, технолошке и културне

лара, а толико ће, сигурно, уз сличне ефекте, потрошити и у наредне четири године.

С тим новцем, и уз свест да рушење социјалиста није питање неког повољног тренутка већ дуг процес, могло се, индиректно и на трагу искустава Силвија Берлусконија или Милана Стојадиновића, постићи знатно више.

Зашто се лукаво, па и тајно, није акционарски улазило у неке медијске куће? Зашто у деловима земље где је социјалистичка пропаганда најјача, није никло педесетак локалних радио станица малог домета, повезаних у јединствен систем, и десетак мобилних и кабловских телевизија? Зашто се нису стипендирани студенти новинарства?

Милиони долара су милиони долара.

Неке опозиционе странке се, додуше, у последње време, опредељују, изгледа, за овакву стратегију и за деловање на дуге стазе, а и неке личности изван актуелне политике раде у релативној тишини на стварању сопствених медија као минималних претпоставки за продуктивно опозиционарство.

Најновији инситуционални јуриш опозиције на информативне тврђаве неће, вероватно, донети никакав спектакуларан заокрет, јер су спектакуларни заокрети немогући у тренутном политичком амбијенту, али ако буде мудро вођен и ако јуришници иза себе вешто оставе и мине њ одложеним паљењем, мучна прича о информативним блокадама и мукама опозиције кренуће повољнијим током.

Наде, дакле, има, као и формула за добитничке комбинације, упркос све снажнијем општем безнају.

4.

Од читања новина бесмисленије је, интелектуално и духовно испразније, и по здравље штетније, још једино писање за новине.

Тако размишља аутор ових редова и у таквим размишљањима склапа своје хроничарске скице, ево већ скоро сто пута.

У ружним временима, с новинама, у новинама и око новина, нема ничег лепог.

СРПСКА РЕЧ ПЕСНИКУ — ЗАТВОРЕНИКУ ВЛАДИМИРУ СРЕБРОВУ

ТУЖНА РЕЧ

Драги Владо!
Пишем Ти, иако знам да је „Српској речи“ у Твој затвор улаз забрањен. И утмачен си због храбрости што си говорио српску реч онима који не знају њено значење и који су духовну, верску, државну, војну дипломатску и сваку другу граматику преписивали из књига које никада нису биле књиге српског народа.

Ухапшен си, Владо, оног дана када си, пре избијања рата, у Сарајеву, онима који су кривотворили крштеницу и себе назвали српским интелектуалцима, у лица сасуо — српску реч. Од тада су само вребали прилику да Те ухвате.

Тебе, песника, затворио је песник. Прве јавне честитке тамничар је примио од српских песника. Игром судбине, председник Србије и Црне Горе тада је, такође, био књижевник. Пожурио сам, као писац, са јавном молбом писцу-председнику да из тамнице песника-председника избави песника-робијаша. Писали су, молили и протестовали још многи.

Сад ће две године од тада. Ти си још у затвору. И још је рат. И још је највећи злочин изговорати српску реч.

Држава нам у светском затвору и народ цео. Десетине хиљада погинуло, стотине хиљада обескућено, по свим континентима за новим небом трагају најдуже и најнесрећније колоне Чарнојевића. Наших Црнојевића што су побегли и беже од пијане памети и силе која прогони, тамничари и убија српску реч у српској отаџбини.

Тебе у затвору држи „Српска демократска“ странка, коју си Ти основао и којој је требало да будеш председник. На несрећу и Твоју и свих нас, из Београда наредише да други песник, као „разложен и умерен“, дође на кормило. Ти си, на Дедињу, означен као „великосрбин и екстремиста“. А кад си, у оквиру СДС, оформио „Младу Босну“, са Дедиња су гракнули да си полудео и да призиваш несрећу братоубијања!

Била је, сећаш се, минула поноћ, кад си ми, из Сарајева, телефонирао. И сада чујем твој глас: „Они не знају шта је „Млада Босна“, они не знају ништа...“ — и ту си их, сочно, по српски, опсовао.

Нити су знали онда нити знају данас, мој Владо. У „Младој Босни“ били су и православни и муслимани и нису проповедали да не могу живети заједно. Хтели су исто и знали да су гране истог дрвета, род једног језика и корена.

Тих дана, ти исти, грмели су на СПО и мене, такође због нашег „великосрпског лудила“. Нарочито су подивљали када је први број „Српске речи“, на насловној страни, објавио слику Бенерала Михаиловића. „Српску реч“, прву српску реч у Србији, од пада Србије 1944. године, они су ухапсили, а полицију и војску и тенко-

*У несрпској речи
песника-председника, чији си
сужањ, пишу ових дана да би Те
Срби убили по изласку из затвора и
да би Те морала усвојити бездетна
породица Данице и Вука
Драшковића. Лажу. Много је Срба у
Херцег-Босни нашој који Те воле,
али се, у поретку мржње и несрпске
речи, љубав и српска реч гађају
куршумима. Нека те пуге. И од
моје и од десетина хиљада
породица српских Ти си, драги
Владо, одавно усвојен.*

ве и хеликоптере упутили на Равну Гору, да спрече да, први пут од пада Србије, Срби изађу на ту своју планину.

На тој планини подигнут је устанак за ослобођење не само Србије него и читаве Југославије. А уз Бенерала Дражу, у Врховној команди, као и у војсци његовој, не беху само Срби, него и Хрвати и Словенци и муслимани и људи наши Мојсијево вере. Данас га славе и одају му почаст Америка и цео свет. Само га у Србији, и даље, држе за издајника.

Зло семе етничког чишћења није никло ни у „Младој Босни“ ни на Равној Гори. Њега није, никада, било нити у једном речнику српског језика. Злочин је преписан из туђих историја, и преписали су га они исти који су, пре овог рата, жигосали Тебе као „великосрбина и екстремисту“ и који ће се, пар месеци уочи твог хапшења, сјавити у Сарајево, на договор о несрпском путу до српске државе.

Кад су сломили Твоју „Младу Босну“, прешао си у СПО. Брз на српској речи, убрзо си

ми, оштро и јавно, замерио због залагања да се БиХ уреди као демократска федерација кантона и регија. Био си за демократску федерацију грађана, без икаквих шарања по етничкој и верској „кожи леопарда“.

Никада Ти, драги Владо, нисам због тих грдњи замерио. Срце је желело оно што си Ти говорио, али је нужност диктирала оно за шта сам био.

Чини ми се да ни сада није касно за кантонизацију и да другог разумног излаза нема. Не могу да замислим и нећу никад да прихватим ниједан проценат, ни 49 ни 69 ни 109 одсто, док се свим прогнаним и одбеглим не омогући повратак на имања и прадедовска гробља и ако Мостар, ако Сарајево, Тузла, Зеница или Бихаћ или Столац или ма који град у селу Херцег-Босне буду туђина и душманско тло.

Нећемо Ти и ја Херцег-Босну у којој ће родне куће Иве Андрића, Меше Селимовића, Алексе Шантића, Скендера Куленовића, Јована Дучића, Исака Самоковлије и Мака Диздара бити у различитим, па још и непријатељским, државама.

Лажу, драги Владо, да се над језером бесмислено просуте крви више не можемо поморити. Ако не можемо, онда нема живота, него смрти, само смрти и јада, док сви не нестанемо.

Против помирења говоре они који су и покренули ратно лудило. Продужетак смрти њима је алиби за злочин и бежање од народне казне и клетве, која већ увелико одлеже. Своју децу и фамилије склонили су у Београд, у Загреб, у иностранство, а крвљу туђе деце цртају мапе и цементирају државничке палате за себе. Само да их видиш како изгледају. Сви се, на свим ратним командним положајима, удебљају и забили. Сви се обогатили и узнели од славе што су познати широм планете и што су цео свет о јаду забавили. А тек да видиш још нешто што из затвора не можеш да видиш. Те мељ тог богатства и силе су гробља, црне мараме, осакаћени, обескућени, гладни и до безнађа унесрећени људи њихових нација и вера чији су они ослободиоци и усрећитељи.

Херцег-Босна нам је рушевина. Нема, чак, ни Старог моста у Мостару. Нема ни костурнице Пребиловчана, покланих од усташа 1941, а сахрањених тек 1990. Нема ниједне цамије на територији која се зове српском ни многих цркава на територији која се прозвала бошњачком и хрватском. Свуда зјапе развалине. Мислим да је ужасније и од Хирошиме. Тај град је оживео. Хоће ли и кад оживети наша Босна и Херцеговина? Кад ћеш Ти, Владо, изаћи из затвора? Кад ћемо ми, који нисмо у затвору, иза-

ВЛАДИМИР СРЕБРОВ:

ПОГУБНИК

И Бог и народ, моћни бискупе, знају да
нема чуда
од хлеба и воде већих. Још имам знај и
име:
Матијом ме зову, и Губцем. Веле, и краљем
обешених сељака.
Дошавши незван, зар мислиш да сам
дванаести апостол, Јуда,
да опрост тражим глави што сутра биће
зрака.
Желим да знаш: овај ваздух крпим и
својом раном.
Твој прстен, моћни што љубе, није земља
засута гавранима
на колибама, где човека сугуби порезник
жари.
Желим да удреш, угошћен водом и нашом
храном.
И твој круг бразде оплакаће — незрелог жита
олтари.
Моћни бискупе! У мори срца цепање чујем
Христових рана.
Молитва, којом те пратим, гушћа је од
снега решетака.
Зато, одлази! Ову ноћ угасити желим
слободом.
И вером, да деца у слављу копаља убијана
постаће зрцала дуж друмова неразгннутих
њиховим ходом.

ћи на слободу?

Још само мало и свет ће дићи руке од нас. Мировне снаге ће отићи а трговци оружјем доћи. Више неће бити никог ко ће лудацима везати бар мало руке и никог ко ће закрвљене људе моћи да развади.

Са Дедиња и Пала сада кличу против рата. Они исти који су Тебе, само због тога што си био против рата пре рата, улисичили и народу нашем представили као „националног издајника“. И онај њихов пајташ из Загребца постао миротворац, а мед мира и мерхамета капље и са усана оних који су, сећаш се; пре рата, у Вишеграду, минирали споменик Андрићу.

Нема ни мира, ни помирења, ни живота, ни наде све док су ти исти то што су и тамо где су. Али нема, на жалост, ни довољне снаге да их отерамо. Народ је, од несреће и беде и страха, обневидео. Ослепелом народу удварају се ослепели писци, ослепели академици, ослепели политичари. Убеђују народ да је раније био несрећан и слеп, а да је тек сад срећан и прогледао.

Српска реч је жива, али је прогоне и не дају да се рашчује.

Када српска реч, због кдје си у затвору, одјекне слободно и силовито из Београда. Ти ћеш, Владо из тамнице бити изнет на њеним крилима.

Стидим се. Стидим се што свакога дана песнику у чијим су рукама кључеви од Твоје ћелије не стижу протести из Француске 7, из САНУ, из централа политичких странака. Стидим се сопствене немоћи да Ти помогнем.

У несрпској речи песника-председника, чији су сужањ, пишу ових дана да би Те Срби убили по изласку из затвора и да би Те морала усвојити бездетна породица Данице и Вука Драшковића. Лажу. Много је Срба у Херцег-Босни нашој који Те воле, али се, у поретку мржње и несрпске речи, љубав и српска реч гађају куршумима. Нека те пусте. И од моје и од десетина хиљада породица српских Ти си, драги Владо, одавно усвојен.

Издржи. Река наше народне мисли, традиције и памћења мора се вратити у њено корито. Тада ће грунути српска реч. Верујем да тај дан нећеш дуго чекати.

Уз Тебе сам,

Вук Драшковић

П.С. Молим песника-председника да ослободи песника-затвореника. Дајем српску реч да песник-затвореник, све и да постане песник-председник, неће од песника-председника направити песника-затвореника.

**Поводом изласка јубиларног
100-тог броја „Српске речи“
упућујемо Вам срдчане честитке
колектив
ГДП „ШТАМПARIЈА БОРБА“**

И НОВА СРПСКА ПОЛИТИКА

КАКО БАЦИТИ МАМУ ИЗ ВОЗА

Пуне три године са рамена Председника Србије полетали су на запад соколови рата. За брз и срећан пут одавде их је пратио пропагандни ветар са београдских и новосадских медија, поручујући свима, хучно и бучно, да српски народ мора да живи у једној држави макар се она звала и Југославија, те да се Београд брани у Книну.

Веровало се да ће тај репепт, теоријски и практично испробан неку годину раније приликом „уједињења“ Србије и укидања косовске и војвођанске аутономије, успети и у својој репризи на ширем југословенском простору.

Сетимо се: и тада се говорило (Милошевић) да ће „Србија бити јединствена или је неће бити“ и да се Београд брани на Косову. На таласима тзв. антибироградске револуције Председник Србије је релативно лако постигао свој политички циљ, регрутујући под националну заставу на хиљаде „вознесених“ патриота: академика, писаца, свештеника, новинара, глумца, сликара, официра, државних чиновника, гастарбајтера, пролетера, сељака... Уз релативно малу цену Милошевић је успео да оствари циљ. Устоличио је веру, јачу и од православља, да треба само мало притиснути и показати зубе па ће српски народ очас посла исправити све неправде којима га је историја неправедно казнила. Код обичног света победило је истовремено уверење да су демократске институције, јавност, поштовање људских права, само башибозлук који би Милошевића и цео народ омео у остварењу узвишених историјских циљева.

Ентузијазам националне елите био је појачан млаким реаговањем света на увођење просвећене диктатуре и личне власти једног човека у Србији. Процењено је да је све то, ипак, унутрашња ствар Србије и савест је задовољена јаловим ангажовањем комисија и група за људска права, које су Милошевићу и његовој пропагандној машинерији више служили за спрдњу но за бригу.

Понет брзим и несумњивим успехом, први човек Србије веровао је и у веће домете те магичне формуле. Подстакло је или — у најмању руку — благонаклоно гледао на медијске, политичке, државне, привредне и културњачке чистке, обављене у Србији на таласима патриотског блиц крига. Ем је, тиме, наградио све своје првоборце, ем је рашчистио терен за другу много озбиљнију националну офанзиву. У

Ако већ не може „сви Срби у једној држави“ нека буде „сви Срби у једној партији“?

Пише: Михајло КОВАЧ

пролеће '91. окупљеним председницима општина изјављује: „Ако не унемо да радимо, унемо да се бијемо“ и — доживљава буран аплауз! Страшно је што нико сем делова слабашне опозиције тада у томе није видео ништа страшно.

Већ у то време, ако не и пре тога, Милошевићу се учинило да се Косовска битка није десила само на Косову пољу, да Пећка патријаршија није само у Пећи, најзад, да Србија није само у Србији. Накнадна прича о сукцесији и праву на самоопредељење не може прикрити чињеницу да нови, најважнији станар Дедиња, заправо није имао бољу идеју од репризе косовског рецепта на просторима бивше Југославије. Уосталом, сетимо се: западно од Дрине и Дунава нису се први побунили тамошњи Срби, већ Срби управо из Косова Поља који су хтели да митингују у Загребу и Љубљани. Потрајало је док ствар нису преузели завичајни клубови Личана, Кордунаша, Банијаца, Славонаца и Херцеговаца у Београду, па су Шолевић, Булатовић и компанија брже боље демобилисани.

Све у свему, Словенци су добили богомдане поводе да се отцепе, а Хрвати да изаберу управо Туђмана, десничара, шовинисту и осведоченог србомсрца да оживи хрватске „косовске“ митове и постане идеални пандан Милошевићу.

Рат је постао неизбежан и убрзо се показало да ЈНА није у стању да тако успешно одигра „ујединитељску“ улогу као српска милиција на Косову. Све се изродило у крвави, сурови међунационални обрачун који се Милошевићу одавно, практично од краха Венс-Овеновог плана, отео из руку. Сан о томе да ће једног дана онако славодобитно слетети на неки западни српски Газиместан, претворио се у Милошевићеву ноћну мору. Међународна заједница изоловала је и њега и Србију, а западни Срби му све више отказују послушност. Од једне, за-

једничке државе, остале су само академске умотворине на папиру.

Војничке победе биће приписане другима, а политички пораз само њему, Милошевићу. Отуда он, у последњих годину дана, не чини ништа друго до грозничавих настојања да успостави политичку контролу у „српским“ земљама ван Србије. Ради тога, покушава да растера до јуче омиљене соколове и на све стране баца у небо голубове, писмоноше мира. До јуче црно — постаје бело. Два и два су, наводно, опет — четири. Треба што пре заборавити 300 хиљада погинулих, разорене градове, спаљене домове, два милиона разбежалих људи, многе од њих физички и духовно осакаћене.

Мир, мир, мир — грме медији који су, колико јуче, праве миротворце завијали у црно. Мир, мир, мир — трабуњају данас новинарски и политички најамници Милошевића, безочно демонстрирајући сопствени цинизам, аморалност и безобразно уверење да ће сутра бити све заборављено.

Шта се друго могло и очекивати него да Милошевићу РС и РСК лансира колоне трговачких путника који ће тамошњим преосталим Србима објаснити „политику мира која нема алтернативе“. Е да би то и доказали, успут оснивају и филијале СПС! Тог посла се прихватају људи, и раније и сада без икаквог угледа, које је Милошевић правио од воска и пластелина, размештајући их где и како му воља. Тако ће се Он појавити, час са брковима и наочарима на Конгресу синдиката у Новом Саду, час са раскошним плавим увојцима у Книну на оснивачком скупу СПС.

Помишљам ипак, како се глупо и блесаво осећају они малобројни међу поданицима српског режима који су у целу ствар заложили неки углед, неко име и презиме. Послати их као некад Дубчека у Анкару да би ћутали? Са Турцима баш не стојимо најбоље, а ни други се много не ожимају за Милошевићеве отправнике послова.

После целог урнебеса, галаме и бацања народа у колективну неурозу, Милошевић се враћа на почетак у безбедне оквире своје строго контролисане партије. Ако не иде са пројектом „сви Срби у једној држави“, зашто не покушати с оним што је већ проверено — сви Срби у једној партији?

У овој земљи све је могуће, па и понављање оног каламбура из филма „Како бацити маму из воза“. Маму рата, наравно.

РОЛС — РОЈС КОМУНИСТИ

Због рата и економске кризе Србија је пропустила прилику да претвори стару државно-партијску својину у приватну. Огроман унутрашњи капитал је протраћен на рат уместо на куповину друштвених предузећа и улагања у приватна. Преко пет милијарди долара је побегло у иностранство и још толико је покрадено од домаћих штедиша а потом однето у свет. Запосленост се преполовила а незапосленост скочила на 200 одсто. На једног запосленог опадају два незапослена. Друштвени производ је после Милошевићеве визите Газиместану непрекидно падао и сада смо у економској 1958. години. Претрпели смо инфлацију од 1 одсто на свака три минута. Имамо милион и двестопедесет хиљада пензионера, чије су већ мале пензије веће од кредитног потенцијала домаћих банака. На врату нам седе избеглице из Караџићеве и Мартић-Хаџићеве државе за које хлеб плаћа наш сељак.

Закљоњени фронтом националног јединства, великокрпском опозицијом, брдима Босне и рушевинама Вуковара, београдски комунисти су постали стерилни капиталисти. Преузимали су мала и средња предузећа још од 1991. за комичне своте новца, али још ни динара у фабрике нису уложили нити су неког новог запослили. Наша опозиција ништа не види, чак више држи страну Караџићу него одераној Шумадији и Војводини.

ШТА ЈЕ УРАЂЕНО

Приватизацијом су купљене две трећине предузећа у Србији, али без новца. Радници су преко интерних деоница, које су куповали од плата, постали власници својих предузећа. Директори приватних фирми прелили су капитал од друштвених фирми у своја преко „деоничарских друштава у мешовитој својини“ — исто онако као што крпељ исисава својој жртви крв.

И сада смо, кажу тријумфално комунисти, извели велику реформу! Наравно, нису још, све док се у приватизацији не омрсе и Ђинђићеве „народни капиталисти“. Са њима ће овај епохални захват да заврши са старим друштвом.

Десила се правара. Нисмо добили капитализам већ радничко-деоничарски социјализам. Радници су за своје плате добили предузећа без капитала и без послова, а комунисти су до-

Приватизација у Србији је створила нове богаташе али народу још није донела колаче. На сву срећу, приватизација није оптужена да је узрок наше беде већ Уједињене нације и њихова изолација Београда од света. Тако ће приватизација моћи да се настави наоко од ње нисмо имали користи.

Пише: Драган ВЕСЕЛИНОВ

били доларе од пљачке народа. Сада теше народ социјал-демократском фразеологијом о кризи државе за сиромашне и лилићевском демагогијом да је пиштољ-песник Караџић одговоран за празне стомаке Србијанаца. Теши их и Ђинђић дајући им своју и Лабусову трансфузиону крв да се освеже и огораве.

НОВИ КАРДЕЉ

Кардељ се у Србију вратио у облику ортакког социјализма. Фабрике су предате радницима и сваки је добио по један папир који гласи на машину, халу и тоалет. То се морало догодити пошто је Милошевић свечано открио у Београду 1989. спомен плочу овом старом југословенском и словеначком марксисти. Међутим, Кардељ и Тито су градили привид социјали-

стичке будућности Југославије на америчким кредитима, док га главни Милошевићев идеолошки гуру, академик Марковић, гради на меду и костима нацификованог становништва. Рат и радна акција је једини пут да се он у овој патуљастој марксистичкој верзији одржи. Тај социјализам би Тито купио за златни прстен са леве руке и било којом штафетом од 1945-1980. године.

Код нас се приватизација компромитовала. И она је жртвована зарад власти забринутих и збуњених комуниста из 1988. године. Они се због ње нису либили да у протеклих шест година разбију и Југославију; фанатизују становништво, упропасте огромно Титово економско и политичко наслеђе, варваризују морал и професију, осуде свет за заверу против Срба и за проневеру нашег небеског капитала у историји цивилизације, отерају инжењерску омладину у келнере Братиславе и Лондона и, на крају, издају Книћане и сада Босанце на Палама.

СЛОМ ОПОЗИЦИЈЕ

Опозиција још није учила да је самоуправни социјализам са друштвеном својином претворен у раднички социјализам са приватном својином и менаџерском класом. Насупрот осиромашеној запосленој раји пуној празних власничких папира стоји Ролс-Ројс група, пуна отете штедне од грађана и профита од монополских трговачких права. Опозиција уопште не запажа да је приватизација у Србији створила ново друштво и да су њени програми застарели. То је, изгледа, једино схватио Ђинђић уочивши да наредне измене у структури система могу да се проузрокују само реприватизацијом већ приватизованог капитала. Како би то значило ући у обрачун са стотинама хиљада радника — приватника он је решио да напусти бојно поље реформе и умеша се у приватизационе послове социјалиста.

Ђинђићеве демократе сада желе да се слеђа привуку „Комету“ СК-Покрета за Југославију и предузећу „Велика Србија“ Социјалистичке партије Србије. Они хоће у Ролс-Ројс групу екс-комуниста. Спремни су да легитимишу социјалисте на власти поделом ресурса у влади и не либе се да криминализују партијску политику. Можда ће им најзад поћи за руком да купе онај крвави „Нисан“ из Босне који им је упола цене понудила Дафина Милановић.

Коштуничине демократе равнодушно прате измене у економској и социјалној структури Србије. Једино их узбуђују померања ровова на фронту.

Поред њих је протућала социјална трансформација у Србији а да од ње нису успели да запазе ништа друго до скупе уибенике за гимназију и карте за тролејбус у Београду. Ове демократе су Караџићеви савезници који нас упорно убеђују да се равнотежа између националног и демократског става постиже форсирањем рата за границе Србије по цену труљења народа и привреде у њој. Они ће прећутно држати Милошевићу леђа докле год буде војевао преко Дрине и Саве бунећи се што ће он уместо њих подићи у Сарајеву српску тробојницу.

Српски покрет обнова и даље мало вреди без Драшковића. Расуло које га је задесило после 9. марта 1991. године поновило се и после 31. јуна 1993. Драшковићева опозиција је изграђена на моралном протесту због невитешког српског ратовања, одупирању рату, личној жртви и духовитим и тачним коментарима о криминалу социјалистичких хипократа. Иако Драшковић више не показује своје разнобојне мапе о подели Босне, Херцеговине и Хрватске, и више не дели пресуде да ли су Македонци народ и чија је Македонија, да ли су Муслимани народ или верска група, да ли су Црногорци Срби или нешто друго — он и даље лавовски део своје политике посвећује спољном српском питању. А када се окрене Србији, нико га није чуо да је о радницима говорио дуже и са већим заносом него о Дражи Михаиловићу — некрофилној опсесији да је створио корисну постхумну и рехабилитациону партију за већ пола века мртвог „ђенерала“. Драшковић је одржао сјајну лекцију крвавим интелектуалцима у „Сава-центру“ да би одмах потом отишао на Равну Гору и поклатио се „ђенералу“ не схвативши да се од њега опростио баш у „Сава-центру“, пред његовим стварним дегенерисаним ађутантима: Црнчевићем, Кошутићем, Крестићем, Караџићем и осталима. Дража Михаиловић је био представник једне данас готово искорењене политичке и економске структуре Србије која је одавно замењена Титовом социјалистичком епохом продуженом са Милошевићевим московским упадом у „ваучер — социјализам“.

И док Драшковић романтизује и романизује „ђенерала“ и сујетно одобрава ласкавцима да и њега називају „чичом“, дотле још нико из

Српског покрета обнове није објаснио како ће мо се „српски“ одвојити од приватног радничког социјализма — највеће замке коју су социјалисти могли да нам поставе.

Шешељеви радикали су фашисти и бандити који ће Милошевићу бити највећи савезници буде ли овај кренуо у диктатуру, дириговану привреду и казанску једнакост људи. Они су опаснији од целе опозиције јер ће отворено позивати на правду једнаких стомака знајући да је са продужавањем рата она неминовна. Стратешки, они су бољи од опозиције, јер због спољњег рата и унутрашњег расула имају апсолутно јасне одговоре који су блиски касарнском сиромаштву, помућеној свести народа и вољи власти. Они немају никакав економски програм — осим овога: народу у име српства казан, а њима новац, перverzије и власт.

Са ратом у Босни и радничком приватизацијом у Србији, опозиција је нагло изгубила и уличну енергију и програмску јасноћу. Застарела је и немоћно је ушла у Парламент прихвативши се пародије вишепартизма. Аврамовић је потпуно смирио и једино што је од претходне свежине остало у њој је коментаторско подсмевање незграпној владавини бољих.

НОВА ЛЕВИЦА У ДЕСНОЈ РУЦИ

Ратно осиромашење Србије, одлив капитала и радничко приватизовање друштвене својине, погоршало је изгледе класичног лево-десног центра да се у Србији образује и да бившим комунистима наметне борбу за историјску алтернативу. Ово је истина: комунисти се мењају брже од опозиције. Вратили су се у Мађарској, у Румунији још нису ни пали, најбројнији су у Пољској, јачају у Русији и Чешкој.

Ако се остави по страни Шешељева фашистичка партија која шансу за преузимање власти тражи у социјалном хаосу, сви остали партијски програми би морали да претрпе снажно левицарско обogaћење.

Даљина између нас и Европе се драстично повећала. Изгледа парадоксално али је тачно: из претходног комунизма пали смо у гори, а из њега ћемо излазити са левицарским отпадничким идејама које ће нужно морати да заступају сви, чак и националисти и десничари.

Да се све ово догађа неком другом, изгледало би нам као својеврстан масовни психолошки историјски оглед in vivo. Било би занимљиво за посматрање. Готово смешно. Али овако, када смо ми у главној улози — трагично је. Катастрофално је шта све и како власт званично сервира српском народу као „ноторну истину“, по систему „црно је, у ствари — бело“, иако је очигледно и дефинитивно да је црно — црно. Поразно је колико ова власт потцењује српски народ правећи га лудим на најбезобзирнији начин. Ево како изгледа део тог мозаика логичких, правних и политичких нонсенса, неморалних и малициозних презентација и интерпретација.

Најпре о динару. Он је, познато је, како прокламује економски програм др Аврамовића, конвертибилан. Један динар једнако једна марка. Дакле, свеједно је, бар овде у Југославији, којом се валутом плаћа. Али, ако грађанин хоће да изађе из земље мора да плати држави 10 марака. Не динара. Нити противвредност у било којој другој, заиста конвертибилној валути. **Зашто?**

Расправљајући о уставности ове излазне таксе, Уставни суд Србије закључио је 24. фебруара ове године да није противно Уставу Србије што је ова дажбина изражена у девизама. Она, речено је, служи „за обезбеђивање стране валуте за плаћање у иностранству, па се тиме не доводи у питање функција динара као платежног средства у земљи!“ Наплатом таксе не ограничава се слобода кретања грађана (иако неко ко, на пример, нема тих искључивих 10 марака не може да изађе из СРЈ па тако ни да користи то уставно право, које практично губи, (прим. 3. Ч.), јер се уставом може прописати начин остваривања појединих слобода и права, а овде је управо о томе реч“, истиче се у одлуци Уставног суда Србије! Аналогно томе држава би, дакле, могла да пропише и обавезну таксу од динар-два коју би полиција наплаћивала на лицу места свакоме ко носи — капут! Ко нема при себи парак, ићи ће без капута. Јесте да Устав СРЈ јамчи приватност, али глобом на ношење капута ово уставно право није угрожено, већ је само прописан услов за његово остваривање! Невероватно, али није ли код нас и — могуће?

Па такса за телевизију кроз рачуне за струју. Ако, примера ради, човек није у стану, не троши струју, могуће је да му она, ипак, буде укинута, јер је дужан да плаћа таксу за РТВ Србије, иако не гледа ни ТВ програм. Сада се предлаже увођење и доприноса за руднике, такође кроз рачуне за електричну енергију, а сутра кад упалимо сијалицу ко зна шта ћемо све морати да платимо. Јасно је и зашто: струје бар имамо довољно, а неопходна је па држава кроз ту ставку може најелегантније, а редовно, узимати додатни новац.

Ова ванземалска правно-фискална еквилибристика, наравно, не важи када државна каса није у питању. Тако српска влада предлаже за предстојеће ванредно заседање скупштине Србије измене Закона о становању: Поред осталог, они који још нису откупили друштвени стан кад то буду чинили не би имали повластице уколико желе да исплате цену у девизама. Јер, према решењу владе „девизно плаћање сада постаје неуставно (!) због конвертибилности динара“. Уставно је, међутим, када се плаћа директно држави за излазак из земље!

Готово годину дана држава је толерисала откуп друштвених станова по ценама (ниским)

БЕЛО БИ БИЛО БЕЛО ДА НИЈЕ ДРУГАЧИЈЕ НАРЕЂЕНО

ВЛАСТ ЗА ПОСМАТРАЊЕ

Кад би ова држава сутра прописала порез на ношење капута људи би се неколико дана жалили а онда би се помирили са судбином. Јер, гарантовано би им било објашњено да је то у складу с уставом. Када би људи почели да ходају голи, били би ухапшени, јер је то угрожавање друштвеног морала. Дакле, изволите па се носите.

Пише: Златко ЧОБОВИЋ

које је сама формирала, иако је свима било очигледно да огромна инфлација одмах једе новац од откупа. Апсолутно ништа није учињено да се спречи штета. А кад је откупљено око 90 одсто друштвеног стамбеног фонда власти је коначно стигло у главу и кренула је у акцију. Најпре је заведен порез на капиталну добит, али су уведени и нови порези на поклон непокретности. Претпоставка законодавца је да је свако поклањање стана или куће међу блиским рођацима правни посао чији је циљ изигравање пореских прописа. Превасходно оног о капиталној добити. Насупрот правном правилу да је свако невин док му се не докаже кривица (пред судом), српска власт је, очигледно, пошла од тога да су јој поданици листом непоштени па их ваља превентивно, априори опорезовати! Психолози кажу: **лопов се највише плаши да ће бити покраден, а лажов да ће га слагати.**

О фамозном политичком и неуставном изуму владајуће партије — „замрзавању“ једне функције да би се обављала друга, за шта је најеклатантнији пример случај председника Републике Србије, све је познато. Потребно је, међутим, још једном подсетити да на то ниједна званична држава институција није реаговала!

Устав Србије донет је 28. септембра 1990. године, али и данас наша република званично има грб који је имала и у СФРЈ! Са петокраком. Химну нема, иако би по том Уставу морала да је има. У својим свечаним приликама демократска опозиција (ту се, наравно, не убрајају СКПЈ и њему сличне партије) интонира и слуша „Боже правде“, а о званичним државним свечаностима, владајућа СПС — ништа. За три и по године једино је за заставу пронађено решење — избрисана је петокрака.

Санкције нису избрисане. Напротив. А та међународна блокада добро је послужила СПС да уз помоћ новог изума — принудних одмора поново институционализује морално по-

литичку подобност. Да, једноставно, озакони начин да се, правдајући се санкцијама, из предузећа под патронатом власти и од посебног значаја за њу (неке информативне куће, на пример) удаље превасходно они који сметају. Синдикат, онај државни, већински (иако није егзактно утврђено да ли је то он заиста и колика је та већина) подржава законско решење којим се за принудни одмор не тражи мишљење радника!

„Лекова нема због санкција“ кажу одговорни, али не кажу да је увоз лекова ослобођен ембарга. Снабдевеност, дакле, не зависи од међународне заједнице, већ од воље, спремности и државног новчаника. А не тако давно др Аврамовић се похвалио како су девизне резерве земље повећане од почетка примене новог економског плана. Није ли, уз то, и Уставни суд истакао да је новац потребан држави за плаћање у иностранству и да због тога треба давати уставних 10 марака за излазак из СРЈ? Али, пара за лекове и медицинску опрему, ипак, нема! Ко кога и зашто лаже?

Српске власти ухапсиле су Милана Лукића. Осумњичен је за отмицу 17 Муслимана из воза Београд — Бар у станици Штрпци! У једном од сусрета породица отетих путника (о чијој се судбини до данас ништа не зна), са председником Слободаном Милошевићем (на њихов захтев), он је обећао да ће се заложити да надлежни органи учине све како би открили отмицаре. Обећање — извршење. Ухваћен је Лукић. Основано се сумња да је зауставио воз, легитимисао путнике (17), држављане СРЈ на територији СРЈ, извео их из воза, сместио у камп и одвео у непознатом правцу! Изаћи ће пред суд. Али не овде, у СР Југославији, већ у Републици Српској којој је и изручен!

Лидери СПС Михајло Марковић и Борисав Јовић били су на пријему у швајцарској амбасади у Београду где су разговарали са представницима шиптарске алтернативе на Косову. Објављено, одмах енергично демантовано да би уследио деманти демантија. Епилог: М. М. и Б. Ј. ипак су, по тврдњама сведока у „Борби“, били у амбасади а разговор је био необавезан. Сетимо се спектакуларног снимања од стране ТВ Србије доласка српских опозиционих лидера, у предвечерје избора, на вечеру у француску амбасаду у Београду. Проглашени су, само због тог пријема, тада издајницима и страним плаћеницима. Каква је разлика између њих и Марковића и Јовића у „швајцарској епизоди“?

Примера има још за оне који споро памте а брзо заборављају. Па ко воли нек изволи. Ако може и хоће. Све је очигледно, довољно је само мало размислити.

КРИТЕРИЈ

У емисији „Утисак недеље“ НТВ Студија Б Борка Павићевић је сјајно запазила како социјалисти све чешће користе термин „позитиван мир“, за какав се, ваљда, боре они, а који је, ваљда, супротан „негативном миру“, за какав се, ваљда, залажу остали. Не зна се ко је патентирао ову нову терминологију, али се зна да је њоме избачена из употребе подела на „праведан мир“, о којем су трубили социјалисти, и „неправедан мир“, какав је, ваљда, хтела да наметне међународна заједница. Озбиљнији аналитичари сматрају да је разлика између „позитивног“ и „праведног“ у овом случају веома битна, односно нимало случајна. Другим речима, „праведан“ мир је, наводно, подразумевао верификовање и српске војне победе и српског „територијалног статуса“, док би „позитиван мир“ требало да овековечи Србе као ратне победнике у замену за одустајање од знатног дела територија бивше БиХ, што би, опет, требало да буде знак добре воље победника. Треба подсетити да су се сличним поделама овдашњи партијски терминолози фрљали и раније. За њих је овај рат био „праведан“, док су се ратни противници бранили „неправедно“. (Занимљиво је да термин „праведан“ нису усвојили као службени са своје стране ни Срби у РК и РСК ни Хрвати ни Муслимани. За прве је то од почетка био „ослободилачки“, а за друге „одбрамбени“ рат.) Најделикатнија разлика ипак је направљена у односу између „праведних“ и „неправедних“ санкција. „Неправедне“ су оне које се односе на нас, а „праведне“ су, ваљда, оне које смо „ми“ изгласавали другима. Југославија (данас то сви читају као Србија) била је најупорнија да се санкције доделе Јужноафричкој Републици, и то „за вјек вјеков“, али и да се не доделе СССР-у кад је ОУН захтевала да се санкционише постојање комунистичких концентрационих логора за неистомисљенике. То је, уједно, и егзактан доказ да је свет један и недељив. Јер, и јужноафрички Хотентоти сматрају да је „правда“ кад ми нападамо њих, а „крива“ кад се они бране или, не дај боже, кад они нападају нас. Или, нека амазонска племена, чак и она која су превазишла канибализам, обавезно једу своје заробљенике. Оправдање: пошто наша „браћа“ не желе добровољно да се уједине с нама, то је једини начин да постанемо једна душа и једно тело. „Позитивно“, што јест јест!

ШАНСА

На последњој седници Савезне владе постављени су шефови 11 дипломатско-конзуларних представништва и мисија у иностранству. У Пјонг-Јанг — Љубомир Ђукић, Москву — Данило Ж. Марковић, Беч — Доброслав Веизовић, Тирану — Живорад Игић, Анкару — Дарко Танасковић, Дамаск — Зоран С. Поповић, Кијев — Гојко Далчевић, Бразил — Давид Дашић, Праг — Ђоко Стојчић, Рим — Миодраг Лекић, док је у сталну мисију при ЕЗ упућен Драгослав Јовановић.

Ко каже да црвени долазе. Они одлазе.

ЛИТИЈА

Овогодишња Литија поводом београдске градске славе Спасовдана захваљујући пре свега градским властима доживела је једно од својих помало карикатуралних издања. Откад је Београд 1403. постао престони град, Литија је била део славског богослужења, а поворка је по ПРАВИЛУ ишла ГЛАВНОМ београдском улицом. Године 1863. НАМЕНСКИ је изграђена и освећена и градска Вознесенска црква, од које је Литија кретала према Саборној. Тако је све и било до 1947. када је Литија окончана као „крвава Литија“ (због ометања и инцидената које су организовали комунисти). Од тада па све до прошле године Литије нису организоване, а прошле године поштовано је правило да Литија мора да иде ГЛАВНОМ улицом. И ишла је. Ове године, међутим, Градски комитет за саобраћај и везе није одобрио руту прослеђењу из Српске патријаршије, али јесте другу, која је пре приличила хорди пијанаца него свечаној поворци на челу са Патријархом. Разлози — „безбедоносни“ и „ремећење саобраћаја“. Пада у очи да градски оци нипошто нису желели да Литија прође „логичном“ и „обавезном“ улицом. Улицом српских владара, дакле поред Ре-

публичке скупштине, која, иначе, ни пре ни после Литије уопште није радила. (Подсећамо да је прошле године седница Скупштине привремено прекинута, јер се већи део опозиционих посланика придружио Литији, кад је пролазила поред зграде Скупштине). Што се, пак, ремећења саобраћаја тиче треба такође подсетити да се баш та улица, иако је ГЛАВНА, за саобраћај затвара изузетно често — последњи „ванредни“ пут пре неколико дана због бициклических трка, а редовно једанпут месечно када од ње праве „пешачку зону“. Дакле, за градску славу, која се дешава једанпут годишње — то није могло. С друге стране, власти су знале да ће десетине хиљада оних који би учествовали у овој светковини апсолутно дестимулисати чињеница да морају да се мотају по неким сокацима са отпадом и олупинама од аутомобила и под подвожњацима где све постаје смешно. После свега, једино питање је — зашто!

МИНИСТАР

На питање да ли зна ко је Републици Српској изручио југословенског држављанина Милана Лукића, против којег је вођена истрага због оптужбе да је починио ратни злочин у којем је страдало 18 његових суддржављана, сасвим „случајно“ несрба, савезни министар правде Зоран Стојановић одговорио је лаконски — „не знам“. Није овде питање да ли би то, и колико брзо, „сазнао“ да су поменутих 18 грађана СРЈ били Срби. Питање је зашто, као професор кривичног права на новосадском Правном факултету, седи на месту на којем седи, јер би таква одговор, додуше са много више духа, одговорности и компетенције, дала било која „баба-сера“ из било којег београдског јавног века.

ХЕЛИКОПТЕР

Хрвати су добили совјетски борбени хеликоптер Ми-24 (НАТО ознака ХИНД), који не припада последњој генерацији оваквих летелица, али ће на овдашњим бојиштима ипак бити примерак супериорне технике. У својим мемоарима Вељко Кадиевић се хвалио како је, у време вуковарске епопеје, са совјетским маршалом Јазовом и поред ембарга преговарао о испоруци тог типа хеликоптера за ЈНА, али се не зна да ли је до испоруке заиста и дошло. Хрвате је овај тешко наоружани хеликоптер

одушевио до те мере да већ ликују због својих предстојећих победа. Тако у „Лобусу“ пише: У носу хеликоптера налази се инфрацрвени сензорски уређај и ласерски нишан, што значи да је способан за деловање ноћу и у лошим временским увијетима. Хрватски је Ми-24 стога „господар ноћи“ и четници ће убудуће слабо славати на својим предњим положајима и у позадинским базама, ослушкујући далеку тутњаву у ноћи — приближава ли се то невријеме или „хрватска олуја“ која ће их разлијети? Очекује се одговор „четника“.

ЕКСКЛУЗИВНО

Hrvatska televizija otkrila je dosad strogo čuvanu vojnu tajnu!

HRVATSKA IMA TEŠKO NAORUŽANE HELIKOPTERE TOPOVNJACE MI-24!

ФИЛОЗОФ

Зоран Лилић, човек на функцији која припада председнику југословенске државе, изјавио је нешто због чега би под нормалним околностима и у нормалној земљи требало да буде похваљен пред стројем — да Југославија и њени грађани неће бити таоци тамо неких лидера, било ко и одакле да су. Сад, нити је Лилић крив нити заслужан за оно што говори, и ту нема проблема. Проблем је што су се са свих страна сјатили велики аналитичари и одгонетачи са питањем — ШТА ЈЕ ЛИЛИЋ ХТЕО ДА КАЖЕ? Пошто ни Лилић није био обавештен шта је хтео да каже из његовог кабинета су одговарали да је председник ваљда хтео да каже баш оно што је рекао, јер да није ништа хтео да каже не би ништа ни рекао па га нико ништа не би ни питао. Ствар је тиме добила чисто филозофску димензију, а Лилића је непланирано лансирала у орбиту мудраца. Јер, ако се цела земља дигла да одгонета једну овакву величанствену мисао, коју је Лилић изговорио као „добар дан“, шта ли би тек било кад би мудри Лилић стварно сео пар дана па изнео у јавност неку тежу филозофију. Мора да би се барем пола нације определило за самоубиство због комплекса ниже вредности. Једино би Слоба могао да је одврати од таквог логичног наума.

АУТОРИТЕТ

Кад је једна од многобројних овдашњих агенција за испитивање јавног мњења тражила од једног свог старијег испитаника, тачније испитанице, да рангира десет јавних личности за које мисли да су одредиле њен живот, свеједно на који начин, добијен је следећи писан одговор: 1. Рато Дугоњић... 5. Химзо Половина... 10. Драган Никитовић.

БОНТОН

У општењу међу репрезентативнијим политичарима и командним личностима овог света постоји прецизан бонтон, који се унеколико разликује од оног „приземнијег“ грађанског. Правила понашања договарају се протоколом, а њихово кршење понекад нема статус само некултурног геста него међународног или међудржавног инцидента. Замислите, у најгорјој варијанти, кад бисте саудијском суверену за ручак макар и великом грешком сервирали свињетину; кад бисте Хелмуту Колу, који је висок скоро два метра, микрофоне на говорници подесили као за Радомана Божовића, и то тако да овај не може да их подигне, или када бисте супрузи високог госта поклонили цвеће од којег ова добија алергијске шокове. Све то, или слично томе, догађало се и нама и од нас, а такве ствари се у дипломатским круговима памте и препричавају (да би биле враћене) дуже него какви велики уговори. Да је СПС не само прави него и (не)културни наследник оних

који о таквим стварима нису водили превише рачуна, говори и случај Горана Перчевића и остале дечурлије, који могу, туђом кривицом, да раде неке ствари „по кући“, али не и у комуникацији са озбиљним светом. Тако је, на пример, један грчки лист приметно како је апсолутно некоректно да се њиховом релативно врешном министру спољних послова Кароласу Палуљасу за саговорника у име СПС-а подметне Перчевић, јер је комбинација „визуелно неозбиљна“. По аутору из тог листа, нема тог старца који би са онаквом Перчевићевом бебећом фигурицом пристао на иоле „равноправан“ разговор. Изгледа да су Бугари то схватили па су, кад је Перчевић водио своје клинце у посету бугарским социјалистима, са друге стране стола насадили визуелно одговарајућу гарнитуру. Тако су у комплекту изгледали као да играју масне фоте, а не као да чаврљају о судбини мира на Балкану. Пре неки дан Перчевић

је, са све зализаном фризуром која му набацује барем два месеца, опет био одређен да „прими“ једног старца, овај пут познатог светског стручњака за питања мира. Гледаоци који су на тв-екранима пратили њихов сусрет и разговор напето су очекивали да поменути господин од најмање 80 година тутне Перчевићу цуцлу у уста па да то буде сигнал да су се сложили око

најглобалнијег светског проблема. А баш тако је и требало да уради и нико му то у свету не би замерио. Ни ми, јер би добили оно што су тражили.

ДЕПОС

У време када је у Француској 7 основан Демократски покрет Србије (ДЕПОС), у Служби државне безбедности је оформљено специјално одељење за дестабилизовање политичких опозиционих странака, чија је скраћеница, такође, ДЕПОС.

Први ДЕПОС је у кризи захваљујући искључиво заслугама другог ДЕПОС-а, што је у више наврата јавно речено.

Није, зато, тешко одгонетнути који се од ова два ДЕПОС-а данас шепури по савезном парламенту и у државним медијима.

АУТОСЕРВИС КРУНА

Премовић Зоран

Петра Драпшина 1А
ЖЕЛЕЗНИК

сервис:
570-769

ЛИЛИЋ И БОСНА

К'О ПРСТОМ У...

Србијску политичку летњу летаргију, која обично почиње са првим данима јуна и траје све до првих јесењих заседања скупштина, разбио је, овог пута, сплет догађаја око босанске кризе. Међутим, оно што је још занимљивије, летаргију нису разбила узбудљива збивања око самих преговора, него изјава г. **Зорана Лилића**, извесног инжењера, који се, изгледа захваљујући добрим везама на ТВ Бастији, повремено појављује као председник СеРеЈот, па чак и као Врховни командант оружаних снага те исте СеРеЈот, а повремено чак и као човек који присуствује свечаним отварањима ловачких домова, ватрогасних друштава и сличних мондених места. Пошто затварања власника тих установа најчешће нису свечана, не знамо да ли г. **Лилић** присуствује и њима.

КАД ЗОКА РАСПАЛИ

Из летаргије су се пробудили и опозициони и „позициони“ политичари. Узгред, ово „позициони“ као и сама реч „позиција“ један је чудовишни језички конструкт српске посткомунистичке епохе сличан ономе „заговорник“ који, ваљда, треба да означава онога који говори за нешто а не онога, како смо ми то веровали док смо били млади, који заговара, односно замајава некога док му онај други вади новчаник из џепа. Сем, ако — ко зна? — можда означава и обоје.

Ако сте пратили медија, г. **Лилић** је благоизволео присуствовати Конгресу самосталних синдиката Југославије у Новом Саду и ту је благоизволео бавити се, мимо бављења синдикалним правима, и ситуацијом у Босни. Зли језици кажу да се „прешао“ што је присуствовао Конгресу ових синдиката. Јер иако су ови синдикати очигледно режимски, што је јасно говори име — наиме, ко год залепи уз име да је самосталан, будите убеђени да тај то није, каогод што револуционарна правда не означава никакву правду већ стрељање уз најближи зид, а дијалектичка истина најобичнију лаж. г. **Лилићу** прети опасност да га од сада па до, чини се, не тако далеког краја мандата, вазда зивкају на конгресе разних синдиката — зашто и голубари не би основали свој? А како ће одбити једне, ако је већ прихватио позив других?

Елем, г. **Лилић** је са говорнице распалио по „радикалним елементима“ у РС и РСК који „држе за таоце милионе људи“, овде, у такзваној СеРеЈот. Изјава је дата буквално неколико сати уочи критичног, последњег, круга преговора између српске и хрватско-муслиманске стране у Женеви, када је напетост у рату нерава достигла врхунаца.

Јер, охрабрени контрадикторним сигнаlima који од смушене америчке администрације стижу са оне стране океана додатно појачаним

Лилићева изјава говори, пре свега, о Милошевићевој нервози. Он се прибојава будуће федерације, у коју ће, кад тад, овако или онако, ући и РС. Још једна, а можда и две, нове федералне јединице, од којих ће му бар две — јер не треба заборавити и Црну Гору — пружати отпор, превнеше су за његов укук.

Пише: **Милан БОЖИЋ**

ратно-хушкачким законима који доноси Конгрес САД, Хрвати и муслимани су закључили да је време погодно да се млитави, без јасне америчке подршке, предлог контакт групе за Босну, разбије и компромитује.

Мимо ове стратешке равни, у тактичкој, женевишким преговорима су били усмерени на ликвидацију Акашија. Хрвати и муслимани су веровали, а извори из Њујорка потврђују да та вера није ван памети, да после Акашијевог пада, двапут Бутрос а једном Гали, практично нема кога да постави на његово место док је сам, што су његове изјаве у Женеви јасно показале, потпуно некомпетентан и, што је још горе, неинформисан о босанској ситуацији. Све то би компромитовало УН као чиниоца способан да утиче на мир у Босни. Тако би Америка остала једини активни актер босанске игре, јер је Европа, захваљујући својим унутрашњим несугласицама већ избачена из игре, док је Русија са

слабом Јелциновом администрацијом, која је под политичком контролом Америке, такође потиснута. Русија, истина, повремено испушта брундајуће звуке, колико да својој неверљивој јавности да знак да је руски медвед жив, али, ништа више од тога.

Несрећни Клинтон би био веома збуњен новонасталом ситуацијом, али би зато ободрени Конгрес и Сенат наставили са притиском на њега да укине ембарго на испоруке оружја муслиманима и Хрватима.

ПИЛЕЋЕ ПАМЋЕЊЕ

Иако су српски војни извори, који тврде да се муслимани ионако несметано наоружавају користећи комуникације преко Хрватске, па и сам Роуз, који каже да „за добијање рата није довољно само бити добро наоружан“, у суштини у праву, скидање ембарга не би имало значај за муслимане само због слободног увоза војног хардвера. Наиме, они би тада и пре свега добили несметану америчку логистичку и ваздушну подршку, а људство на терену би се лако попунило војнички образованим елитним јединицама из исламских, а можда и неких други земаља које их подржавају.

Реално говорећи, ствар је ових дана у Женеви „висила о концу“ и можда се никада до сада дипломатска, политичка и цивилизацијска дефанзива, у коју је српску страну бачила околност да је свет гледа као на последњи преживели европски режим из периода хладног рата, није показала тако опасном. Јер, за сваки неуспех женевишких преговора, били би оптужени Срби и, наравно, хрватско-муслиманска страна је свесно ишла на то. Зато је она предлог контакт групе да примирје буде склопљено на неколико месеци, при чему је на четири месеца гледано као оптимално решење, намерно игнорисала, багвелисала га и сводила га на један месец не би ли проверила Акашијеву преговарачку чврстину, одлучност неамеричких чинилаца у контакт групи, а такође и не би ли испровоцирала српску страну на неки облик инцидентног понашања, које би могло бити протумачено као одбијање мировне иницијативе.

На огромно изненађење, пре свега Американаца и хрватско-муслиманских преговарача, и Акаши и српска страна су се овог пута показали еластичним и пристали су на једномесечно примирје вероватно схватајући да је ђаво однео шалу и да ствари на међународној сцени стоје онако како стоје.

Зато је **Лилићева** изјава одјекнула изузетно необично. Не, наравно, због тога што је то сигнал да се између **Милошевића** и **Караџића**, односно између Србије и дијаспоре односи квадре. То, наравно, није никаква новост, јер је још код **Венс-Овановог** плана који се сада поново

појављује али као понуда контакт групе, **Милошевић** притискао босанске Србе да потпишу скоро сваки споразум који се укаже на видику. Истина, у коментарима после **Лилићевог** наступа на сада већ знаменитом конгресу синдиката, поврх свега још и самосталних, многи опозициони политичари су се потрудили да демонстрирају своје пилеће памћење, па су као велико откриће објавили да је дошло до сукоба између Караџића и Милошевића. Оно, што ме је још више зачудило, јесте да су им се у томе придружили и неки новинари. Наиме, ипак, они су у овој, али и у скоро свим другим земљама, знатно интелигентнији и боље памте од политичара.

Није, дакле, у томе ствар.

КЛИНТОН БЕЗ ИЗБОРА

Ствар је избору тренутка. Како ваљда нико не мисли да је **Лилић** самосталан, чак ни онолико колико су наречени синдикати чији конгрес је благословио, па му се изјава не може приписати у нехотичан гаф, изјава дође као да ју је дао лично Милошевић преко неког посредника.

Зашто, дакле, у то време или, боље речено, у то невреме. Јер, да је изјава о „таоцима у Југославији које држе радикални елементи у РС“, дата неколико дана пре женевских преговора или на почетку, када је **Караџић** отезао са повлачењем пар десетина наоружаних цивила из Горажда, могло би се, евентуално, претпоставити да је то сигнал босанским Србима да не затежу и да прихвате било какав споразум јер се црни облаци надвијају над њима. Истовремено, то је могао бити и сигнал међународној јавности да Југославија послушно врши свој део посла и утиче на своју страну, што би, опет, значило да се скупљају неки поени који би, истина на куково лето, могли да допринесу укидању санкција.

Овако, на самом завршетку преговарачког посла она у Женеви није могла да произведе никакав ефекат али је, зато, после Женева, итекако утицала на отврдњавање става и Американаца и хрватско-муслиманске федерације која сада јасно виде да у Југославији, у политичком врху, постоји озбиљна нервоза коју ваља искористити за нове уступке. Уосталом, експлоатација те атмосфере је одмах и почела.

Авангарда савремене америчке агресивне политике — Конгрес — утрапио је неодлучном **Клинтону** закон о подизању ембарга на извоз оружја муслиманима који ће — пошто ће свакако проћи и кроз Сенат, сем ако администрација својски не буде лобирала међу сенаторима, што је мало вероватно највероватније постати важећи закон на који Клинтону преостaje само да уложи вето, за шта му треба не мало храбрости јер је под жестоком палбом да води неодлучну спољну политику.

МЕД И МЛЕКО

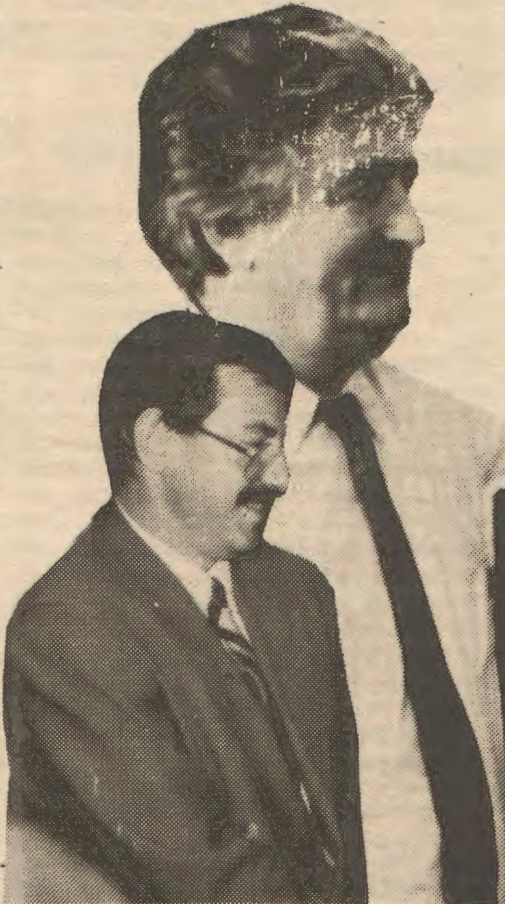
Симултано са овим, влада у Сарајеву је одмах показала да не држи чак ни до онога што је потписала у Женеви и већ је одбила да снаге УНПРОФОР-а надгледају прекид ватре дуж линија додира. Истовремено је покренула и иницијативу да се спорних 7% територија, које чине разлике између хрватско-муслиманског захтева за 58% територија и 51% ко колико им нуди контакт група, претворе у „сиве зоне“ које ће бити демилитаризоване и у које би се омогућило улазак њиховог цивилног становништва.

Реакције на ово пробијање женевског споразума су млитаве. Пар европских министара спољних послова је, онако кроз зубе, изразило незадовољство америчком агресивношћу. Руси су се показали још млитавијим и Жељцин се ограничио само на то да каже да између Русије и Америке постоје „извесне разлике у приступу решавању босанске кризе“. Забринута ТВ Бастиља је чак покушала да му појача изјаву додавши у свом коментру — који они увек лело уклопе тако да звучи као део изјаве — да је ово Жељцин рекао „очигледно подстакнут гласањем у Конгресу“ што би, ваљда требало да значи да се он не знам како жестоко буни против такве америчке политике. Али, даба. Ствари очигледно иду низбрдо, тако да и почетна понуда контакт групе, која је изазвала велико незадовољство међу Србима у Босни, ускоро може да постане „санак пусти“.

Зашто је, дакле, Милошевић повукао овај потез, очигледно штетан по актуелне власти у Београду, које овим показују јасну нервозу и потиру све позитивне ефекте „Аврамовог програма“, којим су у међународној јавности оставили утисак да су „купили време“ и да сада могу да преговарају мирно и без нервозе“.

Једна „школа мишљења“ почива на томе да је **Лилићева** изјава, заправо, састављена или наручена од г. **Милошевића** још на почетку преговора у Женеви када се чинило да **Караџић** и компанија превише затежу и да је, напосто, нагао обрт при крају затекао злосрећног председника СРЈ, који је „самосталцима“ истресао оно што је имао да каже, али са закашњењем.

Ову школу донекле подупире и најпознатији пензионер у српској политици **Радмило Богдановић**, који је „Борби“ рекао да му се изјава не допада јер одражава нервозу и да, „ако смо били јединствени када се гинуло, морамо такви бити и сада надомак мира“.

Лично, ипак, припадам другој „школи мишљења“ која држи да овде није било никакве грешке и кашњења. Уосталом ТВ Бастиља је у суботњем дневнику — који дође нешто као папи недељна миса — јасно ставила до знања да је **Лилић** био и остао „на линији“. **Грубач** је мрко и претеће гледајући у нас, сироте слушаоце, саопштио да се **Лилићевој** изјави, у њеној лепоти и красоти, „нема шта ни додати ни одузети“, а успут и распалио опозиционе странке „које су некада нудиле Србе **Туђману** и **Изетбеговићу**“ а које сада шићаре, али „народ зна ко га је бранио и одбранио“. Похвалама се, мимо ситнијих СПС функционера придружио и **Душан Михаиловић**, председник Нове Демократије.

ПРИПРЕМЕ У ТОКУ

Мислим, дакле, да је овако оштар политички потез могао имати само једно за узрок. **Милошевићев** бес и нервозу што се босански рат не примиче завршетку, уз истовремени револт на босанске Србе које више не може непосредно да контролише тему предстоји дуг пут организовања сопствених социјалистичко-комунистичких снага у Босни да их изнутра доведе у ред. Неспособан да функционише у неком балансу снага он се, пре свега, прибојава будуће федерације у коју ће, кад тад, овако или онако, ући и РС. Сама савезна држава га је збуњивала и чинила несигурним још у време сукоба са **Шуваром**. Још једна, а можда и две нове федералне јединице, у будућој федерацији, од којих ће му бар две — јер не треба заборавити и Црну Гору — пружати отпор, превише су за његов укус. Аутократичном по природи, њему се свака равнотежа чини неподношљивом и омета га да политички дела. Наравно, знајући његову вештину да се учи на својим грешкама и о нашем трошку, не смемо занемарити ни могућност да се он научи и на владавини у много комплекснијем односу снага него што је то у данашњој Југославији, али, за сада, том вештином још није овладао.

Зато овај **Лилићев** ударац по ушима непослушницима саопштава да не само рат него и мир носи собом проблеме, можда још сложеније него ратне и да, иако су рат почели као верни следбеници **Милошевића**, могу мир започети као његови супарници па чак и непријатељи.

Шта више, **Лилићева** изјава баца ново светло на једну другу, **Бинџићеву** изјаву, којом је отворено питање односа у федерацији. Нама, сада се испоставља да је проблем уређења федерације много комплекснији, јер у њу ускоро могу ући и босански Срби. Како они свакако нису склони **Милошевићу**, парализа федералне државе, ако жаљачки устав настави да живи, може постати још озбиљнија, а актуелна власт у Србији још угроженија од савезне државе, коју је на брзину створила и сада не зна шта ће са њом. Зато нас, можда, и још пре но што се рат заврши очекује преуређење савезне државе. Припреме су, очигледно, у току.

ЦИНИЗАМ КРАЈА ВЕКА

ДРАМА ТАЛАЦА ОКО

По једној условно речено традицији у овом народу и сада су се намножиле његове провиђењем одређене вође. Међу њима један величанствени, недодирљиви, кога брундајући слушају и следе и следбеници и неистомишљеници, одама које му упућују сакривајући и по неку искренију, истинитију жељу да га нема, да што пре сиђе са политичке сцене. Иза њега чудна, мучна, готово несагледива и обесхрабрујућа празнина, па они остали, невеличанствени, очајнички напети да то ипак буду. Гомила сујетних, самозаљубљених, међусобно закрвљених, уверених у политичко знање и процицљивост које немају, а надасве не баш обзирних према постулатима честитости. Толики број вођа и нарочито таквих вођа не би сам по себи био нешто превише лоше и опасно. Поготову када би они остајали при својим надметањима и оставили народ да сам одлучује и о њима и о себи.

Међутим, пошто су вође свесне тога да им тада не би било дугог века и да би морали да се одрекну својих болесних амбиција ако не желе да због њих буду и линчовани, што им је као често осведочаваним кукавицама последња мисао коју би себи дозволили, заједничким напорима прихватили су се једног посла о чијој природи је боље не давати судове. Тај посао сам о себи најбоље говори.

У односу вођа и народа, у хаосу који је завладао и варљивом и сасвим извесно пролазном одушевљењу, наметнутом да помрачи разум, народ је неосетно постао талац неразумне власти и тзв. опозиције чија промишљеност такође није раскошна, ако је уопште и има. Увучен је у велику и погибелну авантуру. Подвезано му је да се ваља жртвовати у тренутку у коме за жртвовање није било ни једног разлога осим одржавања власти из претходног раздобља чија је истрошеност прикривена само неуверљивим новим именом, иза кога се отпочетка назирала намера додатног настојања да се уместо демократизације односа у држави иде још даље у ауторитарним и тоталитарним методама управљања. Уништена економија, знамење ранијих тоталитарних система у Средњој и Источној Европи, није могла да послужи у те сврхе, мада се у првом тренутку рачунало с тим. Национални доходак по глави становника мерен износима од којих се добија вртоглавица није могао да се мери ничим другим, нити

да му се дају било каква друкчија значења од његове реално остварене вредности у чијој расподели на опипљив начин учествују сви грађани по најразличитијим основама. Да је језик економских категорија до тврдоглавости прецизан и обесхрабрујући за свакога ко покуша да ту вара изузетно добро доказује судбина волшебног програма економског опоравка и финансијске реконструкције у извођењу гувернера југословенске народне банке. Естрадна вештина, одсуство основног домаћег васпитања у односу према евентуалним опонентима огромне стручности смерно приклањање главе пред светом, проналажење моћних пословних партнера на маргинама светске економске сцене или у привредно разореним земљама у суседству нису спречиле поновну катастрофу која ће бити страшнија од свих искушења кроз која се до сада прошло.

НЕМАЧКА (СРБИЈА) ИЗМЕЂУ ДВА РАТА

Замена за економску немоћ и непостојеће изгледе да се с те стране задржи власт, нађена је у националној идеји српства. Она је по узору на пробуђени национализам у осталим тоталитарним срединама изобличена и пуштена у оптицај показало се ускоро с оправдано великим очекивањима. Опскурно скројен документ **Меморандум САНУ** послужио је као полазиште. Најпре оспораван дочекао је да постане нешто што како би Цвајг рекао припада звезданим часовима човечанства, овога пута на страни зла. Биле су то по сјају звезде црне магије. Интелектуалци којима из необјашњивих разлога народ непотребно и опасно за себе верује, иако су безброј пута изневерили све праве друштвене вредности и олако се прихватили било које службе коју су им моћници нудили, још једанпут су се прихватили улоге беспоговорних послушника. Исто онако како су 1941, 1943, 1945. и да се даље не набраја, било би предуго, подупрли план разградње тек створене државе и уношење додатних раздора не само међу Хрвате и Србе, већ и унутар самог српског националног бића, тако су и после 1987. године похрлили да своја рушилачка деловања ставе на располагање истинским „силама мрака“. Постали су најпреданији неимари света пропаданја и острашћеног убијања до истребљења.

Оног тренутка када је дозвољено да се мит о небеском народу претвори у митове типа оних садржаних у „Мајн кампфу“ или расистичким теоријама професора Розенберга, српски и црногорски народ постали су таоци са неизвесном судбином

Пише: Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ

Ако се данас покуша да пронађе тренутак у коме цео један народ с некривицом крив постаје талац политике пре горе него сличне по садржајима најближој политици Немачке између два рата и у току Другог светског рата, онда се не може стати код првих помињања те тезе од стране творца заточеништва у 1992. и 1993. години када је председник Србије опомињао председника Републике Српске у БиХ и бившег председника Републике Српска Крајина Бившем шефу тзв. српске државе у Крајини је рекао: „Нити су грађани Србије ваши таоци, нити ће бити.“ Годину дана касније поновиће нешто слично и ондашњем и садашњем председнику такође само по имену српске државе у БиХ: „Не можеш ти целу Југославију држати као свог таоца.“ И док је то говорио, што је иначе права реткост лично, непосредно, председник Србије није био ни дволичан, нити је покушао да сакрије свој смисао за цинизам. Он је управо био тај који је већ увељико држао Југославију као свог и своје партије таоца. Додатно узимање за исту улогу није долазило у обзир. Смањило би употребљивост засужњених. Случајно или намерно ову околност је сметнуо с ума председник Југославије упућујући исто упозорење, као добро научену лекцију, неодређе-

ном броју моћника који имају исте претензије али не и исти посвећени положај, бар за сада, као главни немар пакленог плана стављања народа у положај талаца под најсуровијим условима.

„МАЛО МОРГЕН“ У НАЈБОЉЕМ СМISЛУ

Истурање исполитизованог српског националног интереса, без икакве везе са стварним српским интересом као основног средства у служби очувања власти бившег СКС истовремено је и довођење српског народа у целини у талачку зависност према носиоцима те политике унутра и према међународном окружењу, при чему је цена свега тога била превисока и још није до краја одређена. Ситуација се погоршава са постизањем сагласности, наравно потајно, што је и сада највећа тајна која се гла-

УН, за шта су се иначе стекле све претпоставке. Обе стране су остале у раскораку, лебде у ваздуху,

немоћне да било шта учине или да иду до краја у првобитним плановима. Њихово очајање повећава околност да су се и на пређеном путу заглибиле у беспутној мочвари сопствених сулудих идеја о владавини насиљем и преварама. Ту беспомоћност и очајничку борбу давленика да дође до бар мало ваздуха показује и тек завршена Женева. Како су провидне, излизане од употребе бајке о добронамерности српске стране да се постигне прекид сукоба. Иза тога у суштини стоји паничан страх од губитка на недозвољени начин освојеног, од одговорности за непотребне масовне жртве, да испаштање милиона талаца у српским земљама. Хрватска и Муслимани можда поново могу да профитирају од глупости противника који је

сadržаних у Mein Kampf-у, или расистичким теоријама проф. Розенберга, српски народ, Србија, па затим и Црногорци и Црна Гора постали су таоци који још увек до краја нису свесни сопствене судбине.

СЛИЧНОСТ НАРОДА ИЛИ ВОЂА?

Догађај из 1992. године, са резолуцијом Савета безбедности бр. 757 био је ваљда последња опомена за отрежњење. Искључиви кривци за одлуку међународне заједнице били су председник Србије и његови тада послушници, одскора конкуренти за власт. Помогли су им у томе и верни послушници у демократској и десној опозицији, у САНУ, и књижевним и културним круговима. Сви они који и после две године спремно потврђују да тек кроз хиљаду година ће се видети колико је српски народ велики и колико издржљив. Чудна подударност: миленијумска мерила величине народа, увек су ти народи били таоци својих политичких вођа, јављају се у Трећем Рајху, у Независној Држави Хрватској и сада у Србији. Је ли то сличност народа или вођа. Пре ће бити ово друго, или бар треба веровати због српског народа и сваког другог који дође у такву ситуацију.

Оно што је у свему најгоре, а што председник Југославије није поменуо, нити је могао да помене пошто то и не може да зна јер би било у нескладу са његовим образовањем врхунског интелектуалца како га приказују добро ситуирани медији овога простора, српски народ је већ давно и по најтежем злочину талац својих власти с обе стране Дрине. Опет су му подвалили, заједно са политикантима, његови проборани интелектуалци. Рекли су му да се у српским крајевима Хрватске врши по други пут злочин геноцида када о њему није било ни помена. Подстакли су га тако да сам почне да се понаша на злочиначки начин. А на другој страни писали су ти умници и следеће у својим капиталним научним радовима на којима су згртали огромна богатства. „Хрватска несумњиво сноси колективну грађанску одговорност за сву штету изазвану геноцидом, а то укључује и обештећење жртава геноцида, односно њихових наследника, као надокнаду за одузета и уништена добра, културне и сакралне објекте итд.“ Ово су речи проф. С. Аврамов („Геноцид у Југославији у светлости међународног права“). Уз њу су били многи други мање памети и знања, али ништа мање одлучни да забораве на професионалну честитост. Они су исто тако одлучни да спрече кажњавање одговорних појединаца за злочин. То значи прихватају још једну колективну одговорност, српску. И то за злодела за која су и сами итекако криви.

Ето где се крије тајна о положају народа као таоца. Њу можда на најбољи начин открива председник Демократске странке (!?), онај што неуморно понавља за ово време и овај простор заиста бесмислену флоскулу „Поште-но“. Он каже: „Милошевић је мој политички противник (неуверљиво, али нека остане — нап. В.А.В.), али ја га не сматрам ратним злочинцем. Он плива низ струју (?! — нап. В.А.В.). Знаи и да се са пуно тога што се у Босни догађа не слаже. Али нема утицаја на то. (курзив В.А.В.) „Недељна Борба“, 11-12. јуна 1994, стр. XVI). Ако је и од демократа, уз све сазнање о томе како је њихов ратни председник међу реткима у избеглиштву похрлио да даје алиби Јосипу Брозу, много је, мада је корисно за обештећење самих талаца.

вом плаћа, између нациократија Хрватске и Србије на штету треће стране у Босни и Херцеговини. Стекао се варљиви утисак невероватне лакоће досезања свих циљева из којих је требало извући врхунску корист. Осииони, политички и иначе недовољно писмени, а свакако сасвим необразовани господари сметнули су тада с ума само неке ситнице. Својремено М. Пруст је записао: „Свака је замисао лака кад се не узме у обзир стварност.“ У доба највећег незадовољства на српској страни због стварања Бановине Хрватске С. Јовановић је у предвању одржаном на Коларчевом универзитету 4. децембра 1939. год. смогао снаге да упозори: „Дакле, како год окренете ствари, ви видите да они исти разлози који су налагали Србима и Хрватима заједнички рад у прошлости, да им ти исти разлози и данас још налажу заједнички рад“. Ваљало га је слушати и пет и по деценија после. А нису га слушали. Исход: пре два дана високи дипломатски представник Републике Хрватске у Београду изјављује да Србија више нема снага за рат, што је очигледно резултат веома добрих геополитичких процена; јавна је тајна да је Република Хрватска у привредном колапсу и да се само вештим додворавањима свету некако одржава, јер политичком уздржаности, не мудрошћу, с чим се главни њен супарник и партнер никако не може похвалити, избегава примену мера из Главе VII **Повеље**

најпре кренуо у „подухвате“ рачунајући са Хрватима као саучесницима у злочину, што је само делимично остварено. Истовремено и хрватска страна нема великих избора, с обзиром на то да је привредно, монетарно, културно, политички српски простор, подразумевајући и хрватске територије заокружен и да се на њега већ простире власт СР Југославије, чијег само носиоца за будућност треба одредити, око чега се и гложе главни актери талачке драме.

Председник Србије и његова садашња Социјалистичка партија су кључни актери драме око талаца у којој улози су се нашли и Срби и Црногорци практично већ 1987. године. Није на одмет сетити се оног „хисторијског“ „мало морген“, изреченог у „најбољем смислу“ политичке конвенције и покушати да се одгонетне стварни смисао намера које су се иза тога криле. Није ли распад Југославије претворен у крваву драму почео управо тада? Потврдан одговор на то питање, изгледа једино могућ, даје и решење за загонетку ко је главни кривац у кругу подједнако нездраво испољених амбиција бивших нациократија. Онда када је поверовао у исправност таквог односа према другима, када је дозволио себи да се апатично преда хистерији да се из полке и загрљаја пређе у партнере непријатељства, да се мит о небеском народу претвори у митове типа оних

АВРАМОВИЋЕВ ПРОГРАМ УЛАЗИ У КРИЗНУ ФАЗУ: СКРИВЕНА ИНФЛАЦИЈА

ОПЕТ СВИ ЈЕДЕМО

САРМУ

Програм се суочава са озбиљном несташицом капитала, јер су банкарски кредити потрошени за куповину мира у кући. Пошто подстицање производње не доноси стварање нове вредности, српски режим „доплигује“ Програм капиталом који су својевремено изнели из земље

Грађани који су протеклих дана желели да са својих жиро рачуна подигну новац, суочавали су се у појединим банкама с непријатним изненађењем. Шалтерски службеници, ледено и љубазно, саопштавали су да је исплата ограничена на 50 динара. Кажу да се оваква „пракса“ примењивала нарочито у Беобаници, али да су с времена на време истом понашању прибегавале још неке банке.

„Југобанка“ се, међутим, држала јуначки. У једној експозитури ове банке шефица је пре неки дан славodobитно обавестила присутно грађанство да тешкоћа са исплатама нема, јер су из иностранства пристигле нове количине девиза. Био је то повод за најразличитије коментаре, а као најупечатљивији преносимо овај: „Опет су Американци одрешили кесу да помогну свог човека у Србији — Слободана Милошевића“.

Фантасмагоричне теорије у српском народу одувек су биле популарне, нарочито у ова смутна времена, па отуда не треба да чуди и ова најновија о „америчкој финансијској великодушности“. За боље упућене, новчане бајке не постоје поготово за оне који су имали информацију да је кроз Београд у последњих месец дана продефиловао српски банкарски крем стациониран у Никозији, Атини, Лондону, Паризу...

Осим што је пристигао на реферисање, тај банкарски лоби био је обавезан да у земљу донесе и нешто од раније изнетих девиза у иностранство. Пошто званичног платног промета због санкција нема, сваки од поверљивих банкара донео је у Београд „дипломатску пошту“ врло поверљивог садржаја — уредно сложене доларе, марке и „швајцарце“ различите апоенске структуре.

КРЕДИТНО ЧУДО

Тешко је рећи о коликој се суми новца ради, али је за претпоставити да је у питању „сита“, из простог разлога што владајућем режи-

Пише: Миша БРКИЋ

му у Србији да би се у наредних неколико месеци одржао треба најмање пар стотина милиона долара. Обичан свет могао би се запитати — како су паре уопште подигнуте са рачуна у иностраним банкама и унете у земљу? Има наговештаја да су, пре свега, Американци одлучили да зажмури бар на једно око, тиме што су рекли „на наше паре не рачунајте за дуже време, а ваше носите кад хоћете“.

Економска ситуација у Србији је таква да без додатног капитала се не може ни говорити о привредном опоравку. Оно динара што је одштампано на девизној подлози рођердано је зарад мира у кући — што се лепо може видети на примеру раста зарада, које суштински немају покриће у повећаној производњи. Нека је у Србији за протекла четири месеца произведено 25 одсто више роба, али како је могуће да су плате порасле — три пута. Одакле толики новац за зараде кад и сама предузећа признају да још не могу да врате банкарске позајмице пошто нису завршиле производни циклус?

Један од могућих одговора је: банке су у протекла три месеца одобриле 1,2 милијарде динара кредита за оживљавање производње и лако је могуће да је добар део тих пара отишао на повећање потрошачког стандарда радног народа. Интересантно је да ни један званични орган неће документовано да покаже шта се догодило са банкарским кредитима, а власт се олако односи према захтевима појединих опозиционих странака које траже тачне податке о потрошеним позајмицама. Гувернер Народне банке Југославије др Драгослав Аврамовић има право да каже како не верује да су кредити трошени ненаменски, али и јавност има право да му не верује на реч. У томе и јесте смишљено јавног подношења рачуна за сваки потрошени динар.

Истог дана када је гувернер шармантно увесељавао домаће новинаре у згради Народне банке, само неколико стотина метара даље — на Тржишту новца, директор ове финансијске институције др Никола Аранђеловић саопштио је неколико обесхрабрујућих података, који врло аргументовано побијају Аврамовићеву тезу „да ненаменско трошење кредита није масовна појава“.

ПРАЖЊЕЊЕ И ПУЊЕЊЕ КАСЕ

Елем, Аранђеловић је изјавио како је ликвидност југословенског банакрства све слабија о чему сведочи и податак да је 8. јуна на жиро рачунима пословних банака било свега 43 милиона динара, а да је десетак дана раније било двоструко више. Директор Тржишта новца споменуо је затим да у последње четири и по године (колико постоји ова институција) није забележен случај неизмирених обавеза у међубанкарском пословању. А то се управо догађало ових дана, што је неке банке приморало да активирају акцептне налоге као гаранцију за враћање дуга. Као главни разлог неликвидности овај финансијски стручњак споменуо је чињеницу да привреда није у стању да враћа узете кредите, а под „б“ је навео и почетак исплате старе девизне штедње (30 динара месечно по једном штедиши).

Као и сваки други стручњак његовог калибра и др Аврамовић зна с каквим се све тешкоћама суочава његов програм и какве му невоље тек предстоје. На крају четвородневне посете Црној Гори и завршног „шамарања“ које су му у Подгорици приредили тамошњи премијер Ђукановић и директори већих предузећа, др Аврамовићу је само преостало да изјави како смо запали у кризу, како је она стигла месец

дана пре него што је он очекивао и да су за то највећи кривци високе плате и остали апетити државе.

Био је то, рекло би се, гувернеров тренутак слабости и истине. Свестан на каквом је патриотском задатку Аврамовић је истог дана повратио самопоуздање, пристајући да се „потпише“ испод саопштења Радоја Контитића, Мирка Марјановића и Мила Ђукановића о „штедљивом“ понашању државе у протеклом периоду. А онда је новинарима у Народној банци „скресао у брк“ да су безразложно песимисти, пошто су цене стабилне а производња расте.

Највише је, засад, непознаница о стварном понашању државе у сфери финансија. Званични подаци о „фантастичним“ буџетским приходима које држава убира кроз порезе разликују се од оног што презентирају независни порески експерти, а они тврде да нема ни говора о таквом оптимизму при пуњењу државне благајне. Да је каса заиста толико пуна, зашто би држава закидала здравству, смањивала социјална давања незапосленима и јуново подизала притисак пензионерима са најавом снижавања пензија.

Чини се зато да су расходи државе још веома раскалашни и да она није у стању да властитим приходима (порези, акцизе...) затвори буџетску рупу (дефицит). Гувернер је све до скоро најављивао да ће од 24. јула одвојити Државну касу од „топчидерске сисе“, али у последњих неколико дана опрезно ретерира, обећавајући да ће ту незгодну операцију продужити на наредна два и по месеца. Вероватно и сам свестан да не сме тек тако лако да се залеће, јер би могао да исече грану на којој и сам седи.

Истина, његов заменик Божидар Газивода изјавио је да су политичари тренутно веома заинтересовани да Аврамовићев програм успе и да готово свакодневно зивкају телефоном дајући морално-политичку подршку. Нико, међутим, не зна како ће ти политичари (А—ЗНА—СЕ—КОЈИ—СУ—ТО) реаговати кад гувернер и Централна банка кажу да топчидерски штампари неће више да буду „ковачи лажне среће“ за, рецимо, Соколовићеве полицајце. Сме ли режим у Србији дозволити да му елитни специјалци на Бановом брду буду незадовољни платама?

СТАТИСТИЧКА САРМА

Државни буџет и дефицит у њему латентна је опасност за појаву нове инфлације. Стручњаци су прорачунали да пет одсто дефицита би још и могло неинфлаторно да се финансира, али је невоља што њихове рачунице показују да је дефицит већ у старту достигао девет одсто. Што би могло да сугерише појаву скривене инфлације. Званична статистика труди се невиђеном еквилибристиком да докаже како је „ствар под контролом“, али има експерата који су „прокљували“ суштину манипулације. Да би читава ствар била разумљивија, на овом месту ћемо је поједноставити — статистика се и данас понаша као у комунистичка времена кад смо у просеку сви јели саму, мада су неки јели само купус, а други само месо. Тако је, изгледа и данас: да би доказала непостојање инфлације статистика у свом рачуну највећу пажњу посвећују снимању цена индустријских производа и њиховом утицају на породични буџет. Сасвим мало (пондер 3,5) у рачуницама статистике посвећено је зеленој пијаци, чије цене су протеклог месеца драстично скочиле и где просечни грађанин потроши највише пара. Узмимо, дакле, овакву ситуацију: просечан Беог-

рађанин могао је да купи јефтин бојлер или „смедеревац“ (нема везе што му то не треба) и због те чињенице његов стандард је порастао. А то што зелена пијаца однесе читаву просечну плату, то се не може видети у званичној статистици пошто је та ставка у породичном буџету готово занемарена.

У последњих неколико дана јавља се још једна забрињавајућа чињеница. На улицама су се поново појавили дилери, а у пословним трансакцијама динар опет губи вредност у односу на немачку марку. Чује се да у Београду, рецимо 100 марака вреди 104 динара, али у Суботици за исту суму девиза треба одвојити 140 динара. Ако је вест тачна, таква врста регионалних разлика сасвим је разумљива, јер је Суботица много ближа граници и брже реагује на односе у извозно-увозним пословима.

Гувернеру је већ сугерисано на основу прецизних рачуница, да ће „његова“ камата од девет одсто неминуовно кад-тад изазвати појаву штицунга. Аврамовић се брани тврдњом да то није прописана државна камата, али без обзира на то већина банкара ће полузванично потврдити да су на такву цену новца заправо натерани. Управо зато се све чешће из банкарских кругова чује захтев да се цена новца (као уосталом и сваке друге робе) мора слободно формирати на тржишту. „Нож у леђа“ Аврамовићу „зарио“ је већ споменути директор Тржишта новца др Никола Аранђеловић. Он је новинарима саопштио да ако се појави продавац динара који тражи камату већу од прописане и ако се за то нађе купац — Тржиште ће такву трансакцију само евидентирати.

ВОЉА ЈАЧА ОД ЕКОНОМИЈЕ

Такав случај не треба искључивати у скорој будућности, јер по Аранђеловићевим речима, на Тржишту је велика потражња новца а садашње камате од девет одсто јако су депресивне.

Гувернер ће наредних дана морати преко главе да претури још један велики посао — откуп пшенице. Ставом да ће држава откупити само онолико колико јој треба за резерве, Аврамовић није измислио „топлу воду“. То је својевремено покушао и Анте Марковић па је доживео оно што га је снашло. Занимљиво је да тадашњи најчешћи Марковићев критичар Радоман Божовић још ћути и не прозива гувернера Аврамовића као анти-Србина који је решио да упропасти војвођанске сељаке.

Држава ће, судећи по свему, имати новац да за своје резерве купи пшеницу. Али, сасвим је неизвесно да ли ће млинске организације, пекари, кондиторска индустрија... моћи да ускладиште пшенично зрно. За то су им потребни банкарски кредити, а већина банака већ се изјаснила да пара за финансирање комерцијалног откупа пшенице — немају.

За покриће многих рупа споменутих у овом тексту новца ће вероватно бити из оних дипломатских кофера с почетка приче. Аврамовић је оптимиста за наредна два и по месеца. Дотле ће се, ваљада знати хоће ли бити нових избора или не. Режим има спремљен сценарио и у случају да их не буде — из иностранства ће се на кашичицу и даље финансирати власт социјалиста у Србији. Од добре воље социјалиста уосталом зависиће и судбина Аврамовићевог програма опоравка домаће економије.

ГЕНЕРАЛ ВЛАДИМИР ТРИФУНОВИЋ ТРЕЋИ ПУТ У ЛАВИРИНТУ ВОЈНОГ ПРАВОСУЂА

КРИВ ШТО СУ ЖИВИ

Када се 20. јуна ове године поново нађе пред већем Војног суда у Београду под оптужбом да је као командант Вараждинског корпуса у хрватском рату угрозио војну и одбрамбену способност земље, генералу Владимиру Трифуновићу, биће то — трећи пут. После лањског и преклањског (одржаних такође у јуну — могло би то да постане и јубиларно!), генерал Трифуновић приводи се пред лице Јустичије, где поново треба да се разреши дилема — да ли је реч о „највећем издајнику рата у Хрватској“, или о високом официру, који је, пре свега имајући на уму животе својих војника, одлучио да се бори само док то има смисла, а после тога часно повуче.

Упорно настојање да се Владимир Трифуновић, са командантима ондашњих касарни, пуковницима Сретеном Радушким и Бериславом Поповим, на дуже време пошаље иза решетака, гради своје разлоге на чињеници да су они својим повлачењем из Вараждина септембра 1991. г. оставили иза себе сво наоружање којим је располагао Вараждински корпус — 74 тенка т—55, 61 оклопни транспортер, 7 самоходних хаубица, 12 самохотки — и да је оно пало у руке хрватских снага, те употребљено касније у борбама против јединица ЈНА. На суђењу 1992. године суд је утврдио да је то наоружање, ипак, делимично оштећено, те да оптужени не могу бити криви за то што га је хрватска страна поправила набавком резервних делова у Мађарској и Немачкој, и касније послала на фронт. И друга ослобађајућа пресуда из јуна 1993. године налази за оптужене олакшавајуће околности: „Тачно је да су у руке непријатељу пали војни објекти, ратна техника, муниција, али се такође сматра да би наставком борбе, проводећи одсудну уместо упорне одбране, ти исти објекти, ратна техника и муниција, опет пали у руке непријатељу, уз жртвовање 300 бранилаца. Ваљало је сагледати и ту другу страну. 300 бранилаца части ЈНА у Вараждину стигло је својим кућама, од тога већина војника, деце, нечијих синова и браће, (не очева јер су за то премлади). И нико да се упита како су се вратили живи“.

Доживљено као рехабилитација цивилизацијских вредности у атмосфери линча и хајке на издајнике, која је направљена тим поводом, суђење генералу Трифуновићу и његовим са-

Браниоци Владимира Трифуновића и његових пуковника сматрају да је Вараждински корпус намерно остављен дубоко у непријатељској територији — као ритуална жртва, доказ бруталности хрватске војске пред светом. Зарад историјског континуитета, 220 лобања требало је да се белаца у некој вараждинској ћеле кули

Пише: Ружица РАНИТОВИЋ — ЈОВИЋ

радницима окончано је првостепеном одлуком исцрпевши све своје правне, војне и моралне аргументе. Изгледало је као да „правда побеђује“, и да се ови, прерано пензионисани, током суђења бескрупулозно медијски експлоатисани официри бивше ЈНА, могу коначно повући у своју приватност. А онда је — Веће Врховног војног суда укинуло првостепену пресуду и вратило све на почетак.

У очекивању да за војног тужиоца ово буде „трећа-срећа“, а имајући на уму да су сви релевантни моменти овог случаја, како истичу и браниоци оптужених, сагледани, намеће се питање: откуда и трећи наставак овог судског серијала, коме је потребно још једно суђење генералу Трифуновићу, у време када српска и хрватска страна, после струје и нафте (како се прича) размењују и конзуларне представнике, а београдска младеж лудује уз музику загребачког „Ити-ја“?

Као неког ко се огрешио о српску историјску вертикалу — култ жртве и смртољубља, Владимира Трифуновића по сваку цену желе да виде иза решетака не мали број оних чија мотивација може бити различито изнијансирана и преплетена, али је углавном смештена у кординатама: од Косовског поља до Варажди-

на, од Стевана Синђелића до Бранка Костића, од вишка националних до мањка војних циљева. Упркос томе што би неки то сад најрадије почистили под тепих, рата у Хрватској је, ипак, било, а у њему се збило много ствари које нам не одговарају, и сувише мало оног што се обећавало. Неко за то мора бити крив. Наместило се да један од најозбиљнијих кандидата на том непопуларном конкурсуду буде управо Владимир Трифуновић.

200 КИЛОМЕТАРА У НЕПРИЈАТЕЉСКОЈ ТЕРИТОРИЈИ

Судбинином, или промућурном кадровском комбинаториком, Владимир Трифуновић нашао се у Вараждину јуна 1991. године, уочи словеначког рата, као командант 32. војног корпуса. Његов одлазећи командант, Јеврем Цокић изјавио је тада како је то корпус којим се он поноси, алудирајући на његову опремље-

ност и бојну готовост. Испитујући околности релевантне за овај случај, браниоци генерала Трифуновића и његових сарадника, војни амбијент у коме су се нашли њихови штићеници сагледали су сасвим другачије. Узевши нарочито у обзир актуелну реорганизацију армијских области под називом „Јединство-3“, која се у то време убрзано приводела крају, адвокат Бранко Станић каже:

„Дошло се до тога да нема више таквог кадровског језгра да би корпус могао да има неку респектибилну снагу и без домобилизације, са људством које представљају војници на одслужењу војног рока. Они су искасапили корпус, највећи број јединица претворен је у збир складишта (наоружање се налазило у дубокој конзервацији), а људство је постојало само у картотеци, и састајало се од месног становништва, које је било (око 96 посто Хрвата) изузетно национално хомогенизовано.“ У јулу је отпуштена једина до тада комплетно обучена класа војника, а у септембру наредна. Оставши без војника, генерал Трифуновић је тражио попуну војску, шаљу му 1500 специјалаца, који остају задржани на Слунју, јер због борбених дејстава наводно нису могли да буду транспортовани. Директно надређени, генерал Живота Аврамовић, наређује му још у јулу да по сваку цену штити све војне објекте у корпусу. Тако је ескалација ратних сукоба у Хрватској затекла Вараждински корпус 200 километара у непријатељској територији, без могућности да му се пружи помоћ, са хрватским снагама које су средином септембра концентрасале своје нападе на касарне и команду корпуса. У то време већ прекинут им је доток воде и струје. После седмодневних борби, пошто му није одговорено на позив за помоћ, Трифуновић у договору са Кризним штабом Вараждина, и њихова два члана као таоцима, са својим војницима који су могли да понесу само лично наоружање, напустио је Вараждин, Транспортовани аутобусима све до пред српску границу, пешице су прешли у Србију у близини Шида.

Сведочећи на главном претресу током суђења, генерал Благоје Ацић упитан: „Да ли сте ви, на који начин, помогли Вараждинском корпусу?“ Одговор је био: „Ми смо учинили све да им помогнемо, али им ништа нисмо помогли“.

ХРВАТСКО ИЛИ „СРПСКО“ ЗАГОРЈЕ?

И ту се отвара дилема: шта је требао да уради Владимир Трифуновић? Надахнуто еписко осећање са романтичним виђењем сличних примера у историји, а из неке кабинетске хладовине (генералштапске, или академијске, свеједно) сугерисало би борбу до последњег метка, после тога — нож, песница и смрт. У том духу је сведочење генерала Животе Аврамовића, ондашњег команданта Пете војне области, који је утврдио да „после последњег метка — постоје ножеви и песнице“. Друго, етичко, цивилизацијско схватање, каже адвокат Бранко Станић, упућује другачије: бори се до крајњих могућности, кад нема изгледа на успех, мораш тражити друго решење“. При том, адвокат Станић истиче да генерал Трифуновић, који је ишао узлазном линијом од командира тенка, вода, чете трупно, зна шта је војник, и да му је он био највећа брига. Зато се, када је морао да одлучи између наоружања и људских живота — није двоумио.

„Влада Трифуновић се извукао одатле са 220 исцрпљених глобрадић младих спасаши их тако од ужасног масакра, правог ватреног маља који им је припреман са хрватске стране“, каже адвокат Станић, наводећи да је вараждински случај од једног генерала прокоментарисао овако: „Нама не требају живи људи, трабају нам мртви хероји!“

„Да ли се под излагањем опасности подразумева и обавеза жртвовања за нејасне циљеве“, запитао се недавно на Београдском кругу један од бранилаца, адвокат Јован Бутуровић, истичући да као резултат култа жртвовања данас Срба има скоро колико и пре сто година. Камиказе, као „синови Божјег ветра“ жртвовале су се, али добровољно, каже он, а у овом случају се и та добровољност оспорава.

Ново суђење Владимиру Трифуновићу, осим као још један прилог игри глувих телефона између Врховног војног суда његове првостепене инстанце, донеће и неке нове моменте у доказном материјалу: као сведоци појавиће се овог пута извесне војне старешине које ће потврдити како је првооптужени био дужан да свој испражњени корпус попуни тзв. „српским партизанима“. У питању је, каже адвокат Бранко Станић, партизанска јединица која је постојала, наводно, у Бјеловару, о чему ће сведочити командант који је предао дужност и отишао, и неколико старешина који су пре, или за време њега, такође отуд отишли. Наводно, они су се договорили са српским организованим становништвом, да дође у корпус, да „брани кућне прагове“. „Где — кућне прагове“, пита се Станић, и додаје: „Српског становништва је било у Западној Славонији, али не у Хрватском загорју. Испашће да то није Хрватско загорје, него неко српско горје“.

Докле се у оптужбама у односу на Трифуновића и двојицу његових пуковника може ићи говори и то да је једна од ствари која га је теретила у претходном суђењу била и чињеница да — није разорио брану на Ормошком језеру (Ормож на граници Хрватске и Словеније) и потопио Вараждин! Питали су га, каже његов адвокат, да ли је могао то да уради, подастирући пред њега топографску карту. „Ја то не бих никад урадио“, одговорио је генерал, „то би био ратни злочин“.

Трифуновићу се стављало на душу и губљење складишта муниције Вараждин-брег. Тужи-

лац Копривица га је на суђењу питао зашто сву ту муницију није склонио у неку од касарни у граду. Подвукао је то и у завршној речи. Пуковник Попов му је одговорио: „Да смо то урадили, ми бисмо били сви скупа за лудачку кошуљу. Код све те муниције на отвореном простору довољно би било да само један метак погоди неку од граната, и да сви, са још пола Вараждина, одлетимо у ваздух!“

Чињеница да је Вараждин избегао судбину Вуковара, ечигледно није баш лежала на срцу појединцима у армијском врху. Она је, међутим била пресудна у преговорима са Кризним штабом Вараждина, који је омогућио безбедно повлачење армијског људства из вараждинских касарни. Поносни на свој „барокни град“, Вараждинци су, иако премоћни, желели да га, прекидом даљих борби сачувају од разарања.

КО ВЛАДА ВРХОВНИМ ВОЈНИМ СУДОМ?

Осим историјске перспективе, случај генерала Трифуновића посматран са аспекта војног правосуђа и његовог положаја у правосудном систему СР Југославије, вишеструко је индикативан. Иако припадају редовним судовима, за војне судове везане су неке специфичности, кад су у питању надлежност, као и начин избора судија и тужилаца. Према закону о војним судовима, судије и тужиоце поставља председник Југославије, на предлог Генералштаба. У пракси се то своди на јако узак круг генерала, који имају одлучујући утицај, док је улога председника Југославије ту тек формална“, каже најмлађи од адвоката у „случају Трифуновић“, Милан Станић. На овај начин, истиче он, омогућено је да, ванинституционално, група генерала врши притисак на војно правосуђе. Шта то практично значи, јасно говори судбина председника Већа Војног суда у Београду, са првог суђења генералу Трифуновићу, пуковника Милоша Шаљића.

Водећи овај процес непоколебљиво и стручно, он је на крају ослободио тројицу официра кривице, што му је, изгледа, запечатил судијску судбину! Најурили су га одмах после суђења, сад је неки референт у савезном министарству“, каже Бранко Станић. На председавајућег Већа Војног суда, капетана прве класе Ђорђа Дозета, током другог суђења, такође су вршени разни притисци, али, он је одолео, и

Милан и Бранко Станић

за сва три оптужена донео ослобађајућу пресуду. Како је од Врховног војног суда та пресуда укинута, она се мора вратити истом већу, међутим овог пута то неће бити случај. Трифуновићу ће се поново судити пред, сад већ, трећим већем Војног суда (председава судија Радомир Којовић), али Бранко Станић верује да ће упркос притисцима, оно ипак сачувати свој професионални ниво.

Пратећи околности које су довеле до укидања првостепене пресуде, и говорећи о томе јавно, адвокат Бранко Станић се и сам замерио Врховном војном суду који упућује пријаву Дисциплинском тужилаштвоу Адвокатске коморе Београда стављајући примедбе на његов рад. Речи којим је „Бранко Станић групо вређао Веће Врховног војног суда (Адвокатска комора одбила пријаву као неуверљиву) нађе не су у Станићевим исказима: „У жалбеном поступку о судбини недужних људи, уместо другогостепеног суда, одлучили су у суштини генерали Бошковић и Домазетовић, и тако је поништена ослобађајућа пресуда“, као и: „а онда када се успело у томе да се првостепена пресуда укине, главни сценариста у паковању нових доказа био је генерал Јеврем Цокић“ (садашњи командант Прве армијске области).

Називајући актере овог случаја из акулска „моћницима“, Станић наглашава да је веће Врховног уважило неистиниту жалбу тужиоца, и у решењу о укидању првостепене пресуде додало и нове неистине.

ШТА ЈЕ ТО ИНСТИТУТ „КРАЈЊЕ НУЖДЕ“?

Други елемент који омогућује разне интервенције са стране код војних судова, како каже Милан Станић, јесте њихова широко постављена надлежност, која одређује да је за сва кривична дела која учине војна лица надлежан војни суд. И уместо да се бави искључиво тзв. „касарским“ криминалитетом, односно оним кривичним делима која су везана за вршење службе, војни судови се баве и — клеветима, саобраћајним деликтима, што имајући у виду начин постављања делилаца правде, отвара могућност да се нека војна лица за одређена кривична дела не приведу правди, односно да се неким суди и без ваљаног разлога, каже Станић, наглашавајући да су то елементи који омогућују да се војска као институција потпуно затвори у себе. Томе, наравно доприноси и чињеница да могућност подизања захтева за заштиту законитости против правоснажних пресуда Врховног војног суда и првостепеног суда, нема савезни јавни тужилац пред Савезним судом, него је за то искључиво надлежан војни тужилац. Тако покретање захтева за заштиту законитости зависи искључиво од његове воље. Војно правосудје тако постаје засебан систем, чија контрола није могућа“, каже Милан Станић.

Због чега се, дакле, опет, и опет, суди генералу Трифуновићу?

„Правно чињенично стање је толико разјашњено да остаје само примена права. У овом случају поставља се питање: да ли је могућа примена института крајње нужде на војна лица, с обзиром да су они дужни да се излажу опасности“, каже Милан Станић и наглашава: „Али та дужност не налаже им да погину по сваку цену, без икаквог циља“. У безизлазној ситуацији у којој се нашао Вараждински корпус, преостало је само да он цео изгине, а да опет, комплетно наоружање пређе у руке хрватских снага, чак и неопштењено. Овако је барем делимично општењено, сматра Станић млађи.

Други моменат који говори о невиности оптужених јесте да је за ово кривично дело, као облик кривичне предвиђено да оно буде — умишљено. Али, то је током ранијих претреса одбачено. И сам генерал Ацић као сведок, рекао је: „Генерал Трифуновић је поступао у најбољој намери, није имао издајничке намере“. Тим поводом командант Мариборског корпуса Мило Делић, рекао је: „Каквог смисла је требало да има погибија 220 младих људи из Србије и Црне Горе, зарад тога да се одржи територија која се не може одржати, а која није ни у каквој комбинацији као део неке друге Југославије?“

„Нема говора о умишљаним извршиоцима овог тешког кривичног дела — подривања војне и одбрамбене моћи земље“, наглашава Милан Станић, и додаје: „Ствар је процене да ли је било целисходно то што су они урадили, или не. Али питање целисходности је ван бића кривичног дела“.

Ако је правна страна сасвим јасна, шта онда остаје? Политика?

ПРЕДСЕДНИШТВО СФРЈ БЕЗ КОНЦЕПЦИЈЕ

„Не може се поуздано тврдити, али постоје сумње да је на тај начин било потребно да се политичари заштите од неке своје одговорности, да би се та одговорност пребацила на војску — како она, тобож није учинила све што је требало, и да се, наводно, због издаје у њој све то тако десило“, каже Милан Станић, и наглашава: „То апсолутно није тачно.“ И дан-дanas сматра он, војска која ратује у Крајини, и у Републици Српској је надмоћна, и по наоружању, и по техници, и по људству. А надмоћност у корист ЈНА је била још већа кад је почео рат.

„На овај начин треба једноставно спрати промашаје политичара, који су лутали, почевши од тог рата у Словенији, јер се није имала јасна концепција у погледу тога коју државу треба штитити — да ли Југославију, да ли српско становништво, да ли треба правити границу нове Југославије, да ли треба правити границу Велике Србије, све су то биле опције у игри, било је то опште лудило и смушеност. А за то су одговорни политичари, јер они доносе кључне одлуке, и на основу њих дају задатке војсци. Председништво СФРЈ донело је све те одлуке“, истиче Станић млађи.

Ако је дато наређење да се преузму границе које су Словенци 26. 27 и 28. јуна 1991. године заузели, онда је војска испунила то наређење — 98 посто граничних прелаза је заузето, сматра бранилац оптужених официра. При том он наводи и случај једног од оптужених, пуковника Попова из Вараждинског корпуса, који је добио задатак да запоседне гранични прелаз на Горњој Радгони и сачека да дођу царински органи, да дођу органи савезног СУП-а. Међу-

тим, они нису дошли ни два дана након тога, иако је он имао тешке губитке да би се пробио до тог граничног прелаза (5 погинулих и 17 рањених), и након два дана је добио наређење — повлачи се назад!

„Никакву јасну концепцију то Председништво није имало“, каже Милан Станић и додаје: „Уместо да се изврши анализа, процена шта даље да се ради, да ли ће Хрватска остати у Југославији или не, и повуче та војска негде ближе граници са Србијом, то се није урадило. У јулу је изричито наређење Животе Аврамовића Влади Трифуновићу било да чува сваки објекат, да ниједан не сме напустити иако је било и таквих које је штитило по неколико војника. Кад је овај питао „зашто“, речено је да ће се, када се војска буде повлачила из Словеније ти објекти њоме попунити. Војска из Словеније се уопште није тим путем повлачила, него је ишла преко мора. Зна се ко је био надлежан за доношење таквих одлука, за мобилизацију и све остало — Председништво СФРЈ. Ту почињу основни узорци оног тоталног лудила које је постојало у првим месецима тог хрватског рата“.

Када је постало јасно да се комплетан Вараждински корпус мора извући на друге територије, било је сасвим касно — они су били блокирани, до њих једноставно није могло да се дође. Корпус је просто био препуштен сам себи. „Не знам како неко може да буде крив када је тако остављен, па и на неки начин издан од стране оних који су требали да му помогну“, пита се Станић млађи.

ОСТАВЉЕНИ ДА ПОГНУ

Браниоци Владимира Трифуновића и његових пуковника сматрају да је Вараждински корпус намерно остављен дубоко у непријатељској територији — као ритуална жртва, доказ бруталности хрватске војске пред светом. Сва кривица оптуженог генерала и 220 његових војника била је, изгледа, у томе што су се у време док је ЈНА била у фази мутације, налазили на погрешном месту. Када се недуго затим та ружна гусеница претворила у прекрасног лептира (идентификујући се капом Степе Степановића) све је постало много јасније. А до тада, зарад историјског континуитета, 220 лобања требало је да се беласа у некој вараждинској Пеле-кули.

Упркос свим институционалним решењима која утичу да то тако не буде, првостепени војни судови, бар у случају генерала Трифуновића показали су зачуђујућу живавост и отпорност на притиске. Тешко је то очекивати, али може да се деси, да се као такви покажу и овај, трећи пут. А онда, можда би се могло очекивати слична принципијелност и Окружног суда у Вараждину чијом одлуком је, у јесен 1991. године, Владимир Трифуновић, у одсуству, осуђен као ратни злочинац на 15 година затвора, а за коју је, такође, покренут поступак преиспитивања.

И све би се лепо завршило. Али, опет каква би то била штета. Јер — глава Владе Трифуновића тако би лепо стајала на зиду неког сеновитог салона у коме два државника, српски и хрватски, могу натенане да испијају омиљени виски у паузи напорних преговора. Капиталац као доказ да су, у недостатку изворних, ловови из хобија на овим просторима понекад добијали чудне размере.

ПОСЛЕ НАЈНОВИЈЕГ ЖЕНЕВСКОГ ДОГОВОРА

ОСМЕХ АКАШИЈА

Као први корак ка свеобухватној обустави непријатељстава у читавој БиХ, обе стране у сукобу сагласне су да се неће ангажовати ни у каквим офанзивним војним операцијама нити било каквим другим провокативним акцијама у периоду од мјесец дана, почев од 10. јуна 1994. године у 12 сати по локалном времену. Тако пише у најновијем документу о БиХ, потписаном у Женеви. Додуше, парафе нису ставиле највише личности српске и муслиманске стране, али то не умањује његов „квалитет“, уколико бар утихне оружје.

У документу — изјави, каже се врло одређено да су преговарачи сагласни да ни једна страна неће предузимати било каква офанзивна дејства и свакој од њих се оставља могућност одбране у случају провокација и напада.

Послије натезања, надигравања и тактизирања да ли ће се договор и примирје односити на четири, два или три мјесеца на крају је, ипак, нађено компромисно рјешење које нико не види као увод у трајнији мир, а смиренје изјаве дипломата имају за циљ да се свијету и зарађеним странама скрене пажња „како се нешто, ипак, догађа“.

А, шта се догађало на терену дан послје ступања на снагу најновијег примирја:

— Нема мира на ратиштима III корпуса Армије БиХ: „**Кољевићев** потпис у Женеви је једно, а **Младићева** армада друго“ — јавља Радио Сарајево. По истом извору „нешто су смањена дејства из пјешадијског наоружања на ратишту у Кладњу“. Порука ратних извјештача: Нема мјеста опуштања.

Резултат: једномесечно примирје. За муслиманску страну постоји нада да је оно увод у фактичко признавање стања, а за српску покушај да се муслиманско руководство свету представи као претња миру. Хрватима, углавном, одговарају све варијанте.

Пише: Ејуб ШТИТКОВАЦ

Информације о јачим или слабијим сукобима стизале су и са друге стране. Каква ће бити ситуација на ратиштима када будете имали овај број „Српске речи“ у руци није на новинару да прогнозира, али је сигурно да је мир у БиХ још увијек веома далеко.

ТАЈНЕ МАПЕ

При овако туробној прогнози треба подсетити да су сва досадашња примирја била, у суштини, само експеримент и покушај проницања шта заправо која страна у рату хоће осим онога што јавно тражи. А, свако има своје кон-

кретне захтјеве које тешко може да саопшти домаћој јавности због ризика да не буду проглашени издајничима или, најблаже речено, недовољно одлучнима. Тајни преговори се одвијају у то нема никакве сумње. Мапе о којима се разговара много су важније од оних које се показују у Женеви и другим метрополама. Заправо, припремају се конкретне мапе са учртаним не само регијама него и селима.

Предах од мјесец дана добро би дошао САД да дубље анализирају шта могу, а шта не могу да учине. Јер, и за њих је рат у БиХ постао исувише крупан и горак залагај. Отуда се разговори председника **Била Клинтон**а по европским метрополама могу протумачити као тражење помоћи од савезника да му помогну. Јер, он очигледно нема довољно одлучности да предузме било какав корак којим би пресекао „Гордијев чвор“.

Сигурно је да се за мјесец дана неће моћи да види колико су, и да ли су сви исувише уморни од рата.

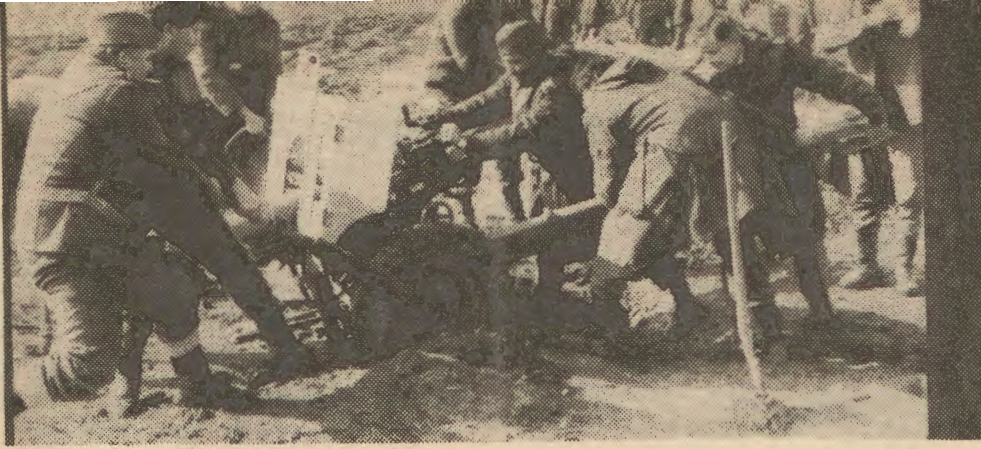
За муслиманску страну би дуже примирје могло да буде увод у „фактичко признавање стања, а садашње линије раздвајања би могле да се озваниче као границе“. За српску страну, пак, примирје би добро дошло не само као предах него и као покушај да се муслиманско руководство представи свијету да је управо оно то које неће мир.

Хрватима, углавном, одговарају све варијанте поготово послје постављања њиховог човјека на чело хрватско-бошњачке федерације о чијој судбини и правим дOMETИМА своју ријеч, и то коначну, рећи ће најскорија будућност. Чињеница је, међутим, да се хрватске и муслиманске снаге раздвајају у многим подручјима и да се све чешће постижу договори на локалном нивоу о трајном прекиду непријатељстава, размјени заробљеника, али то ниуком случају не значи да је рат између босанскохерцеговачких Хрвата и Муслимана дефинитивно завршен. Нико ни од званичника, са једне или друге стране, не крије да не гаји било какве илузије.

Општу пометњу унијело је увођење нове валуте у Хрватској — куне, која је, бар како историја говори, била једино у оптицају у вријеме усташке НДХ. Муслимани-Бошњаци, можда, на то и не би обраћали превелику пажњу, с обзиром на ситуацију у којој се налазе, да представници босанских Хрвата нису редом изјавили да ту валуту прихватају без задршке. Да ли ће у том случају у једној скоро минијатурној федерацији бити у оптицају двије валуте — хрватска и босанска која би се могла звати, на примјер, „љилан“ ако већ динар изазива ружне асоцијације.

Лансирање куне као валуте од стране, прије свега хрватског председника **Туђмана**, много је озбиљнији политички проблем него што се то на први поглед чини. Ако БиХ прихвати ту валуту у цјелини сврстаће се међу оне снаге на

Балкану које, свака на свој начин, оживљавају фашизам. Тиме би почела у свијету да губи имиџ жртве.

КУНА И ЉИЉАНИ

Нису само Јевреји тако гласно устали против валуте која носи назив веома скупочијене животиње. Објашњења Туђмана да је крзно од куне у средњем вијеку било платажно средство у тадашњој Хрватској је прича за малу дјецу. То се може подједнако „доказати“ као и тврдња неких хрватских историчара да су Хрвати поријеклом из Перзије.

Куном се босанској федерацији ставља омча око врата. Друго, на тај начин су за сва времена „Караџићев Срби“ добили адут и да не помишљају улазак у ту федерацију под било којим условима, јер кунa је за њих, као и за све остале, симбол једног времена у коме су чињене добро познате ствари.

Гледајући из једног угла, један од основних циљева Туђмановог потеза јесте управо у томе да се Срби у БиХ, гледано у цјелини, па чак и они који се осјећају припадницима мултинационалне БиХ, добро замисле у којој ће држави да живе уколико хрватска валута буде једина важећа.

Већина Муслимана-Бошњака ту валуту неће моћи да прихвати не само због тога што их она подсећа на времена када су за вријеме НДХ морали да носе вреће тих пара да би купили пола килограма соли или шећера него их, истовремено, подсећа на времена када их је Павелић превео жедне преко воде. Није на одмет подсећати, због времена садашњег, да су усташке јединице 1941. године, прве извршиле покољ српског становништва у Фочи. У тим јединицама било је и муслимана, али сви војници НДХ у дом дијелу Босне носили су фесове како би их Срби поистовјетили са „домаћим Турцима“. Касније је услиједила крвава одмазда над муслиманима, послје повлачења Павелићеве војске.

Добија се утисак да се и кроз „куну“ жели створити што већи анимозитет између Муслимана и Срба како би Хрватска владала без већих проблема просторима у БиХ који се већ називају босанско (муслиманско) — хрватском федерацијом. Другим ријечима, ти дијелови Босне би и формално припали Хрватској, а све остало Србији чиме би се и практично остварили неки ранији планови.

Ако се има у виду да и тако значајне личности, као што је амерички предсједник, немају више ништа против етничке подјеле БиХ онда је Туђману, и не само њему, лакше да рачуна на „свој“ дио Босне. То, опет, не води трајнијем смиривању ситуације. Ова констатација је постала и помало досадна, али је неизбјежна.

Колико год су у игри захтјеви Муслимана и

Хрвата да добију територије које сматрају својим по етничком саставу становништва толико су у игри и захтјеви Караџића да му се да Сарајево и Тузла и да проблем буде ријешен. Све то помало личи на политичко надигравање Израелца и Палестинаца око Јерусалима. Наиме, Палестинци инсистирају на томе да би овај свети град морао бити једног дана престоница њихове будуће државе, а Израелци су га већ давно прогласили својим главним градом не обазирући се нимало на реаговање свјетске јавности.

ЛИЛИЋЕВА „САМОКРИТИКА“

Шта би од БиХ остало ако под њену управу не буду потпали Сарајево и Тузла? Ништа. Чак ако би се градио нови главни град или Зеница, на примјер, претворила у политичку метрополу ко би могао да гарантује да Караџићу или госпођици Биљани Плавшић не би пало на памет да је управо та земља, на којој је подигнут нови град, одувијек била српска. И опет испочетка

Ове наизглед „ситнице“ говоре да је политичко рјешење немогуће наћи. Небулозне изјаве које често дају људи чије се оружје „тешко може истопити на сунцу“ упућују на закључак да политичког рјешења нема. Јер, још увијек је исувише опијености не само због успеха на ра-

тишту него и због личног престижа и стварања од себе јединог првог националног јунака.

Истина, изјава предсједника СРЈ Зорана Лилића да држава на чијем је (још увијек) челу не може бити талац ни једног националног лидера како су СРЈ тако ни у РС нити РСК.

Судећи по реаговањима, испада да је Лилић искључиво себе самокритиковао и да се нико од тамошњих лидера не осјећа прозваним. Врло је могуће да ће национални лидери у БиХ одлазити полако са политичке сцене, јер су одиграли своје. Тешко је, међутим, претпоставити да ће отићи и они који су стајали иза њих. А, све дотле док креатори рата могу своје пулене да покрећу као шаховске фигуре и да се од њих у одређеном тренутку дистанцирају на веома, мора се признати, вјешт начин међународна заједница ће се само више запетљавати у БиХ и на крају ће морати да дигне руке од свега, изузимајући европске земље које се плаше потреса ширих размјера. Европљани, сигурно је, не могу ништа конкретно учинити осим да наричу над судбином балканских народа који бар по нечему припадају и њима.

Та иста Европа могла је 24 сата послје ступања на снагу примирја из српских извора да сазна да Муслимани жестоко нападају Брчко, Орашје и још нека мјеста. Ако се томе додају муслиманско-босански извори да српске оружане формације кидишу на Олово, а да гранате не поштеђују ни сарајевско ратиште онда се добронамјерни људи могу да снабивају, а они којима је стало до наставка рата само да потврђују своје тезе да ће се у БиХ ратовати све дотле док има оружја. А, биће га најмање још десетак година чак ако не би ни стизали нови контингенти из Загреба или Београда.

У принципу, свијет све више вјерује и једној и другој страни кад су у питању извјештаји о борбама.

По томе, најновији споразум о примирју, у виду изјаве, остаће у сјећању по позирању преговарача пред ТВ камерама, неком добром ручку или досјетки.

ЦРТИЦЕ ИЗ ГОРАЖДА

ЖИВОТ У СМРТИ

Иако важи за муслиманско „острво“ у српском „мору“ Горажде одржава „живе“ трговачке везе са Црном Гором и другим деловима БиХ, пре свега преко „коњичке (Коњич) везе“. Гораждански „базар“ је са Црном Гором повезан правцем преко села Огледчево, Миљено, Буковица, Бољанићи те Пљевљима. Овим правцем тргује се, тачније шверцује, пре свега дуваном, кафом и немачким маркама. То највише раде Муслимани, који трговачко задовољство својим рекеташима (помичу се браћа Јусо и Салко Рого, иначе тамошњи војни функционери) плаћају 1000-1500 марака.

Док дању град показује какве-такве знаке живота, већ од првог сумрака све потпуно замире. Скраћена школска година траје око три месеца. У употреби је званични „бошњачки језик“, заправо српски са огромним и све већим бројем турцизама.

У граду функционишу једино виталне институције попут болнице, општине и станице МУП-а. Од индустријских постројења није остало готово ништа, а ради једино Творница експлозива и експлозивних пуњења „Побједа“, 3,5 км југозападно од Горажда. За потребе ове фабрике изграђена је и електрична централа од четири мегавата на Требешком потоку. Приватни станови добијају струну из мноштва малих приватних централа са „алтернаторима“, на Дрини.

Криминал, пљачке, провале, убиства и уцене су уобичајена и редовна појава.

Најживљи део града је пијаца, где се продаје све, од цигарета, преко компјутера, до умјетнина из 17. века.

Цене су космичке, а релативно највишу има дуван, и прерађени и непрерађени. Највише је црногорских цигарета марке „Поинт“ и врањанских „Век“ (мало раније је то био „Супер“). Паклица „Поинта“, која у Црној Гори кошта 0,80 динара, на горажданској пијаци кошта 10 марака, баш колико и „Век“. Килограм брашна кошта 10, литра уља 15, килограм шећера 20, а килограм соли 10 марака. Ипак, најчешћи вид размене је трампа.

Главно платажно средство је марка, али и злато, које је изузетно потцењено. За килограм кајмака и сира даје се до 30 грама злата.

Р. ВУЈИНОВИЋ

ХРВАТСКА ЗМИЈА У ХРВАТскоЈ ЛИСНИЦИ И ХРВАТским НЕДРИМА

ЗА ШАКУ КУНА

Хрватска ових дана добива нови новац — куну.

Проглашење куне за хрватски новац јесте најјача идентификација Републике Хрватске са усташким режимом.

Како је неспорно да је увођење куне снажно инзистирао сам председник Туђман, тако је његова виšekратно исказана симпатија за антифашизам потпуно изгубила на вјеродостојности.

То је зато што велики мештар политике жели „и овце и новце“ — с једне стране проглашава куну националном валутом, а с друге жели да га свијет сматра антифашистом.

Ако бисмо били крајње цинични, могло би се тврдити да „случај куна“ има и добре стране — видјели смо како функционира хрватски државни апарат: у државним су медијима јасни аргументи против увођења куне једноставно прешућени, а партијски идеолози и председнички послушници (па и сам председник) добили су много простора да би доказали недоказиво — да је куна ипак једном давно, а не само за НДХ, била хрватски новац. Уосталом, чак и када би сви докази о куни као хрватском новцу тијekom стољећа били точни, није куна уведена због те наводне давне традиције, него због оне из 1941 — 1945. године. Јер да се ова држава хтјела поводити за средњевјековним

Све до недавно је хрватски новац био нестабилан, а владајућа странка релативно стабилна. Сада је новац релативно стабилан, а ХДЗ је на прагу распада. Зато је велико питање може ли нова хрватска куна рачунати на подршку и након што се смотају и врате у футролу свечане заставе

монетарним традицијама, нашло би се барем десетак примјеренијих назива.

Стога се логично поставља питање: зато је председнику Туђману толико стало до куне? Разлози се могу само претпоставити, његова је опсесија да политичко дјеловање мора проналазити у повијести — па стално лавира између „државотворних опција“ у хрватској прошлости. Тако се у једном тренутку зауставља на антифашистичкој страни, а потом на оној другој

— он неће рећи „фашистичкој“, већ — „државотворној“... Осим тога, вјеројатно хоће задовољити и неке усташносталгичаре на десном крилу ХДЗ-а... У Подгори је председник рекао да је „куна доказ хрватске суверености, али и стабилности хрватског господарства“, што је бесмислено, јер је и хрватски динар који је у оптјецају задњих 2,5 године био доказ суверености, а господарска се стабилност засигурно не постиже (само) промјеном валуте.

Непријепорно јест да локалне српске власти на окупираним дијеловима Хрватске, с обзиром на страшно колективно сјећање на НДХ, никада неће прихватити куну као свој новац. Ако је до „реинтеграције“ и иначе далек пут, с куном он постаје још даљи, ако не практично и бесконачан. За хрватску је власт још поразније да „крајински“ Срби уопће нису реагирали на увођење куне: та они то сматрају унутрашњим хрватским питањем, а ионако су најавили монетарну унију са СР Југославијом.

Треба јасно рећи: увођење куне као хрватскога новца у оптјецај изазват ће врло неповољне реакције у свијету. Тиме се директно игра са судбином 4,5 милијуна људи.

(Иво Голдштајн, Ферал)

NARODNA BANKA HRVATSKE

A0642779A

PET KUNA

ХРВАТСКА ПРОСЛАВИЛА ПРВУ ЧЕТВЕРОЉЕТКУ

General Tribune

ЈА

КЛАУДИЈЕ

ПРЕДСЈЕДНИЧКА ЛЕНТА

коју је нашем човјеку повијесног 30. свибња 1990. године ставио први предсједник Сабора Жарко Домљан, била је први знак да наш човјек коначно има своју државу и да њома више нитко никада неће владати доли наш човјек. Предсједничка лента стога, као и

ПРЕДСЈЕДНИЧКИ ГРБ

или

ПРЕДСЈЕДНИЧКА ЗАСТАВА

имају задаћу показати сву ширину нове хрватске демократије, у којој сватко може бити изабран за нашег човјека, и то до те мјере да га је потребно обиљежити како би се наш човјек разликовао од обичног човјека. Зато би

БАНСКИ ДВОРИ

баш као и новоуређени

ПРЕДСЈЕДНИЧКИ ДВОРИ

намјернику изгледали као било која кућа било којег Хрвата, да испред њих није постројена

„Наш човјек“ нема разлога осјећати се нечигурним. Протекле четири године свједоче о фуриозном темпу којим је прискрбио државне атрибуте у власничка права, па је напосок врјеме да престане с кењкањем и „схвати што значи имати своју државу“. „Ферал“ подсјећа на дно тог богатог опуса...

Пишу: **Борис ДЕЖУЛОВИЋ**
Виктор ИВАНЧИЋ

ПРЕДСЈЕДНИЧКА ГАРДА

безразложно критицирана иако је имају све развијеније установе монархије Запада. Чврста корака, у одорама које изазивају страхопоштовање, предсједничка гарда је у сваком тренутку спремна испунити своју задаћу и испратити нашег човјека када, крочећи црвеним тепихом, улази у

ПРЕДСЈЕДНИЧКИ АВИОН

или га, пак, дочекати када излази из њега. Иако су нашем човјеку спочитавали да се новцем потрошеним на половни „челенџер“ могло саградити неколико масленичких мостова, ваљало би ту шачицу проданих хуља запитати како они мисле да би наш човјек Масленичким мостом стигао, примјерице, у Женеву, а пого-

тово у Вашингтон. Тим више што је нашем човјеку, скромном каквог га је већ Бог дао, умјесто моста сасвим довољна и

ПРЕДСЈЕДНИЧКА ЈАХТА

са својих неупадљивих двадесетак метара дужине, којом наш човјек може пријећи не само Масленичко ждрило, већ и отићи до најудаљенијих отока своје државе, као што су, на примјер,

БРИЈУНИ

на којима наш човјек може осјетити сву тежину своје жртве, схвативши како би његова држава могла бити и туристички рај, али онда не би била — његова. Срећом, зато је ту

ВИЛА „ЈАДРАНКА“

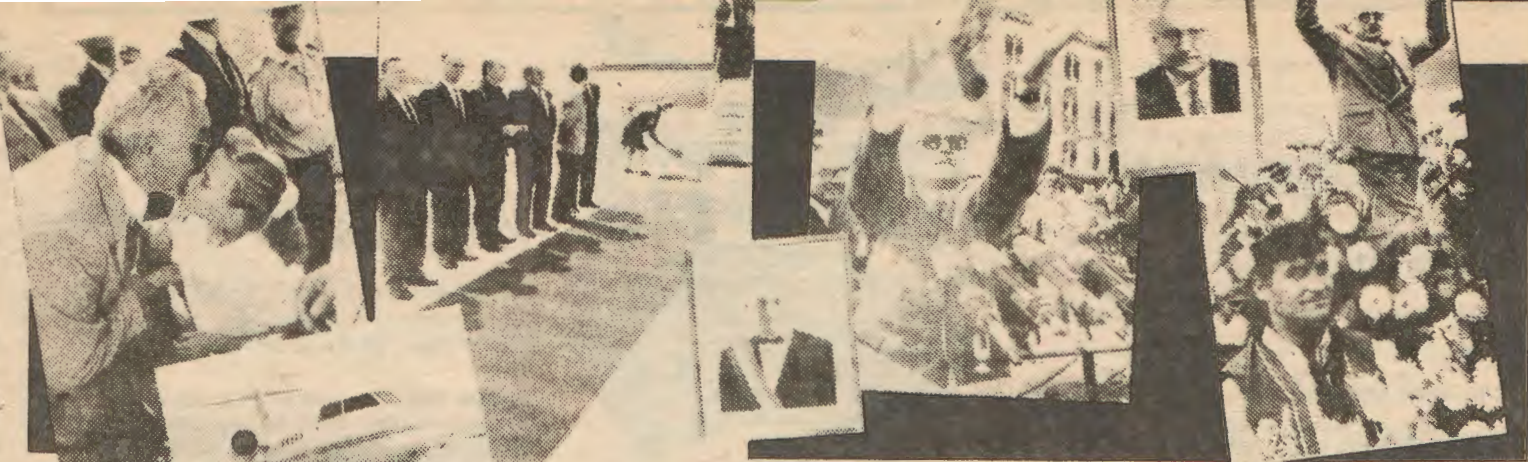
у коју, након пола стољећа Титове диктатуре, коначно може ући и наш човјек. Баш као, уосталом, и

ВИЛА „ДАЛМАЦИЈА“

у Сплиту и многи други објекти из наслијеђа комунистичког мрака, у којима се сада наш човјек коначно осјећа као свој на своме Његова држава је тако и могла исковати

ПРЕДСЈЕДНИКОВ ЗЛАТНИК

тек сада, када се на њему први пут у нашој повијести, након разних Наполеона, Франца Јосипа, Карађорђевића и Тита на њему слободно могао појавити и наш човјек, човјек посебног

кова. И докле је он ипак ограничен, односно
искован у ограниченој серији, дотле

ПРЕДСЈЕДНИКОВЕ ПОСЛАНИЦЕ

стижу у сваки хрватски дом, како се више
никада не би могло рећи да се не чује гласна-
шега човјека. А да и тај глас буде трајан залог
нашега човјека будућим нараштајима његове
државе, она је тискала и

САБРАНА ДЈЕЛА

из којих се види да све што ради он ради
сабрано, мудро и разборито. Такав је наш чов-
јек. Таквим ће га, уосталом, приказати и њего-
ва

МОНОГРАФИЈА

или, пак,

ДОКУМЕНТАРНИ ФИЛМ

„Имамо Хрватску“, назван по повијесној ре-
ченици коју је наш човјек ускликнуо када је нај-
зад добио своју државу. И не само државу.
Јер,

СРОАТИЈА

није само име његове државе. Наш човјек је
тако назвао и свој ногометни клуб, промијенив-
ши његово омражено име „Динамо“, баш као
што је управо наш човјек — и нитко други —
промијенио и име Трг жртава фашизма у

ТРГ ХРВАТСКИХ ВЕЛИКАНА

и, уопће, по први пут сам одлучује о свим

битним питањима хрватске самосталности. За-
што онда некоме смета што је тај и такав наш
човјек постао

АКАДЕМИК

тек када је добио своју државу. Јест, он
сам је једном рекао да неће прихватити ту титу-
лу док је на њеном челу, али је и схватио оно
што шачица проданих хуља не жели схватити:
Наш човјек сада има своју државу и своју ака-
демију једном за свагда, што значи да у том
случају никада више наш човјек не би био ака-
демик! Уосталом, то су исти они којима смета
што коначно наш човјек може бити

КУМ

сваком деветом дјетету, или

ВИСОКИ ПОКРОВИТЕЉ

сајмова, изложби, спортских манифестаци-
ја, фолклорних смотри, сињских алки, казалиш-
них фестивала, сеоских олимпијада, школских
натјечања и осталих приредби којих је до сада
покровитељем могао бити туђин. Исти они који
не могу прихватити чињеницу да опет узорни
радни колективи добијају част да се у њима
шије

ПАРАДНА УНИФОРМА

али коју овога пута неће носити туђин, не
аустроугарски или српски скоројевић, већ наш
човјек, наш

ВРХОВНИ ЗАПОВЈЕДНИК

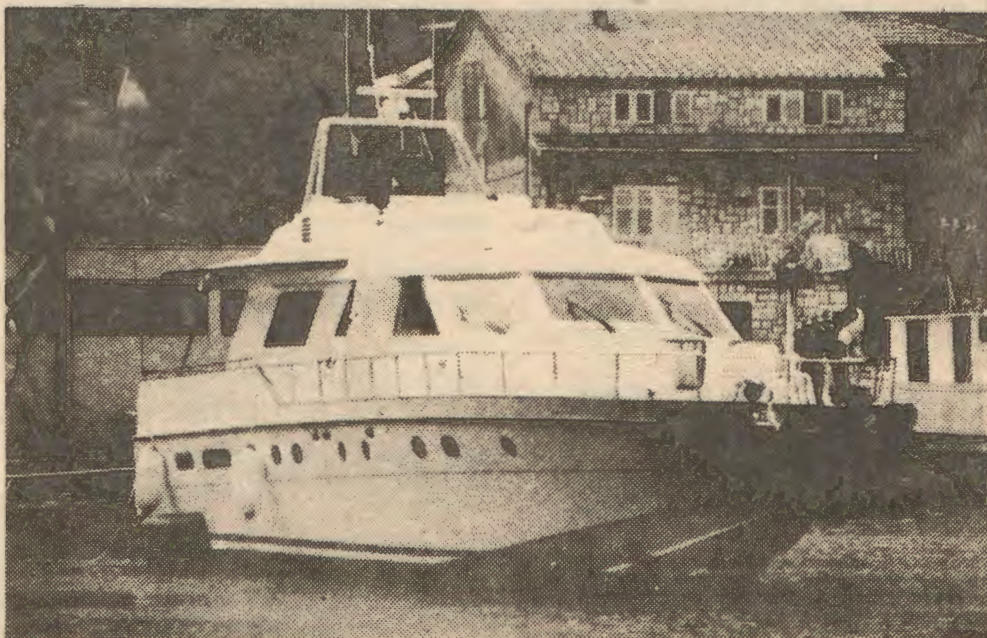
оружаних снага и наш

СУВЕРЕН

којему ће његова држава, његовом сло-
бодном и неутуђивом вољом саградити вели-
чанствени

ОЛТАР ДОМОВИНЕ

на средњовјековном Медведграду. Ту, на
мјесту с којег ће му наш човјек бити изнад
свега, он ће моћи оживотворити свој тисућ-
љетни сан: након стољећа робовања наш ће
човјек коначно положити наш живот за своју
Државину.

Александар Баљак

И овај век проведосмо у ропству. Ретко нам се то догађа. Једном у сто година.

Каин и Авељ су живели као браћа. Нарочито Каин.

Истребљени народ је морални победник.

Они који стоје иза свега, газе све пред собом.

Да је вођа на време добио ногу, где би нам био крај!

Стогодишњи владар је још за живота намеравао да сиђе са трона, али га је изненадна смрт у томе омела.

Коначни резултати избора су све бољи и бољи.

Шта вреде што је демократија пред вратима кад ми нисмо код куће!

Ми њих испитујемо, а они јаучу. Јасно је да са таквима нема дијалога.

Одлив мозгова је добровољни данак у крви.

Грешака не само да није било него су у међувремену и отклоњене.

Зараћене стране су поштовале примирја. Крвопролиће је протекло без иједног инцидента.

Србин је мио ма које националности био.

Чувајте ми Југославију! Одмах се враћам.

Луди нас збуњују!

Вођа не размишља о повлачењу. Зато што је отишао предалеко.

То што је Велики Вођа рекао не може речима да се опише.

Народ је доживео катастрофу, али његов национални интерес је заштићен.

Примиће и мене у партију на власти, па ћу и ја бити леп и паметан.

Нисмо задовољни деобним билансом: њима Голи оток, нама стаљинисти.

Добар глас далеко се чује, а државна телевизија још и даље.

Били бисмо под Турцима и више од пет векова, само да су се сетили да промене име.

С комунистима немамо ништа заједничко. Све су нам узели.

Ко преживи, причаће! Ако буде имао коме.

Ја знам да мој живот не вреди много. Зато сам одлучио да га дам за отаџбину.

Дали бисмо и ми хлеб народу, али не желимо да га понижавамо!

Опозиција би да приграби резултате наше политике, али грађани Србије добро знају ко их је довео до просјачког штапа.

Наша милиција мора да бије народ јер грађани Србије желе да знају где одлазе њихове паре. Нико неће да плаћа милицију која беспослично.

Да је реч о комунистичкој земљи, милиција би без размишљања пуцала у масу, а наша милиција добро размисли пре него што употреби оружје.

Разлику између демонстраната и руље може да уочи само искуство и оштро око снајперисте.

Сви смо се определили за богато друштво, али само ратни профитери истински раде на томе.

Судиће се ратним злочинцима без обзира на то да ли су народни хероји или не!

Ружа је универзални симбол, а не цвеће зла, како је то Бодлер изјавио у предизборној кампањи.

Србин дуго ћути док се не наљути. А кад се наљути, он ћути и даље.

Миливоје Радовановић

Историја наших народа је била славна све док се није поновила.

Пораз нам не пада тешко јер је рат био прљав.

Наши браниоци нису агресори. Линију одбране прекорачили су због непознавања терена.

Ми и Руси нисмо више најјачи. Сада смо најјачи ми и Кинези.

Можемо и да пасемо, али ћемо увек остати усправни.

Не брине нас одлив мозгова. Сада нам је потребно више среће него памети.

Интелектуалци треба да приђу већини јер више људи више зна.

И скупштинска већина мора да поштује Устав, уколико другачије не одлучи.

Општи утисак о демократији не може да поквари један диктатор.

У знак захвалности што су отишли, дозволићемо им да остану још неко време.

ИСПРАВКА

У прошлом броју „Српске речи“ (бр. 99) техничком омашком погрешно је потписан аутор „Пете колоне“. Прави аутор је Александар Баљак. Извињавамо се аутору и читаоцима.

Александар Чотрић

Срби су небески народ. Остали су без земље.

Није тачно да смо водили прљав рат. Ми иза себе нисмо ништа оставили.

Главни адут опозиције су празни стомаци. Владајућа партија се ослања на празне главе.

Веровали смо да је национално питање решено за време рата. Међутим, појавили су се преживели.

Слободан Милошевић је колективни шеф државе. За њега кажу да није сам.

Пустили су ме из затвора а да то нисам ни приметио.

Ива Мажуранић

До победе се могло стићи и са мање жртава, али ми нисмо хтели да идемо линијом мањег отпора.

Жеља нам је да олимпијска бакља прође кроз сва муслиманска села.

Муслимани су млада нација. Стога ће им хиљадугодишња хрватска култура у конфедерацији много значити.

Муслимани су млада нација. Америка се боји да Хрвати не искористе њихову младост и неискуство.

Муслимани су срушили споменик нобеловцу, а Нобел им се осветио: није много прошло а све џамије су порушене динамитом.

Био је то демократски поступак. Линчовани је морао да поштује вољу већине.

Истину о геноциду над нама нисмо могли раније да објавимо јер је ни ми нисмо знали.

Најтеже је бити Србин. То једино нама успева.

Народ који се пробудио спреман је и на већа одрицања.

Зоран Станојевић Коврца

Овде нешто смрди, а то не мирише на добро.

Вођа је видовит. Како он каже, тако мора да буде.

Није примерено њега упоређивати са Стаљином или Хитлером. Он је превазишао и самог себе.

Он ће бити доживотни председник. Неће дочекати пензију.

Цео свет је против нас. Најзад имамо непријатеље свих боја.

Истина је на нашој страни, а само су лажи отишле у свет.

Нека буде и братоубичаки рат, само да све остане у кругу породице.

Ми још ниједном нисмо прешли линију разграничења. Стално је померамо.

Било је доста оптужби да смо ми ратни злочинци. Срећом, све смо их побили.

Ми непријатељу нисмо рушили куће. Штавише, уселили смо се у њих.

Било је више гласача него уписаних у бирачке спискове. Али, од вишка глава не боли.

Одзив гласача је био толико велик да смо морали да наштампамо још гласачких листића.

Док народ гладује, опозиција дели хуманитарну помоћ.

Како је вођа рекао НЕ! То је дуга прича.

Бију Срби, ал' бије и милиција?

Александар Добросављевић

Грађанска непослушност: — Јуче сам поново јео!

Жртва се грчевито бранила, али је разум ипак надвладао.

Сумњи више нема места. Толико смо развили мозак.

Опозиција не поштује правила игре. Умало да победи.

Ратни злочини не застаревају. Рецимо, код нас су још увек у моди.

Глад више не куца на наша врата. Понаша се као код своје куће.

Комуникацијске везе са светом су успешно успостављене. Пренеси даље!

Раде Јовановић

Залуд прети понор Пакла... Ми стижемо!!!

Злочин се не исплати. Ми то радимо из љубави.

Било је убијања и жена и деце, али само у нужној самоодбрани.

Не умемо да се користимо виљушком и ножем. Смета нам виљушка.

Остварен је зацртани програм: Карлобаг, Карловац, Вировитица, Нирнберг!

Ми смо за Европу важна карика. Само смо се откинули с ланца.

Дали смо динар да уђемо, два да изађемо. Инфлација чини своје.

Вођа не верује у Бога. То је пример лоших колегијалних односа.

Наша теорија се показала тачном. Демантовала је праксу.

У сваком житу има кукоља. Но, то су само почетни резултати.

Не стижемо да упоамо мртве. Приоритет имају живи!

Пензионере не можеш да ухватиш ни за главу ни за реп. Или климају главом или машу репом.

Извињавамо се што због дужине другог дневника нисмо у могућности да емитујемо трећи дневник!

Слободан Симић

Закаснио сам јутрос на посао. Покварно ми се транспортер.

Нисам заклао комшију. Оставио сам га за Божић.

Све се могло решити и мирним путем, али ко би се тога сетио!

Цео свет зна за Југославију. Рат је био добар макретиншки потез.

Нећемо саопштавати имена погинулих. Све су то били скромни момци.

У прошлом рату усташе и партизани борили су

се против четника, у овом четници и партизани против усташа. Остала је још најбоља комбинација.

Напад је најбоља територијална одбрана.

Победила је умерена струја. Нисмо побили све жене и децу.

Откако су Хрвати увели радне логоре, Црногорци се уопште не предају.

Црногорци имају најразорније ракете. Типа земљак — земљак.

Не тражите од нас да капитулирамо. Формулишите то мало боље.

Рат је вођен без разлога. Извињавамо се жртвама.

Опозиција је добро прошла на изборима. Нико није убијен.

Не верујемо да је то био само титоизам. Мора да су рађене и операције на мозгу.

Ко каже да не знамо да пливамо? Буши чамац!

ИЗАШЛО ИЗ ШТАМPE ДРАГИША КАШИКОВИЋ

„ДУПЉАЦИ“ Комедија у четири чина и „Партија те тужи, партија ти суди“! АФОРИЗМИ

Издавач: Српска реч
Рецензенти: проф. др Ратко Божовић и Александар Баљак
Пропратни текстови: мр Радован Калабић, Илија Р, Лубарда и Александар Чотрић
Ликовно-техничка опрема и илустрације: мр Миленко Михаиловић
За издавача: Даница Драшковић
Пластиковане корице, формат Б-5, 76 страна
ЦЕНА 10 н. дин.
КЊИГА КОЈА ЈЕ ДВАДЕСЕТ ГОДИНА БИЛА
ЗАБРАЊЕНА У ЈУГОСЛАВИЈИ

НАРУЏБЕНИЦА

претплата на књигу Драгише Кашиковића „Дупљаци“ и „Партија те тужи, Партија ти суди“

Наручујем _____ примерака књиге

Име и презиме _____

Адреса _____

Телефон _____

Овај исечак заједно са петим примерком уплатнице послати на „Српску реч“, Бранкова 13-15, Београд, жиро-рачун за нове динаре 40801-603-27562 СПП Стари град, корисник: „Српска реч“, сврха уплате: претплата на књигу. Књига се може наручити и телефоном: 011/628-242 и 620-891 (10 до 16 ч)

ТРАГЕДИЈА ГЕНИЈА

Малга

А ни Марку Јанковићу, богме, није лако. Некако му се брзи тужно обесили. Све се против њега уротило. Све радио-станице удружено раде на томе. Постоји један тајни споразум чији су потписници директори Радио-Београда, радио Б 92 и Студија Б, и у том тајном споразуму пише: „Уништити Марка Јанковића! Покривати му све термине! Отимати му слушатељство! Марко Јанковић је најопаснији елемент, најубитачнији противник режима и ноћна мора читаве Толстојевој улице. Зато, у циљу уништавања овог ванредно опасног субјекта, наложити свим радио-станицама да у суботњем термину, од 10 до 13 часова, уведу емисије ексклузивног садржаја којима ће се ова опасност делимично ублажити! Извршити одмах!

И тајна акција је отпочела. Б-92 је преместила своју „Јутопију“ у инкриминисани термин, а Студио Б се послужио разорним словенским шармом Саше Тимофејева. Дадоше људи све од себе, али цаба! Не може се Марку, једином овдашњем познаваоцу пуне истине, тако лако докати. Има он и даље своје верне следбенике, које је ова несрећа још више и тешње зближила са својим гуруом, па сад суботње преподне проводе оговарајући Милицу Кубуровић и Сашу Тимофејева. Лепо кажу људи: она је уседелица, а он је феминизирани. И докази су ту, чврсти да чвршти не могу бити: она већ увелико превалила двадесету, а он носи репић. У њиховом родном селу добро се зна шта ово значи. Марко, толеранан водитељ, неће да противуречи. Слушалац је увек у праву. Осим кад каже да Воја Коштуница има мало посланика и да није баш неки шаљивчија. Е, кад су такве клевете у питању, Марко мора да се побуни. Па и он је од крви и меса! Ипак, он зна, а ево и ја потврђујем, као просечна овдашња домаћица: и никад нас они неће раздвојити! Евенуално могу да ми упропасте суботњи ручак, јер слушајући три станице одједном, деси се да нешто и загори. Али, кад је љубав у питању, не питам за цену.

***Д’оћет, кад човек добро промисли, увек има нешто још горе. Шта је збуњеност Петра Лазића или туга Марка Јанковића према бламу Маргит Савовић. Све сам чекала да јој се од муке локне исправе. Што се нагласка тиче, нисам чекала да јој се исти исправи, јер је случај безнадежан, али за локне је постојала објективна опасност. Јер је такво нагомилавање адриналина опасно по сваки, па и најјачи министарски организам, увежбан да устаје у четири ујутру, спремни реформ-торту, па онда крене да обавља важне државничке послове. Госпођа министарка, невесела као неиспавани ђак — пешак, седела је у том студију и зурила у туфнасту хаљину Сандре Јанковић. Свака туфна, нова црна рупа на министаркином обзорју. Читих једном неку теорију о томе да крупне туфне разбијају саговорникову концентрацију. Е, па стварно, та се опозиција служи ниским и прљавим триковима! А уз то, Сандра Јанковић је и психолог, па је лако могла овакве неподопштине да смисли. Све што је министарка успела да каже, било је: „Ко губи има право и да се љути“, али не знам на кога је заправо мислила. Сандра се није љутила. А ни гледаоци. Баш напротив! Беше то добар хумористички програм, који тако болно недостаје Телевизији Београд.

Пише: Јелена ЛЕНГОЛД

драги читаоце. Погодио Лазић, к’о прстом у око. А како и не би кад му се све то догодило. Онај сјајни сатирични таленат као да је малчице пресушио, радна навика свела се углавном на то да се негде у зору, пред снимање, смува неки текст за Индекс радио-позориште, а о моралу нећу, о томе имају право да говоре само она два-три испосника са Тибета, и моја мама, наравно. Знам само толико да се морал неће вратити тиме што ћеш у неком тексту свима, на равне части, треснути по шаку блата у лице. Толико, да се после читања више не зна која је опозициона партија од које гаднија, нити који је

од лидера најдволичнији. Јер, и после читања тог поучног штива остаје чињеница: овима си увалио блато, али си онима дао глас. Или бар ниси гласао против. Или си се крио тамо негде у задњој клупи. Такав философски горостас, па да се крије — брука жива!

Али, лако је, коначно, Лазићу да тако удара по самом себи у политици. Иако тога није ни свестан, он стварно говори истину кад каже да му није стало до политичког угледа. Њему је стало до књижевног угледа. И ту лежи сва трагедија. Десанка Максимовић је умрла. Па ти сад буди паметан?! Коме га сад придржати?

Некад се лепо знало: ако не можеш да уђеш у литературу уз помоћ талента, увек можеш да покушаш са кишобраном. Придржиш, наине, два-три пута кишобран Десанки Максимовић или јој помогнеш да се попне уз степенице у Француској 7, и онда седнеш и чекаш. Не успева увек, али, никад се не зна. Некима је и успело.

К’о да га сад гледам: Петар Лазић, на Видовданском сабору, оном прошлогодишњем, држи кишобран Вуку Драшковићу на позорници. Не успева увек, али овај пут је успело. Високи функционер Нове демократије улете у Скупштину, све бљујући околу презир према истој. У земљи која обилује бизарним политичким појавама, Лазић се одмах кандидовао за место у врху листе необичних. Прво је то био опозиционар који (по сопственом сведочењу) није могао нигде да се сврста. Онда се сврстао у Нову демократију. Затим је био члан Нове демократије, који (опет по сопственом исказу) не жели да икада уђе у Скупштину. Па је ушао. Онда је рекао да ће додуше бити тамо, али неће узимати плату и неће да гласа. Треба ли рећи шта се са овим обећањима догодило? Постаде он тако и један од потпредседника своје странке и шеф посланичке групе. То што се углавном не слаже са мишљењем своје посланичке групе није имало никаквог утицаја на одлуку да прихвати овај положај. Као шеф своје посланичке групе појавио се за скупштинском говорнициом отприлике пола пута, тек да каже да он има своје мишљење, али да се са њим не слаже.

И не би све ово захтевало додатну причу (јер су ствари већ и саме довољно јасне) да се није ових дана Лазић огласио једним чланком, у коме је имао потребу да свој иначе нејасан и благо шизофрен политички став, релативизује до у бескрај. Сео човек и разрадио своју познату реченицу: „На свету нема ничег одвратнијег од српске опозиције!“ Стварно је разрадио, и то аутобиографским приступом. На пример овако: „Да нису политичари, у ком својству би читава булумента типова била питана за мишљење, у ком својству би одлазили да исказују став по домаћим и белосветским пријемима? Можда као успешни банкарци, научници, писци, философи, привредници, правни ауторитети, финансијски моћници... и све оно што су желели да буду кад порасту?! Политика је надокнадила сав недостатак талента, радних навика, морала...“ Крај цитата,

На крају је једино остало мало нејасно ко је ту министар. Замишљавам госпођу **Савовић** како се, исте ноћи, покуњено вози у свом службеном ауто пут Суботице, а шофер, тактичар и одмерен; ћути и помно избегава рупе. Да **Савовићку** и онако добро продрману, не докусури сасвим.

Ових дана, иначе, велика је активност у гробовима **Црњанског, Андрића, Дучића**... Преврћу се они тамо, као што никада за живота нису. Гледају однекуд ко их у дипломатији наслеђује, па не верују својим небеским очима. Андрића ће, рецимо, да наследи умни и софистицирани **Ђоко Стојичић**, Црњанског — оптимиста **Дача Ж.** а **Дучића** — проседи **Игић**.

Сад више уопште не бринем за истину о нама. Она ће коначно да продре у свет. Када је у питању добробит заједнице, ми се одричемо најбољег што имамо, само да тамо оду прави. А колико би они могли овде још да допринесу! Знам, неће им бити лако, тежак је живот амбасадорски, нарочито кад се на једну земљу сручи сва сила демонских завера, али они ће успети! **Хилари** ће престати да буде вегетаријанац, кад се само једном добро повесели са гос'н **Дачом. Козирјев** ће тражити да се на руски, украјински и азербејџански преведу све народне умотворине које је **Ђоко Стојичић** сакупио. А Кол ће узети **Игића** за кума, и одсад више не-

ће пити баварско пиво већ само и једино „Косовски божур“. Очас ће они њих да обрлате и да им све објасне. Као што су и нама овде све објаснили. А за шест месеци највише, укинуће капитализам у целом свету, јер је капитализам нехуман и штетан по здравље. Неће проћи ни годину дана, а **Аврамовић** ће постати инокосни орган Међународног монетарног фонда. Не звала се ја **Миља Вујановић** ако тако не буде. Јавља ми се, баш ми се некако јавља, да су прави људи коначно на правим местима.

И на крају, поздрави и честитке. Поздрављавам све у студију, а највише **Стефана Грубача** и честитам му новинарску награду са песмом: „Ево ти вена, напи ми се крви, на ТВ екрану ти си мени први“. Узимам себи право да говорим

у име вишемилонског аудиторјума, са ове и са оне стране сателита, те да устврдим да је **Стефан Грубач** више него ико у протеклој години заслужио ово признање. По њему је чак и једна нова болест добила име. Некад је постојао такозвани „тениски лакат“, а од појаве господина **Грубача** постоји и „телевизијски лакат“. Толико је, наиме, ту своју десну руку увлачио у екран, да ју је начисто ушинуо. Само он зна како му је у дугим ноћима, а пред кишу. Само он зна колико је тешко онако сугестивно упирати лакат у гледаоце. Али жртва се исплатила, а труд је награђен. Његове плаве очи засјале су на новинарском небу коначно у свом пуном сјају. Његова непретенциозна реченица, тако пуна алтруизма, објективности и разума, никада није дозволила да буде привучена великим магнетом каријеризма. Коначно, његов превелики патриотизам морао је да однесе превагу над бројним другим домољубним новинарима, иако је конкуренција била јака, а критеријуми строги. Предлажем да ова награда буде само почетак успона тог изванредног човека, јер његове су могућности огромне. Био би одличан директор Телевизије, или бар главни уредник Информативног програма. Био би сјајан саветник и самом Председнику. Не би тај заказао ни као кротитељ лавова, хирург или модни креатор. Кад неко уме — он уме. И нема тог што он не би могао.

Толико од мене. Још једном поздрављам све у студију, и чекам да ми као награду поклоните две карте за Посело.

ЛАУРЕАТ

Поводом Дана новинара Србије, председник УНС Коста Краинчанић објаснио је да је ово Удружње, после пет деценија полтронисања политици, коначно постало права цеховска организација, одговорна искључиво професији и професионализму. Да је тако доказује, ваљда, и чињеница да је овогодишњу новинарску награду добио и **Стефан Грубач**, вероватно због својих „коментара“ у ТВ — дневницима. А **Грубачева** заслуга је у следећем: демократска опозиција (коју искључиво напада) једе се не због због тога што је нападана него због тога што јој то ради „један Стефан Грубач“; власт, односно СПС (коју искључиво брани) једе се не због тога што је брањена него што је спала на то да њене дубокомислене и далекометне ставове интерпретира „један Стефан Грубач“; а нормални тв-гледаоци (који га плаћају преко рачуна за струју) једу се не због тога што морају да „пребацују телевизор“ на неки други програм док се овај не макне са екрана него због тога што их, поред свих других, и „један Стефан Грубач“ са њиховог рођеног екрана и за њихове рођене паре прави мајмунима. Толико о препорукама које проистичу из његове „политичке независности“. Професионализам је тек посебна прича. Пошто човек воли да се бави и глобалним проблемима (новим светским поретком, геостратегијама, санкцијама и положајем Срба у великом свету) у 80% својих коментара, ваљда на основу анализе међународних збивања, долази до закључка да је „свет коначно схватио своју грешку“, односно да се „истина о Србима коначно пробила до тог и таквог света“. И тако већ пар година, готово по правилу пред још јаче стежање санкција, пред акције којима се Србија још више изолује или пред обелодањивање неке ноторне чињенице,

због које би **Грубач** морао у добровољну кућну самоизолацију. И тако, у некој нормалној земљи, не само да не би био награђиван, него би био истериван из цеховских организација, а тв-кућа за коју „коментарише“ не само да би га скинула са екрана да не би нервирала гледаоце од којих живи, него би га и судски присилила да плати одштету јер је од личне пите направљено опште говно.

РАША ШАМПИОН

Светска првенства радио-аматера постала су последњих шест-седам година потпуно незанимљива, јер се унапред зна да ће победник бити наш **Радивоје-Раша Лазаревић**.

Зато реда ради јављамо да је завршено још једно светско првенство а да је са бразилског острва Фернандо де Нороња **Раша** поставио нови рекорд у броју успостављених веза у року од 48 сати.

Иначе, да подсетимо, **Раша** се активно бави политиком и тренутно обавља функцију председника Извршног одбора Нове демократије.

ЖИВОТ НАШ ДАНАШЊИ

Срећан ти (не)рођендан

Сто рођенданских свећица обасјавају слављеничку тарту „Српске речи“. Наравно, у питању је стоти рођендан. Лепо. Ипак, постоје ствари важније од рођендана, а то су нерођендани. Наиме, ако се на трен вратите у детињство и сетите приче о Алиси и земљи чуда коју она посећује, сетите се два веселака која уз чај славе свој нерођендан. Свако од нас има један, само један рођендан, али зато 364 нерођендана. Што се саме „Српске речи“, тиче, њој треба честитати и рођендане али и нерођендане јер стално, сваки дан стоти на ветрометини (не)човештва, (не)васпитања, (не)толеранције, (не)културе, те осталих „рафинираних“ осећања околине. Стално је трун у оку (али мало веће парче).

Питам се ко сјава рођендане а ко нерођендане? Шетам градом у жељи да осветлим ту тајну. Рођендане славе обични људи, људи од плате, они који су научили да попут жваке развуку плату до следеће па макар она била Марковићевска, Кантићевска или Аврамовићева, свеједно. Међу овим људима је и моја кума. Она за рођендан увије косу, спреми чувену питу и мирно попије чашу пива. Само тог дана, само на рођендан, јер осталих дана је у јурњави и трку да сама, сасвим сама, прехрани своје ћерке; да плати комуналије и све остало, и да буду срећна породица. Људи који славе рођендан су топли и поштени (иако не вичу „поштено“, „поштено“). Ови људи за тај дан одвоје преостале резерве снаге и љубави и подају је својим пријатељима. Приметио сам, посећујући те рођендане, да је ту увек исти свет. Слични су у својим дивним мислима, култури, префињености и...плитком цепену. Али имају једну ману, кад год почнем да причам о малој плати, о расизму у „Југи“, о хоклицама и пластичном цвећу, о искоришћавању и глупости — бивам оцрњен. „Престани, престани“, арлаучу моји интелектуалци и окрећу се вишим темама. Ја сам очигледно усамљени примерак уметника коме смета ово ст(р)ање од живота.

Чујем се синоћ са колегиницом, диригентом дечјег хора, победницом на многим фестивалима. Прича ми да су и она и 50 клинаца избачени из аутобуса јер нису имали карте. А пошли су да певају „Молитву“ пред грађанима, на тргу, дакле Београду. А београдске „рице“ их називају лопужама, и њу предводником неморала јер их томе учи. Ах, да, и она слави само едан рођендан.

Нерођендане славе неки други људи. Има их ту око вас, само се пажљиво потрудите да их идентификујете. Чуче у својим сиво-кака или окер-кака оделима, „Маде ин Итали“ ципелама, махом белим (није обавезно) чарапама, са два дугмета откопчаним на кошуљи (обично белој-свиленој). Ти људи су власници тешких рачуна од чијих нула боли глава. Они су власници јахти, вила, приватних плажа, берда и брегова. То су људи који не славе рођендане већ својих дивних 364 нерођендана. Гледам их често како здишу износећи свој стомак напоље из лук-

сузних аутомобила, помислио би човек да се муче кад им види грч на лицу. Видећете их у изложима неких (наравно најексклузивнијих) београдских ресторана како једу. Једу, и не роморе и не говоре. Једу. Као три гладне године, као 16 и по Етиопљана, као 4 Бијафре. Окружени су такође нерођенданцима—слављеницима који једу такође. После се мало проћаска, строго о „бизнису“, па куд који, на ново ждра..., пардон—једење.

Али, и њима дође тежак дан—рођендан. Тога дана кад је рођендан његовој жени или обратно, људима—нерођенданцима је тешко. Шта купити? Избор је тако мали: злато, драгуљи, крзно... можда још једна вила на мору (пored оне две). Тешко им је тада, јер тај свет међ звездама, високо горе, не зна за лепоту у малом. Ја својој жени за рођендан наберем букет пољског цвећа на Калемегдану и она буде срећна, јер зна да нема пара за руже или орхидеје. Али, замислите једног „буцу“ како долази жени за рођендан и даје јој киту пољског цвећа. Било би ту цике и вриске и ломљења кинеских ваза и сребрног посуђа.

Ове године нисам славио рођендан. Једноставно — није ми до славља. Моји су се пријатељи уплашили да нисам случајно почео да славим нерођендане. Не, нисам. Једноставно немам снаге ни за дување рођенданских свећица које ме аутоматски асоцирају на неке друге свеће неких Видовдана и мартова и онда кад схватим да у том моменту славим а да у истом многи други још и више славе, буде ми грозно. Зато немам ни рођендан а ни нерођендан. До даљњег.

Горан Варшавски
кк

Слободан Ракић: „Никад нисам крочио у Дафимент банку“

ЖИВ' ТИ БУБА

Другарица Буба Морина фебруара ове године иступила је из СК-ПЈ. То, међутим, није угушило њену жељу за министарским местом, а са посебним жаром маштала је о месту министра за односе са Србима ван Србије. Али; док је њена другарица Мира Марковић скокнула до Москве, Слободан Милошевић је на Бубино пријекљивано место поставио друга Панкова. Након жестоке брачне свађе, путем телефона, на релацији Москва-Београд, пронађено је компромисно решење и другарица Буба наименована је за комесара за избеглице у Републици Србији.

Ступајући на нову дужност, Буба Морина је увела и неке новитете. Док се бивши комесар Добрица Вуловић на службеним путовањима, рецимо у Женеви, задржавао само један дан (рекордно задржавање му је од 4 сата), другарица Буба у истој Женеви остаје по пет дана. Где је пут по Женеви води, нико не зна, али у Грчкој, због неодложног и преко потребног ШОПИНГА, Буба Морина је добрано закаснила у заказану хуману посету болници где наше дете-избеглица лежи у бар-комори. У болници су је, поред грчке ТВ екипе, чекали наш конзул и грчки званичници, чекали, чекали и недочekali.

Буба Морина, запослена на месту комесара за избеглице, „власник“ је и инвалидске пензије МУП-а Србије, а да са сигурношћу није утврђено да ли је, када је и шта је радила у тој служби. Другарица Буба завршила је Правни факултет, а знајима и незнајима најрадије се обраћа пошталалицом — „жив' ми ти“...

ДЕЛЕГАЦИЈА СПО У ПОСЕТИ АМЕРИЦИ И КАНАДИ: ПРОСЛАВА ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ САВЕЗНИЧКОГ ИСКРЦАВАЊА У НОРМАНДИЈИ

ПОЧАСТ СРПСКОЈ ЗАСТАВИ

Када Србија буде поново демократска, имаће пријатеља у америчком народу

Пише: Д. ПЕТРОВИЋ

Делегација Српског покрета обнове у чијем саставу су били потпредседник Народне скупштине Србије **Војислав Михаиловић**, савезни посланик **др Гордана Аничић** и народни посланици **др Гвозден Росић** и **Александар Чотрић**, боравила је од 26. маја до 8. јуна у Сједињеним Америчким Државама и Канади. Посланици СПО су на позив Удружења америчких ратних ветерана и Владе САД присуствовали централној америчкој прослави педесетогодишњице савезничког искрцавања у Нормандији. Обележавање овог великог јубилеја почело је у Чикагу сећањем на генерала **Драгољуба Михаиловића** и Равногорски покрет и одавањем захвалности америчког народа, а нарочито америчких авијатичара, Михаиловићевим герилцима који су од средине 1943. до краја 1944. године од сигурне смрти спасили више од пет стотина пилота ваздухопловства САД.

Амерички историчари, највиши официри и новинари операцију познату под именом „**Халиард мисија**“ сматрају највећом акцијом спасавања живота Американаца иза непријатељских линија у историји ратовања. Припадници Југословенске краљевске војске у Отаџбини и српски четници су на својој територији прихватили савезничке пилоте који су се спасили искакањем из погођених авиона. Неретко се дешавало да авиони, који су летели из савезничких база у правцу постројења за прераду нафте у Румунији буду срушени изнад области које су контролисали нацисти. По цену великог броја српских жртава, четници су из руку фашиста отимали пилоте и преко аеродрома у Прањанима код Чачка враћали их у њихове јединице. Међу бројним савезничким пилотима који су помагали инвазију у Нормандији било је много саборца генерала Михаиловића.

ГЕНЕРАЛ У АМЕРИЧКИМ УЉБЕНИЦИМА

Величанствена прослава годишњице догађаја који је означио почетак краја Другог светског рата у САД, трајала је пуних седам дана. На свечаностима и комеморацијама учествовали су највиши амерички званичници, ук-

ључујући и председника САД Била Клинтона. Водеће телевизијске мреже, Si-En-Eh, Eh-Bi-Si, Si-Bi-Es и друге у ударним терминима приказивале су специјалне документарне емисије о акцији искрцавања савезника на западну обалу Француске. Свечаност је, међутим, почела 31. маја у 11 часова на чикашком тргу Дејли плаца, а наставила се у „Свис хотелу“, истог дана у поподневним часовима. Међу америчким ратним ветеранима, угледним конгресменима и сенаторима, представницима америчког министарства одбране и преживелим припадницима покрета генерала Михаиловића, почасно место заузимала је парламентарна делегација Српског покрета обнове. Приликом представљања угледних званица, највећи аплауз добио је унук генерала Драже, Војислав Михаиловић.

Официри армије САД стајали су мирно у почасном строју одајући поштовање српској застави. На скупу, коме је присуствовало неколико стотина истакнутих личности из јавног и политичког живота Америке, говорили су ратни ветерани: мајор **Ричард Фелман** и **Ник Лалић**, конгресмен **Едвард Дарвински**, пуковник америчких поморских снага **Равел М. Бачер** и други.

И док се, на жалост, у Србији још увек скрива истина о борби Југословенске војске за слободу српског народа и њен велики допринос заједничкој победи савезника над нацистичком армјом у Другом светском рату, дотле рекли су они на америчким војним академијама и школском систему Чикага, питомци, ђаци уче о операцији спасавања пилота и изградњи ае-

Српска застава се вијори у рукама америчког официра на Тргу дејли плаца у Чикагу, 31. маја 1994.

Испред споменика Дражи Михаиловићу у Либертвилу (Чотрић, Каличанин, Симић, Јордовић, Росић, Неговановић, Јовановић и Аничич)

родрома у Прањанима, што је оцењено као један од највећих војних подухвата у Другом светском рату. Сви говорници су истакли да није истина да постоје антисрпска осећања у америчком народу. Напротив, Американци добро познају српску историју и када Србија буде утемељена на принципима за које се борио, и живот дао генерал Михаиловић, опет ће наше две државе имати пријатељске и савезничке односе.

Мајор Ричард Фелман подсетио је да еминентна група Американаца већ четрдесет пет година настоји да увери Конгрес ове земље да одобри подизање споменика Дражи Михаиловићу на федералном земљишту у престоници САД.

„Надамо се“, рекао је Фелман „да ће ускоро, поред споменика бившем америчком председнику Линколну, бити подигнуто обележје и једном Србину. То ће бити споменик једином странцу на том месту.“

Из уста ових Американаца, пријатеља Срба, чуле су се и речи замерке званичном Вашингтону због политике коју води према ситуацији на тлу бивше Југославије.

„Неприхватљиво је што администрација САД прави знак једнакости између поступака и понашања једне мањине у српском народу и огромне већине тог народа кога оличава генерал Михаиловић, па због тог глупог знака једна-

кости Вашингтон у односу на Србе говори немачки више него што је допуштено“.

РАЗВИЈАЊЕ АМЕРИЧКИХ ОГРАНАКА СПО

Делегацији СПО била је част слушати од Американаца признања Србима који никада у својој историји на геноцид нису узвраћали геноцидом. Посланици највеће српске опозиционе странке били су веома задовољни што је позив за присуствовање прослави упућен управо Српском покрету обнове. Михаиловић, Аничич, Росић и Чотрић нису представљали само своју странку, већ и Србију, цео српски народ и његову славну историју.

„На жалост, због краткоће боравка у Америци и великог броја обавеза, нисмо стигли да примимо највеће америчко ратно одликовање које је председник Труман 1948. године доделио Дражи Михаиловићу. Договорили смо се да тај чин буде обављен једном другом приликом. Нема никакве сумње да ће орден бити донет у Отаџбину и да ће га примити господин Војислав Михаиловић“, каже др Гордана Аничич-повереник СПО за одборе странке у иностранству.

Представници СПО-а су обавештени да ће ускоро почети снимање документарног филма под називом „Равна гора“ који ће финансирати амерички продуценти, а биће приказан у целом свету. Наши парламентарци су се тако уверили,

на лицу места, да „Америка не верује лажима“.

Михаиловић, Аничич, Росић и Чотрић имали су велики број сусрета са Србима који живе на северноамеричком континенту, пре свега са члановима Српског покрета обнове. СПО је једина политичка странка из Србије која има своје одборе и организациону мрежу у САД и Канади. Чланови СПО делују у месним одборима: Њујорк, Кливленд, Чикаго, Киченер, Хамилтон, Торонто и Ванкувер. Око хиљаду српских исељеника имају чланску карту СПО, а поред њих у странци је и неколико Американаца и Канађана. Један од њих је амерички Јеврејин Алан који каже да је у СПО-у зато што је то „демократска и антикомунистичка странка“.

„Вук Драшковић је“, каже он, „први српски интелектуалац који је јавно проговорио о страдањима Срба у Другом светском рату и због сличности судбина наша два народа предложио успостављање пријатељских односа између Србије и Израела“.

„Српски покрет обнове у Америци и Канади је национална, родољубива и демократска организација која од свог постанка 1990. године има за циљ: борбу против комунистичког режима у Отаџбини, помагање борбе за слободу и уједињење целог српског народа, слање хуманитарне помоћи нашем народу у Крајини, Републици Српској и Србији, пуну сарадњу са српским организацијама и удружењима у емиграцији“, каже Бранко Урошевић из Хамилтона председник СПО-а за Канаду.

Један од најстаријих и најбројнијих одбора СПО у Америци је одбор створен у Чикагу, највећем српском граду изван Србије. Чикаго, престоница српске емиграције изабрао је за председника Бранка Јовановића, а за секретара Олгу Неговановић.

САТЕЛИТСКО ТРОВАЊЕ

У том мегаполису који се на обали језера Мичиген простира у пречнику од око 150 километара живи најмање стотину хиљада српских исељеника. У Чикагу и околини изграђене су двадесет две српске цркве и манастира. Најпознатије су Нова Грачаница на Трећем језеру и манастир Светог Саве у Либертвилу. На гробљу у Либертвилу, делегација СПО је положила цвеће на споменик генералу Дражи и задржала се крај гробова Драгише Кашиковића и мале Иванке Милошевић.

Чланови СПО говорили су у Чикагу на две веома посећене трибине. На почетку дружења са српским емигрантима, гости из Београда су приказали видео снимке направљене 13. маја на Равној Гори и два дана касније у Београду.

У многим српском оку заискрила је суза док је на тв-екрану Вук Драшковић говорио о неумрлом српском Чичи. Дирљиве су биле и сцене сусрета преживелих четника са унуком њиховог славног команданта.

„Не могу да верујем да је ово човек кроз чије вене тече Дражина крв“, рекао нам је Душан Симић из Чикага. „Пресрећан сам што је Воја дошао.“

Међутим, и међу српским исељеницима постоје значајне поделе, па су представници Организације српских четника на чијем је челу Момчило Ђујић, позивали Србе Америке и Канаде да бојкотију Војислава Михаиловића и делегацију СПО.

„Протурена је лажна вест да ја наводно нисам Дражин унук“, прича нам Војислав Михаиловић. „У ту сврху је копиран и извод из неке књиге у којој пише да мој отац Бранко није Дражин син, већ пасторак. То је најобичнија лаж која је, сматрам, уперена, пре свега, про-

тив Српског покрета обнове чији сам ја члан.

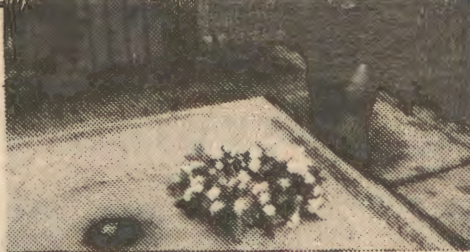
Највише питања упућених гостима из Србије односило се на тренутну ситуацију на ратиштима у Крајини и бившој Босни, економске прилике у Србији, најаву помирења Вука Драшковића и Војислава Шешеља, изјаве Данице Драшковић, положај Цркве, сукоб између Милошевића и Караџића, могућност исправљања историјске неправде према Дражи Михаиловићу, инцидент у Савезној скупштини...

Праву пустош на духовном плану међу српском емиграцијом учинило је емитовање сателитског програма Телевизије Београд. Људи су отровани лажима тв-Басиле у много већој мери, него становништво у Србији. Програм је емитован годину дана, а затим је наступио прекид због неизмирених финансијских дуговања. Пре десетак дана власнику америчког сателита плаћен је износ од осам милиона долара и програм из Београда поново може да се гледа. Ако се том стравичном учинку комунистичке телевизије из Београда дода и (дез)информисање радио станица које се емитишу у САД и Канади, а финансирају из Београда, онда се може замислити сва тежина положаја у коме се налазе чланови СПО у „новом свету“.

Ту ситуацију понајбоље је описао свештеник Миленко Зеџ из Торонта који је гостима из Београда рекао:

„Дивно сте говорили било је право задовољство слушати вас. На несрећу, телевизија тако погубно делује да ја верујем, да сте дошли неколико месеци раније можда бисте били и физички нападнути“. И други српски свештеници, попут протојереја ставрофора Ђуре Вукелића, намесника за Канаду, рекли су да ће се молити да Свевишњи првацима СПО-а подари снагу и мудрост да истрају у борби за правду и слободу.

Посланик др Гвозден Росић, кандидат свих опозиционих странака за председника Скуп-

Мајор Ричард Фелман одаје почаст припадницима Југословенске краљевске војске у отаџбини и генералу Михаиловићу

штине Србије, каже да су га „одржане трибине и разговори са Србима уверили да је, упркос свим лажима, највећи број ваших људи демократски опредељен и да је остао веран светосављу и идејама равногорског покрета на чијим традицијама се заснива и делатност Српског покрета обнове“.

ИСКРИВЉЕНА СЛИКА

Са посетом посланика СПО-а детаљно је упозната америчка и канадска јавност преко извештаја Си-Ен-Ена „Чикаго фајва“, „Чикаго Трибуна“, „Њујорк Тајмс“, „Плејн дилера“, „Спектатора“ и других тв-станица и листова. Међутим, домаћа јавност остала је ускраћена за информације о активностима чланова СПО-ове делегације. Званична југословенска гласила нису извештавала са скупова СПО-а, иако су новинари из РТС-а и Танјуга на њима били присутни.

„Вероватно нису били у прилици да пошаљу неку компромитујућу вест за СПО, па се зато нису ни оглашавала“, објашњава др Анчић.

„Уопште, трибине су биле изузетно посећене“, каже ова угледна лекарка-гинеколог која повремено ради и у Њујорку. „Неки посетиоци су били спремни да нас провоцирају и да праве

ексцесе, али то им није пошло за руком јер су излагања и одговори на постављена питања били више него добри, па су им сви адути унапред били избијени из руку.“

Са делегацијом СПО у двонедељној посети САД и Канади били су новинарка НТВ Студио Б Тања Јордовић и сниматељи Зоран Спалајковић и Бранислав Зекић. Они су снимили материјал у трајању од 16 часова, а за Независну телевизију ће приредити најзанимљивије делове који ће бити емитовани у неколико специјалних емисија.

Српски покрет обнове чине пре свега људи. Велика би неправда била не поменути оне који тако предано раде и жртвују се за победу његовог програма. То су у Њујорку: др Душан Каличанин, Беба Каличанин, Илија Лубарда, у Чикагу Бранко Јовановић, Новица, Олга и Драган Неговановић, у Кливленду Бранко Вуловић, Владан Васиљевић, Живорад Милојевић, у Хамилтону Бранко и Мирјана Урошевић, Радивоје Пртењак и други.

У својој књизи „Српска емиграција“ мр Радван Калабић написао је да је „пола века искривљања слике о српској емиграцији учинило своје. Наметнуте су многе лажи, исфабриковане многе неистине и озваничене бројне предрасуде. Посејане су страховите заблуде на чијем ће отклањању стрпљиво и упорно да раде многа покољења“.

Додајмо тој констатацији и чињеницу да се у ово време дешава исти процес и у обрнутом правцу, па се лако може закључити да је јаз између Срба у Отаџбини и дијаспори дубљи него икада.

Значајан корак у његовом премошћавању учинили су посланици СПО. Поделе ће, међутим, потпуно нестати тек када са политичке сцене у Србији неповратно нестане идеологија, партија и људи који су последњих пола века водили српски народ путем конфронтације између себе и са целим светом.

СРПСКИ ПОЛИТИЧАР СА ЗАДОВОЉСТВОМ ПОСМАТРА КАКО САДА ЉУДИ ГЛЕДАЈУ НА ЊЕГОВОГ ДЕДУ

За време школских дана, српска омладина је стоички седела у својим клупама и слушала комунистичке наставнике који су тврдили да је његов деда, Дража Михаиловић, најозлоглашенији југословенски издајник.

То је било као да вас неко пробада ножем.

Сва словенања попут приморавана да прихвати омражене лекције учитеља и ругања његових школских другова његовом деди, Војислав Михаиловић је издржао.

Испоставило се да данас много више људи подржава старог вођу покрета отпора Другог светског рата. Његов унук, 45 година, веома је задовољан што се сазнаје права истина о Дражи Михаиловићу.

Сећања не бледе у Војислављевој земљи. Ране Другог светског рата никада нису излечене, оне су присутне и у данашњем рату између босанских Срба и Хрвата. Дража Михаиловић је нарочито био омражен код Хрвата, јер су његови упорни борци, четници, убијали Хрвате који су били савезници нацистима. С друге стране, хрватске фашистичко-усташке снаге су убијале хиљаде Срба уз благослов нациста.

Војислав Михаиловић, потпредседник Народне скупштине Републике Србије, са још четири члана парламента, се налази на турнеји у Сједињеним Државама и Канади, и они отворено говоре о ставовима опозиције о рату у Босни и против комунистичке власти која влада Србијом.

Михаиловић и његове колеге су се синоћ обратиле Србима у цркви Светог Саве у Кливленду, који подржавају Дражу Михаиловића и сваког лета организују прославу у његову част.

Физички и духом Михаиловић је налик његовом деди, који је био на челу Четничког покрета који се борио против нациста и против комунистичког партизанског вође Јосипа Броза Тита.

Уз помоћ савезника у Југославији после Другог светског рата Тито је победио у борби за власт. Након завршетка рата Дража Михаиловић је ухапшен од стране Титових снага, суђено му је по Титовом суду и погубљен је. Место где је сахрањен је непознато и још увек није откривено.

Комунисти су га прогласили издајником због његовог супростављања Титу.

Војислав Михаиловић је рекао да је истину о његовом деди кога сматра народним херојем, сазнао од Јелице, Дражине жене и његове баке. Падом комунизма у источној Европи, људи у Југославији су променили мишљење о Дражи Михаиловићу и научили су много више о њему.

Михаиловић је рекао да му учешће заједно са Националним комитетом америчких пилота у част његовог деди који је спасао 500 америчких пилота оборених изнад Југославије током рата, представља највећу част и задовољство. Та прослава је одржана у Чикагу прошле недеље.

Михаиловић, правник из Београда, изјавио је да је против рата у Босни и Херцеговини и да жели да се он што пре оконча.

„Рат не доноси добро никоме и једино убија невинне“, рекао је. „Амерички народ не би требало да окривљује већину Срба за дешавања у Босни“.

Михаиловић је рекао да Слободан Милошевић, диктатор и председник Србије, држи рат у својим рукама.

Михаиловић, члан Српских покрета обнове, рекао је да је Србији доста рата и међународних санкција које су блокирале витална добра и осакатиле економију.

„Милошевић зна како да користи српску националну карту у својој политичкој игри тако што експлоатише патриотизам“.

(„Дејли Плејнер“, 3. јун 1994.)

ЈУБИЛЕЈИ СЛАВНИ И ЈУБИЛЕЈИ СРАМНИ

РИБА СМРДИ ОД ГЛАВЕ

Стекло се ових дана сијасет разних јубилеја — славних и мање славних, али и — срамних. Најславнији је без сумње 50-годишњица савезничког искрцавања у Нормандији. Славили су Американци, Енглези, Французи, па чак и Чеси и Словаци, али ни Руса, ни Југословена није било. Стога су се неки наши званичници жестоко наљутили и непозивање Југовића назвали — срамотом!?

Уопште ми није јасно зашто се љутимо: ако нас тамо није било 1944, зашто би нас позвали 1994? Јес' да много волимо да слаavimo (сети-те се само славних „јагњећих бригада“!), али понекад ваља и за појас заденути. И јес' да смо заслужни за победу антихитлеровске коалиције, али и Руси су, ваљда, још и више, па ни њих нису позвали, а Јељцин се због тога ни најмање није узбудио — ко их шљиви! А и кад би одлучили да нас позову, која би то Југославија била? Ову садашњу не признаје нико, осим оног домаћег чувара континуитета у периоду транзиције.

Најсрамнији међу јубилејима свакако је петогодишњица масакра на пекиншком Тргу небеског мира, на којем су тенковским гусеницама и скапаљене стотине (а можда и хиљаде) људи. И, за дивно чудо, нико се овде не буну што нас Кинези нису позвали на ову „прославу“. Чак ни пендрек-ефендију! А баш би то било корисно — за размену искустава. Злу не требало.

У Женеву су такође вођени јубиларни — ко зна који по реду — преговори, а затим потписано јубиларно — ко зна које по реду — примирје. Ако буде као што је досад било — могу све да окаче мачку о реп. Али, зато им је председник СРЈ Зоран Милић сасвим озбиљно припретио, преносећи, као Његов гласноша, оно што Он мисли:

„Милиони грађана Југославије не могу бити таоци ниједног лидера ни са подручја СРЈ, ни РС, ни РСК. То им право нико није дао, а овај рат се мора завршити. Нашој политици мира нема алтернативе, нити се може прихватити ситуације да се улудо гине. Стога се с правом очекује успех мировних преговора и не може се пристати на опцију њиховог бескрајног оду-

Не постоји „колективна кривица“ српског народа, већ само индивидуална одговорност његових лидера

Пише: Никола БУРЗАН

говлачења и „саботирања“... Стратегија увлачења Србије и Југославије у рат — неће проћи!“

НАРЕЂУЈЕМ ДА ИЗАЂЕ СУНЦЕ!

Тако треба! Само оштро! Мада су се касно сетили и Он, и Његов портпарол. Где би нам био крај да су тако размишљали и делали пре две године и више! Стога им — и не само њи-

ма — с оне стране Ат. тика, госпођа амбасадорка САД у Уједињене нацијама Медлин Олбрајт поручује да ће тек „суд за ратне злочине у бившој Југославији постати ефикасан инструмент истине. Стваран мир неће бити могућ у тој земљи док колективна кривица за минуле злочине не буде избрисана, а утврђена индивидуална одговорност“.

Да ли су сада ствари јасне? Нико, дакле, не оптужује, нити „сатанизује“ српски народ, како овдашњи агитроповски гласноговорници трубе, већ — појединце. А хијерархија одговорности опште је позната: што виша функција — то већа одговорност! Како у држави, тако и у партији, у војсци и полицији, а — богами — и у медијима. И — тако треба! Риба смрди — од главе. Нема, господо, колективне одговорности. Знам да бисте то жарко желели, али — мало морген! Заборавите Макаренка и „Педагошку поему“, ви који истурате народ испред себе као штит од одговорности!

SIC TRANSIT ГЛОРИА МУНДИ

Репортер циришког дневника „Велтхоп“ описује један београдски амбијент:

„Серија слика за успомену на зиду сведочи о некадашњој слави хотела „Метропол“ у београдском Вулевару револуције. Ту су одседали некадашње величине покрета несврстаних: Нехру, Насер, млади принц Сиханук, али и блиставе личности из света уметности и друштвеног живота, као што су Иво Андрић, Стравински, Луис Армстронг, Софија Лорен, Елизабет Тејлор, Ентони Квин, Виторио де Сика и Алфред Хичкок. Државници су на фотографијама увек приказани са Титом, чији је лик, додуше, неки вандал унаказио перорезом.

Тако пролази слава света! У сабласно празном хотелском бару — странаца у Београду готово више и нема — поздрављамо једног господина који савршено говори енглески и молни нас да му не спомињемо име...”

Нећемо даље. Све се зна. Једина је тајна: зашто људи не дозвољавају да им се у овој најдемократскијој земљи на свету имена не спомињу? Да ли само због тога што их, увек будан, вреба — пендрек — ефендија? Аферим.

Доста су нам — и превише — и ове колективне санкције, мада је и њихов циљ био да се народ наведе на бунт и промену режима. Али, овај народ — заслепљен и слућен пропагандом са малих екрана велике „ТВ-Бастиле“ — то никако да схвати. Поводом тог мање славног, више срамног јубилеја — двогодишњице увођења санкција, „Њујорк тајмс“, рецимо, пише да је Милошевић „снажнији него икад“. Како и неће, кад је сву кривицу и све муке и невоље пребацио на — народ!

„Милошевић, кога сматрају покретачем милитантног српског национализма, који је распростањен у читавој Босни, никада није био експлицитно означен као мета санкција уведених 30. маја 1992, али амерички функционери нису много тајили да не би жалили у случају његовог пада“ — истиче „Њујорк тајмс“. Тако да сада, каже, ембарго делује „више као средство које раздражује него као претња“.

И циришки „Volvohe“ сматра да су санкције помогле Милошевићу! Он, Милошевић, пише лист, „говори „наређујем да сунце изађе“, а затим излазак сунца бележи себи у прилог“. Он, дакле, изиграва божанску моћ. С друге стране, Radio Fransenternasional с правом примећује:

КАД ГОВОРЕ ВАНЗЕМАЉЦИ

„Аргумент (српске пропаганде) о страдањима становништва има већу снагу него било који други, јер једна од основних политичких претпоставки санкција — да ће незадовољно становништво разумети поруку и сменити своју рђаву власт — не ради у Србији управо као што никада до сада није радила било где у свету где су економске санкције примењиване или се примењују. Међутим, друга објективна санкција — притисак на привреду Југославије — апсолутно функционише и сасвим извесно ума-

њује способност кажњене државе да зада неки нови војни удар. То се, додуше узгред, признаје и у Београду“.

Али, додаје француски радио, „изјаве званичника, као да су дате на некој другој планети, одишу, напротив, оптимизмом. Тако гувернер Народне банке, креатор нове финансијске политике стабилног динара, Аврамовић тврди да је земља измакла блокади. С обзиром на огроман раскорак између цена и плата ово делује цинично...”

Савезни вицепремијер Симић изјавио је да су санкције као политичко средство истрошене, те су постале саме себи сврха. Демантовао га је Караџић тиме што је најпре условио учешће на преговорима укидањем санкција, а затим одустао од тога. Милошевић је недавно изјавио да Југославија под санкцијама може да издржи хиљаду година, али није пропустио ниједну прилику да страним емисарима пренесе као хитну и превентивну потребу своје државе молбу да се укину санкције...”

Агенција АРА, пак, сматра да је Милошевићева изјава о „хиљаду година под санкцијама“ била намењена домаћој јавности. „Исти је случај и са председниковом тврдњом да западни стручњаци нису у стању да предвиде производне могућности српске пољопривреде. Осећај да се може пркосити целој међународној заједници очигледно чини да водећа гарнитура остатка Југославије заборави на сиромаштво становништва и на драстичан пад животног стандарда“.

И још каже: „Чак и ако би санкције убрзо биле укинуте, остатак Југославије би животни стандард из 1990. (2.500 долара по глави становника) могао да постигне тек 2012. године“. Перспективе су нам, дакле, сјајне. А све захваљујући мудрому руководству, које ће, дај Боже, живети још хиљаду година заједно са санкцијама. А за овај „људи народ“ — кога је брига?!

АФРИЧКЕ ПЛАТЕ, ЕВРОПСКЕ ЦЕНЕ

О том народу и његовом понашању пише и „Вашингтон тајмс“: „Иzolовани од спољног света санкцијама УН и приказани у најгорем светлу због етничких чишћења и зверстава, остаци Југославије су збили редове око српског председника Милошевића. Слободан Милошевић, кога на Западу сматрају ауторитарним неокомунистом, у земљи важи за човека који је спасао понос Срба и њихове браће у Црној Гори, јер је одбио да се повије под притисцима споља...”

У Србији је Милошевић углавном заинтересован за власт и често констатује да му лидер босанских Срба Радован Караџић представља

терет. Срби из Србије ретко говоре о „великој Србији“, што је пре две године представљало популарну паролу. Сада говоре о „праву Срба на самоопредељење било где да живе“. Западне владе су убеђене да без подршке Београда самопрокламована Република Српска у Босни не би могла дуго да опстане...”

(Напомена: овај текст је, очигледно, писан пре него што је Милошевић, кроз уста Лилића, запретио прекодринским Србима и осталим домаћим екстремистима).

О томе како се живи под санкцијама пише и берлински „Tagesscajtung“, истичући да „афричка примања стоје наспрам западноевропских цена“ и додаје: „Југословени су у априлу зарађивали у просеку 116 динара, пет пута мање него 1990. Скромна месечна потрошачка корпа кошта, међутим, око 400 динара, тако да 90 одсто грађана своја примања троше на исхрану...”

И, тако то. Страни медији, међутим, примећују и неке промене (на боље?) на српској политичкој сцени. Тако РФИ истиче да је Зоран Ђинђић „тренутно један од најомиљенијих опозиционара председника Србије Милошевића“. Што се, после свега шта је човек урадио — и ради — и могло очекивати, зар не? Неко је, ипак, морао да замени „кума Воју“. А кад Слобу устолочи за шефа Југовине, ето нам новог председника Србије! Благо нама... Поштено!

О осталом поштењу и осталим јубилејима за овај јубиларни — стоти број „Српске речи“, само укратко: другарица Мира Марковић имала је још једну — такође јубиларну — промоцију своје књиге „Одговор“, овог пута чак у — Софији, код свог старог партијског пријатеља и саборца, а тренутно југо-амбасадора друга Радоша Смиљковића. Такође поштено: Ко ће коме ако не свој својем!

И још једна готово невероватна, сензационална вест: Чувени еспесовац, Живорад Игић пошто је изгубио на последњим изборима, за казну је прелетео преко Проклетија — одлази у Тирану! За амбасадора! И он!? Више него поштено...

СКИДАЊЕ МАСКИ

„Јесу ли западне владе стварно веровале да ће санкцијама присилити Милошевића да одустане од агресије, као што је Черчилева ратна влада веровала да ће стратешким бомбардовањем великих немачких градова бацити нацистичку Немачку на колена? Или је то био добро смишљен алиби за попуштање Милошевићу, пуно уверљивији од хуманитарне помоћи? Јер, Милошевић је својом инсценирацијом социјалне катастрофе омогућио да „верују“ или бар увере друге како су га „гадно притиснули“.

Зашто је Милошевић изабрао баш овај тренутак да демистифицира санкције? Зато што се у балканској крчми завршава плес — тачније, плес под маскама. А за тај плес вреди правило да се на крају плеса маске скидају. И, доиста, почело је скидање маски...

Укратко, санкције против Србије биле су највећи мит „краја века“ овог двадесетог столећа. Сада је тај мит разоткривен, али то је тешко прихватити онима који су у њега веровали. То је тешко прихватити не само малој Хрватској, него чак и великој Америци...”

(Проф. др Јосип Жуланов, познати социолог, у сплитској — што је рећи странијој штампи, која је, и поред свега, задржала своје дично име — „Слободна Далмација“)

БЛАДИКА РАШКО — ПРИЗРЕНСКИ АРТЕМИЈЕ

НИЈЕ НАМ ДО БУКЕ И БРУКЕ

Завршен је још један Сабор Српске православне цркве. Да ли ће бити неких новина у начину деловања Цркве?

Рад Сабора је и ове године протекао, као што је познато, у сагледавању и разрешењу виталних и горућих питања из живота и рада наше Српске цркве и српског народа. Црква је Богочовечански живи организам који дела у историји ево скоро 2000 година. Истим начином и истим методама: проповедајући Истину, бранећи Истину и страдајући за истину. А Истина у Цркви није „идеја“, „принцип“, „форма“, него вечно жива и спасавајућа Личност Богочовека Христа. И наша Црква нема други задатак него да и убудуће, као и до сада кроз сву своју мученичку историју, приближује Богочовека Христа својем народу, и свој народ да приводи Њему да га призна, позна и усвоји. „Упознајте Истину и Истина ће вас ослободити“. Никаких дакле, новина у деловању Цркве у народу не може и не сме бити. Сем ако се под „новином“ схвати решеност и ревност Цркве да се што више приближи томе својем циљу у деловању, ако се некад и негде од њега била мало удаљила.

У саопштењу које је по завршетку рада Сабора издато не спомиње се став Сабора у односу на режим Слободана Милошевића. Да ли то значи да Црква остаје при свом пређашњем ставу или, можда, председник Србије сада ради у интересу свога народа?

Мислим да Црква и даље остаје при својем ставу израженом у „МЕМОРАНДУМУ“ 1992. године и поновљеном на Сабору 1993. године. Сигурно је да СПЦ нема потребу да сваке године, понавља оно што је већ једном Саборски формулисала и изразила. А ако и када Слободан Милошевић суштински нешто промени у својој политици и почне заиста радити у интересу српског народа, будите уверени, Црква неће закаснити да то констатује, и заузме јасан став према том, евентуално новом курсу. Али и ове године није пропуштено да се истакне незадовољство Цркве према властима и режиму који упорно одбија да допусти веронауци улаз у школе, као што је у свим културним и демократским земљама, и да Цркви врати њена неповратно отета, и до сада углавном упропашћена, имања.

Какав је Ваш став о могућем доласку римског Папе у СР Југославију?

Што се тиче римског Папе, његов долазак у СР

Ако и када Слободан Милошевић суштински нешто промени у својој политици и почне заиста да ради у интересу српског народа, будите уверени да Црква неће закаснити то да констатује

Разговарала: Благица М. СТОЈАНОВИЋ

Југославију можда је могућ, али мимо и без учешћа СПЦ. То је став не само мој него целог Архијерејског Сабора, што посебно треба нагласити. Нека средства информисања (па и „Српска реч“) покушавају да ту нађу неку пукотину која не постоји.

Може ли се проблем са Македонском црквом решити постављањем „ултиматума“, да се у року од 3 месеца врате под јурисдикцију СПЦ?

Црква никада и никоме није постављала „ултиматуме“, па ни такозваној Македонској Цркви. Она има свете Каноне по којима се управља и решава све своје проблеме који у кри-

лу Цркве настану углавном под утицајем елемената страних Цркви. Кома није јасно до очигледности да је такозвана МПЦ настала вољом и деловањем комунистичке владајуће безбожне клике у тадашњој СФРЈ. Ако има и таквих, они нека прочитају тек објављену књигу „Македонска Црква“ самотворевина Скопља, Призрен 1994. године. Тако настало стање у Јужној Србији (што је једино право име за БЈР Македонију), СПЦ никада не може признати за „канонско“. Зато је много пута покушавала, па то и овога пута чини, да отпаднике врати у канонски поредак Цркве Православне. Дакле, „ултиматума“ нигде нема него се тражи канонски ред и поредак.

Шта се тренутно дешава на Косову, да ли се ствари крећу на боље или на горе?

Резиме свега што о Косову могу рећи: докле год не дође до смене система и власти у Србији, на Косову ће бивати све горе и теже.

Приближава се Видовдан. Верујете ли да је могуће икад више поновити Видовдански Сабор из 92'? Који су предуслови потребни за то?

У данашњем контексту ствари, нажалост, Видовдански Сабор из 92' није могуће поновити. А није ни потребно, јер је и онај остао без резултата. Није нам никако до буке и до бруке, него до стварне промене ситуације... Стога, требало би учинити нешто боље и целисходније. Предуслов за то је, по мени, да Опозиција (она истинска) напусти салу Парламента. Јер не може и седети у Парламенту и бавити се ванпарламентарним активностима које би требале да доведу до радикалне промене режима и власти. Што пре то Опозиција схвати (и прихвати) утолико ће пре Србија сванути.

15. јуна 94' обележићемо излазак 100. броја „Српске речи“. Како је Ваше мишљење о концепцији нашег листа и шта можете да нам препоручите за будући рад?

У вези 100-тог броја „Српске речи“, најпре Вам честитам скромни јубилеј.

Концепција „Српске речи“, како је сагледавам, јесте истинољубивост. Препоручио бих што већу доследност у томе, јер понекад и „Српска реч“ зна да омане. Што више здравих и јаких текстова (нарочито од Вука), а што мање „ниских удараца“, неукусних вицева, шала, скица.

Са тим малим корекцијама — будућност је пред Вама.

ЈЕДНА БЕОГРАДСКА ПРИЧА

КОЛЕГИЈАЛНА ТОРТУРА

Рагип Сијарић је до 31. децембра 1991. године био шеф Службе за преваспитавање и ресоцијализацију осуђених и кажњених лица у Окружном затвору у Београду. У својој 39 години превремено је пензионисан. Са супругом Ферком, кћеркама Санелом (шеснаест година) и Мирсадом (десет година) и сином Мирсадом (тринаест година) живео је у нужном смештају у склопу Окружног затвора у Бачванској улици.

Сијарић је у изјави Фонду за хуманитарно право описао шта се њему и његовој породици догодило 20. маја на аутопуту код пумпе „Змај“ када је дошао по карте које му је брат послао по пријатељу из унутрашњости. (Сијарић се, на име, спремао за пут у Шведску, да посети бра-та.)

„ЗАКЛАЋЕМО ТЕ“

„Стигли смо у десет до седам. Затекли смо људе како седе у кафани (мотел код пумпе). Мислио сам да су путници. Око осам и десет минута стигао је аутобус. Возач ми је махнуо руком. Из аутобуса су изашли људи да попију кафу и да се освеже.

У истом тренутку када сам се са торбама упутио према аутобусу, осетио сам два пиштоља више главе и чуо речи: „Ако мрднеш, про-сућу ти мозак“. Бачен сам на земљу. Видео сам двојицу како ми стављају лисице на руке. Жена ми је касније рекла да су шесторица направила круг око мене. Сви су били у цивилном оделу. Деца су почела да вриште. Убацили су ме у цивилни аутомобил, двојица су ме држали за руке. Видео сам камере које су снимале догађај. Чим су ме угурали у аутомобил, мушкарац који је био са моје десне стране рекао ми је да ћу „бити заклан ове ноћи“. Морао сам да држим главу повијено надолу. Рекао сам им ко сам, да сам колега, а на то су одговорили „све ћемо проверити, видећемо“.

Возили смо се неколико минута и аутомобил је стао испред зграде. Мислим да је то зграда СУП—а Нови Београд. Тада сам веровао да је то Републички СУП. Увели су ме у једну просторију, са мном су били возач и двојица који су ме ухапсили, а по мом уласку ушло је нових троје, такође у цивилу. Један од њих ми је запретио „да ћу бити заклан“. Тај је наредио да се прегледа „све што је турско“, да се свака ствар снимим појединачно и издвоји. Наредио ми је да држим главу окренуту према поду. Молио сам да ми олабави лисице. Након два сата, један из групе која ме је ухапсила олабавио је лисице на мојим рукама, али други је поново затегнуо.

Другим колима су донели торбе. Донели су их горе: седам путних торби, једна акт ташна и мала торбица која се носи на рамену. Детаљно су претресали. Не знам шта су тражили! Са па-тика и ципела су одлепливали дно. Цепали су

Деца су почела да вриште. Убацили су ме у цивилни аутомобил, двојица су ме држали за руке. Видео сам камере које су снимале догађај. Чим су ме угурали у аутомобил, мушкарац који је био с моје десне стране рекао ми је да ћу „бити заклан ове ноћи“...

Забележио: Александар ЦВЕТКОВИЋ

корице од књига и свезака. Отворили су пакет са листом „Санџак“, сваки комад одеће и сваки папир су претресли. Приликом претреса ушао је један који је почео да галами „мајку вам турску, шта хоћете, све ћемо вас иселити“. Све ствари које су биле обележје Санџака, СДА, слике Алије Изетбеговића, Уљанина, Љајића, мале заставе СДА, већа застава СДА, „Монитор“, „Време“, „Српска реч“, издвојили су на један сто и снимили. Ушао је један, мислим онај који ми је наредио да гледам у под, сада је наредио да гледам у зид и да наслоним главу на зид. Следећег тренутка ухватио ме за главу, одмакао је од зида и два пута њом лупио. Још два пута руком у пределу кичме у висини бубрега. Наредио ми је да седнем и стезао ме за врат као да хоће да ме удави. Још два пута ме ударио неким предметом иза вра-та.

Смењивали су се приликом претреса. Тројица претресају торбе, а четворо—петоро је око мене. Не знам колико је трајало испитивање и претрес. Након два—три сата испитивања ушао је један и ставио ми нешто на очи. По осећају рекао бих да је то била кеса за смеће. По мојој процени тај повез држао сам преко очију до осам—девет сати ујутро. Право испитивање је отпочело када су ми ставили тај повез на очи. Питали су ме за Уљанина, с ким контактирам, за Алију Изетбеговића, за положај Муслимана у Београду, да ли СДА делује у Београду, ко су чланови Главног одбора СДА за Београд, с којим странкама сарађујемо... Када су нашли телефонски именик и у њему број Весне Пешић питали су ме какав имам однос са њом, са Вуком... Нашли су визит карту Велимира Цветића и нашу заједничку фотографију питали су ме шта ће ми та будала, да њега треба ошишати...

Нисам знао да су и моја деца и жена ухапшени. Накнадно сам сазнао да су их довели у исту зграду и да су их држали до један сат иза поноћи. Приликом претреса скидали су их голе. Онда су их одвели кући и тамо извршили претрес. Жена ми је рекла да су на њено питање „зашто се тако понашате, зашто препадате децу“ одговорили „да смо се нашли на незгодном месту“.

Претпостављам да је било јутро, око осам сати, када је дошао један нови, такође у цивилу, који ми је скинуо повез са очију, говорећи „да мало попричамо“. Из почетка. Доносили су му папире, исечке из новина; моје рукописе поезије, белешке... Гледао је и питао би ме „шта ти је то, што си то бележио?“. Испитиван сам о странци СДА Санџак, како контактира са СДА из Босне, који је облик субординације, где је документација странке, с ким се дружим, ко долази код мене, зашто подржавам Бука, Весну Пешић, који је мој однос са странком СПО, шта знам о логорима у Србији и Црној Гори... Говорили су ми да нисам никакав писац. Колико сам утврдио, рекао бих да су задржали неколико примерака мојих књига. Молио сам их да ми скину или олабаве стисак лисица. Нису хтели. Са лисицама сам био све време. Чини ми се да су преко дана била тројица. Наизменично су ме испитивали. Све ствари су биле разбацане. Онда су све то побацили око мене. Око три сата су ми рекли да пакујем ствари. Тада су ми скинули лисице. Када сам убацио ствари у торбе, рекли су ми да идем. Изнели су ствари за мном и убацили у аутомобил који је изгледао као камионет. Питали су ме где станујем. Довезли су ме до куће и избацили ствари. Око четири сата поподне.

Вратили су ми пасоше. Мислим да нису задржали много ствари. Можда неке исечке из новина. Мој лични утисак је да су тражили неки страначки материјал, да нађу што би указивало на везе између СДА и странака у Београду, да преко мене заплаше Муслимане у Београду. Показали су велику обавештеност.

Рагип Сијарић је три дана касније (разговор је вођен 27. маја) са породицом напустио територију СРЈ и обрео се у Шведској, где је затражио азил.

Поред мржњом заслепљених Рагипових колега, према Сијарићима су испољене и другачије емоције. Осетивши људску потребу да то са неким подели, Фонду се јавила разредна старије кћерке Санеле, очајавајући што одлична ученица и добро дете, како је рекла, три недеље пре краја школске године неће успети да заврши други разред Медицинске школе.

САНЦАК ХОРОР

НОЋ

ВЕШТИЦА

Постоје службене оцене и ставови које су по уверљивости обрнуто сразмерне учесалости њиховог понављања. Познато је какав осећај код просечног грађанина СРЈ изазива тврдња да њихова држава никада није била учесник у рату (после деведесет прве) или да „нама санкције ништа не могу“. Нешто слично догађа се у Санцаку, када се помене „понашање у складу са законом“ припадника МУП-а Србије према грађанима муслиманске националности.

На почетку рата у Босни у том су делу Србије биле стационарне јединице резервног састава ЈНА, што је у јавности прихваћено као логична предострожност, с обзиром на близину зоне ратних дејстава. Убрзо су се, међутим, прошириле информације о разуданом владању алкохолисаних резервиста и провокативном појављивању паравојних јединица које „вршљају“ преко Дрине и враћају се (и/или обрнуто?). Месецима је власт те оптужбе одбацивала, да би, на крају, ипак признала „појединачне ексцесе“.

То се догађало током 1992. године. Деведесет треће се један од актера променио, па је тзв. „лацификацију“ Санцаклија преузео МУП Србије. Терен је медијски припремљен низом оштрих изјава Сулејмана Угљанина, којима је овај, са безбедне удаљености (из Анкаре), учинио непроцењиву услугу српским социјалистима.

Громогласна председничка најава борбе против криминала само је код наивних пробудила наду. У Београду је таквих нестало током јунских догађаја прошле године. У Санцаку полицијска „лекција“ траје и данас.

Неколико откривених група препродаваца оружја послужиле су као непобитан доказ о стварним намерама СДА, странке која окупља највећи број чланова и симпатизера међу Муслиманима у Санцаку. Дода ли се томе чињеница да је на том простору регистрован слаб одзив бирача на прошлим изборима — и теорија завере могла је да се преточи у праксу.

Каква је та пракса, у свом извештају марта ове године изнео је Фонд за хуманитарно право из Београда. Наведено је више случајева „информативних разговора“ који су почињали и завршавали се бруталним пребијањем истакнутијих чланова Странке демократске акције, у циљу изнуђивања признања о скривеном оружју.

Покушај да се преко Одбора за безбедност Скупштине Србије овај проблем изнесе пред посланике, пропао је услед надгласавања од стране социјалистичке већине у поменутом одбору. Једини резултат постигнут пре два месеца био је тај да су из београдске „централне“ МУП-а на терен послали своју интерну комисију, доказујући тако још једном своју „аутономи-

Чињеница да су се ове године поклопнили Дан безбедности и петак, тринаести, већини Муслимана у Санцаку уопште се није учинила духовитом. После тзв.

„криминалистичке обраде“ неких њихових сународника у МУП-у, могли би да помисле, не дај боже, да су иследници већ завршили полицијску академију. Али, код чилеанске или аргентинске хунте

Пише: Александар ЦВЕТКОВИЋ

ју“ у деловању. По повратку комисије Министарство је у свом саопштењу готово неформално констатовало да никакве неправилности нису утврђене.

Тада се у центру пажње налазило Пријеполје и околина. У мају „оперативна дејства“ су пребачена на општину Сјеница. Сведочанства

која стижу из тог краја говоре да техника није промењена.

О свом искуству прича Мустафа Џигал (62), председник месног одбора СДА у селу Тријебине.

ВИЛИЦА У ЦЕПУ

„Стигао сам у Нови Пазар у понедељак, 9. маја, по позиву из МУП-а. У канцеларији су ми наредили да изујем обућу и чарапе, а онда и да скинем капут. „Пењи се на столицу“ (на колена, да би могли да туку палицама по табанима). Глава ми је била уза зид. Упозорава ме један од њих да не наслањам главу на зид, говорећи: „Мајку ти турску, ти још не знаш гдје си дошао!“ „Псовали су ме, били по табанима оном палицом, по глави и леђима. Криво сам се од болова. Један од њих који ме је највише тукао стављао ми је ону палицу у уста, није право него страном. Вјештачке вилице био сам скинуо и ставио у џеп. Пао сам доле... Они се уморе бијући ме, дођу други који их одмијене. Тако до дванаест сати. Запамтићу до гроба дваеспетлицу, собу гдје су ме тукли. Када је било два сата после подне, дошао је онај главни и рекао ми: „Чича отиди доље код онија, да те не би оvdје тражили.“ Ја сам се свукао низ оне степенице са трећег спрата. Кад је било пола четири, дошао је Аничих. И ја сам се одвукао горе као

НОЋ

ВЕШТИЦА

пребијена кучка. Ушао сам опет у дваеспетицу. Пита ме Аничих: „Јеси ли се смислио за оружје?“ Ја њему опет оно исто — немам оружје. Они опет наставише да ме бију. И батине су биле све до девет навече. У девет је дошао један жути. Он ми је рекао да је он начелник. Млад човјек, и он ме пита за пушку. Ја му кажем да је немам. Градио сам куће, нисам куповао пушке, а ако устреба да ће ми ваљда дати ту пушку да браним државу. Он мени каже: ти не бегенишеш ову државу, хоћеш неку другу...

Људи из Тријебина имају позиве, али кад су мене видјели како сам прошао, не смију да сиђу у МУП. Бију их горе, натјеравају да признају да имају то црно оружје. Добијају позиве, али не смију да оду, јер знају шта их чека. Стигли су позиви за Каришике: Рамиза, Харуна, Омера и друге. Рахман Кадушић побјегао је у Турску. Сваки га дан траже колима. А да све зло и несрећа је остало. Оно што је ваљало, отишло је. Остали су богаљи, старци пред гробом...

(Мустафа Џигал је, како наводи Санџачки одбор за заштиту људских права и слобода, због задобијених повреда на Интерном одељењу болнице у Сјеници задржан од 11. до 16. маја, када је упућен на Хируршко одељење болнице у Новом Пазару).

У просторијама МУП-а 16. маја претучен је **Муамер Угљанин**. Због задобијених повреда пребачен је на Хируршко одељење новопазарске болнице.

Санџачки одбор за заштиту људских права и слобода указује и на два случаја самоубиства који би се могли довести у везу са полицијским малтретирањем. М.Б. стар 60 година из села Шара (општина Сјеница) обесио се 21. маја у дворишту своје куће. Два дана пре тога добио је позив да се јави у станицу милиције у Новом Пазару. Комшије тврде да је разлог самоубиства тај позив, јер се непосредно пре свог очајничког корака распитивао шта да ради. Четрдесетогодишњи, наставник Ф. О. из села Калице, општина Беране, после неколико привођења у МУП, где је тучен (што указује на „акционо јединство“ обе републичке полиције), такође је дигао руку на себе.

ОБИЈАЊЕ ПРАГОВА

Узнемирујуће вести брзо су се прошириле Пештерском висоравни. Када је дошло на ред село Жабрене, удаљено тридесет километара од центра општине Сјеница, патрола милиције је закуцала на врата осморице мештана са позивом да се првог јуна јаве у станицу милиције у Сјеници. Код двојице њихових комшија је пронађено оружје (тачније, милиционери су већ имали регистарски број и тип наоружања па осумњичени нису имали куд него да га пред-

ају), при чему они позиве нису добили. **Бело Хајдиновић**, који је предао снајпер са оптичким нишаном и осамдесет метака, похвалио се да су му муповци рекли да се он „раздужио“ и да нема више шта да брине.

„Прво што ме је питао када сам ушао у канцеларију инспектора Милета Недића било је да ли се нас двојица знамо. Рекох му да се знамо, ословљавајући га по имену. На то ми је он пришао и ударио ме песницом у стомак и рекао да му се не обраћам тако, јер је он за мене овлашћено лице и господин, и да му се тако обраћам. Онда ме је питао да ли хоћу да сарађујем а затим где сам сакрио оружје. Кажем му да немам оружје. Имаш, каже он. Наретује ми да се окренем према зиду. Док сам се окретао ударио ме је још једном песницом у лице и два пута чело о зид. Пита ме да ли је тачно да сам благајник месног одбора СДА у свом селу и да сам ја тај који скупља паре за оружје. Кажем да јесам благајник, али да је остало лаж. Он, као, плане и пита ме да ли хоћу да кажем да он лаже. Следеће ме је питао да ли смо организовали чете и припремали побуну. Кажем му да то није тачно. „Па како сте мислили да се браните ако дође нека банда или четници? Знаш да сте имали офицере и штабове“, и рече да пошто види да ја нећу да сарађујем да ће он мене да пошаље код Росића у Нови Пазар. Позвао га је телефон а онда мени дао слушалицу. Тај Росић ми каже: „К’о брата те молим, заврши то са Недићем, уопште не знаш шта те чека ако дођеш код мене.“ Ја му одговорим да ако је тако уопште нећу да дођем. После тог разговора Недић ме је послао у ходник, псујући ми бога турског, да још једном добро размислим“ — прича **Бесим Гиџић**, који је врло озбиљно схватио претње, али и одлучио да се не препушта судбини, него је сутрадан сео у аутобус и дошао у Београд. Знајући за њихов ангажман обратио се Фонду за хуманитарно право за помоћ. Заједно су покушали да Гиџићу уговоре сусрет са министарком Савовић (која упорно понавља да не зна ни за један случај кршења људских права у СРЈ), потпредседником савезне владе, Жељком Симићем, председником Одбора за безбедност у савезној скупштини... све без успеха. Бесима Гиџића је примио једино заменик репбличког министра унутрашњих послова, Ђорђевић. Саслушао је Гиџића и рекао му да нико не сме да га бије (звучи познато), али да на информативне разговоре мора да се одазове. Обаћао је да ће се обратити командиру станице милиције у Сјеници, Николи Луковићу, да га (Гиџића) он прими и саслуша.

Последње што су у Фонду чули о Гиџићу јесте да је био код Луковића, али да га је овај

ипак послао да се јави Служби државне безбедности у Новом Пазару.

Опозиција у Санџаку (што у конкретном случају означава СДА и СПО — који своје међусобне односе описују као конструктивне) указује на неке детаље који дају основ сумњи у стварне побуде Министарства унутрашњих послова. Претреси се врше искључиво по муслиманским кућама иако се зна да непријављено оружје поседују и Срби. Незванично, то се објашњава уверењем да од Срба „не прети опасност по државу“. У последње се време откривање непријављеног оружја обавља искључиво под притиском на осумњичене да признају да га поседују и да га предају. Опет незванично, у МУП-у кажу да је претрес неефикасан, јер Муслимани пушке обично закопавају по оближњим шумама. При том од њих се изричито захтева да донесу модерно аутоматско оружје па су многи у страху од батинања наменски куповали „калашњикове“ — за предају органима државе! Да иронија буде потпуна „илегално наоружање“ претежно је крагујевачке производње — док се паравојне српске формације шепуре са сејачима смрти типа „хеклер“, „шкорпион“ и „узи“.

Сведочења малтретираних, уосталом, по правилу укључују и претње исељавањем у Турску, што је (и када су у питању политички истомишљеници регрутовани у МУП), исувише небудљиво као случајност.

Дакле, неко се досетио да пошто (због негативних реакција у свету) тренутно није опортуно забрањивати најмасовнију странку непослушне националне мањине — све који јој припадају или је подржавају треба добро заплашити. Што их се више том приликом исели, утолико боље по Србе на „њиховој светој земљи“.

У компромисној варијанти примедба да се „београдски заштитници муслимана“ (што је ваљда интонирано као увреда) лаковерно ослањају на локалне изворе информација можда би могла да стоји. (Мада у Фонду за хуманитарно право категорички тврде да су сви подаци из њихових извештаја темељно проверени пре објављивања). Али, стоји и то да они којима се савест чиста не онемогућавају непристрасну (шта год то подразумевао) парламентарну истрагу рада полиције и тајних служби. Поготово не после тако тешких оптужби.

Заиста, јесмо ли земља безгрешне полиције у којој сви, „остали“ имају толико покварену машту?

ЗАШТО ЈЕ ПОГИНУО НИКОЛА НИКОЛИЋ

СЛУЧАЈ „ЗАДЕСНЕ“ СМРТИ

Мој син је рођен 19.4.1972, а погинуо је 19.4.1994 године, тачно на свој 22. рођендан. Питам се да ли је то случајност.

Два месеца пре погибје милиција је почела да га тражи. У то време нисмо знали где је тачно живео. Знали смо само да је у неком најмљеном стану на Новом Београду. Контакт смо одржавали тако што нас је једном у два-три дана он звао телефоном. Супруга и ја живимо сами, син и ћерка су се одселили на шта имају право — обоје су пунолетни. И мада су знали да он није са нама, сваки час су нам долазили на врата. Без налога, без образложења... једноставно су улазили у кућу и претресали. Шта год да се у крају догоди они су долазили Николи на врата. Зашто?

Зато што је Никола био у истражном затвору од 12.11.92. до 25.3.93. када је побегао путем преваре. Тог дана је неки дечко добио налог да му се притвор укида. Шта су са њим урадили не знам, али када су га прозвали, Никола се јавио и уместо њега изашао као да је посетилац, а не затвореник. Тек када се нашао на улици почео је да дрхти. Трчао је дуж целог Јужног булевара, онда је узео такси и дошао код мене кући. Рекао ми је да је побегао, на шта сам му одговорио да већ знам и да је издата потерница за њим. На то је саопштио да ће ићи у Шведску, а ја сам му одговорио: „Побегао си, преварио си, учинићеш то опет. Боље се издваја ноћас, а сутра се врати на иста врата кроз која си изашао“.

Чим је Никола отишао, појавила се милиција. Саопштили су ми да се Николи ништа неће догодити уколико се у року од три дана сам врати у затвор. Њему то није пало на памет. У затвору је био због крађе кола, теретили су га за осам кривичних дела, а он је признавао само два. У прва три месеца истражног поступка био је сасвим миран, чинило ми се да се чак није ни снашао. После три месеца је постао нервозан, секао је вене, крвљу је писао поруке и причао о бекству. То је личило на њега, он није нигде морао дуже од пар минута да седи, он никада није по пар сати глупарио у кафићима... Вихор, тако га је звао његов деда.

Није се вратио у затвор, а уз помоћ адвоката, у јулу је добио решење о укидању притвора уз изјаву да ће се јављати суду по потреби. Одмах сам му рекао да исфотографира решење и да једно држи у џепу, а друго у кући. Нисам хтео да ризикујем, јер нисам знао да ли је истражни судија обавестио општински СУП. Не уради тако и шта му се деси!

МАРИЈА, АВГУСТ, СИЛОВАЊЕ, БОРА

Крајем августа излазио је од своје девојке Марије са којом живи већ две и по године, када је срео инспектора општинског СУП-а Палилула, Бору Мирковића. Овај му је рекао „Чек, чек“, јеси ли ти Никола?“. Никола је стао и сав

Родитељи су на крају дошли у СПО да би од Богољуба Пејчића, председника Одбора за безбедност српске скупштине затражили бар део правде и истине за свог мртвог сина. Они не беже од чињенице да је Никола (22) крао кола и да је због тога требало да одговара, али одбијају да схвате да је то довољно за лавину догађаја која је довела до младичеве трагичне погибје. „Хоћемо да знамо зашто су га гонили специјалцима и проваљивали у стан, када су могли да га ухапсе уз помоћ само једног инспектора. Хоћемо да знамо зашто су га гонили као дивљу звер“, каже Слободан Николић. Преносимо део његове исповести.

Забележила: Сандра ПЕТРУШИЋ

срећан му извадио решење о укидању притвора. Прочитао је, затим је рекао да мора да провери радио станицом и на крају му рекао да је решење у реду, али да га тражи инспектор Марија са малолетничког, због силовања. На то је он побегао, а његов новчаник и лична карта су од тада па до 6. маја ове године остали код њих. Враћени су нам тек после погибје.

Када је Никола погинуо, одлучили смо да сазнамо шта се догодило. Супруга и ја смо потражили инспектора Марију и нашли је. Рекли смо јој да се њен колега Бора Мирковић у августу месецу прошле године позвао на њу и рекао да она тражи Николу због силовања тринестогодишње девојчице из Котежа. „Боже сачувај“, рекла је, „Као прво, општински СУП не

ради силовања, јер се она убрајају у тешка кривична дела и то ради градски СУП. Као друго, цео август сам била на годишњем одмору. Немам никакве везе са вашим сином“. На то сам питао где је Бора и добио одговор — на терену. И сутра на терену... После пар дана смо га нашли. Затражили смо његово решење о пуштању, новчаник и личну карту, а затим смо га упитали због чега се он позвао на инспектора Марију у време када је те ствари одузео од Николе. „Ја се тога уопште не сећам“, одговорио је, а затим нас упитао одакле то знамо и ко нам је тако нешто рекао. Никола, одговорили смо, јер друкчије и не бисмо знали за инспектора Марију и не бисмо је тражили. Онда смо га упитали ако није тако, ко нам је уопште у три ноћу слао патроле због силовања? И нама и ћерки. „Имате шефа и начелника“, рекао је и избацио нас напоље.

Шеф је гледао кроз прозор док нас је слушао, а онда нам рекао да је он шеф само задњих 5 месеци и да нема везе ни са Николом, ни са оним што се дешавало претходне године. Упитали смо ко је онда био шеф, а он нам је рекао да тај више није ту. Ипак смо сазнали да се тај човек звао Станко Нинковић и да је сада у градском СУП-у. Отишли смо код њега. Љубазно нас је примио и саслушао, да би нам на крају рекао да тада уопште није био у Београду већ у Републици Српској. Покушао сам и од њега и од начелника СУП Палилула да сазнам ко је нама ноћу слао патроле, тројицу у маскираним униформама. Долазили су често, упадали су у стан показујући само легитимацију, нису носили никада налог за претрес, чак ни документ о нечему због чега гањају Николу. Само су једне ноћи, када су прилично пијани упали, рекли да га траже због силовања и да ће добити 10 година робије. Нисам успео да сазнам ни ко су, ни ко их је послао.

ПРЕТРЕСИ, ТУМБАЊА, СМРТ

Ипак смо учинили све да бисмо сазнали. Љиљана, Николина мајка, ишла је у одељење за малолетнике Градског СУП-а после разговора са инспектором Маријом која је изјавила да га никада није имала у евиденцији. Ни тамо га нису имали у евиденцији, нити су имали појма о чему се ради. Упутили су нас у одељење за крвне деликте, сексуална злостављања и убиства, где нас је примио дежурни оператер и рекао нам да ту ради 10 година и да Николу Николића никада није имао ни у евиденцији ни под сумњом. Он нам је објаснио да у случају силовања никада не иду патроле, да се то сматра тешким деликтом и да тада иду инспектори који хапсе.

Ни данас не знамо ко су били ти људи који су нас малтретирани. Хтели су да нам хапсе ћерку, претили су да ће убити пса, долазили су дан за даном позивајући се на неку потерницу

Никола Николић: шта је учинио да га прогоне као дивљу звер и натерају у смрт?

коју нису могли да имају, јер њу издаје само тужилаштво. Долазили су пијани, репетирали су оружје, толико тумбали стан да после петог пута више нисмо имали вољу ни да га спремамо. Никада нам нису дали потврду о улажењу у стан... Добили смо само једну, ону коју су издали после упада у Николин стан дана када је погинуо.

Никола је становао са девојком у Улици Париских комуна бр. 2 у једном солитеру на десетом спрату. Када је милиција дошла у 9 ујутру тог 19.4. он је одмах кренуо да кида каблове и да их везује јер је на седмом спрату видео отворен прозор и хтео туда да побегне. То му не би помогло, јер је специјалаца било свуда, али он тада није размишљао. Претили су му пред вратима, репетирали су оружје и када су кренули да проваљују, он је одлучио да се спусти преко кабла. Пољубио је девојку, рекао јој да се склони јер ће је убити, ставио је јастук под каблове да би смањио трење, али кабл је већ после 20 сантиметара пукао. Пао је на главу... По Маријином исказу он се није ни срео са милицијом.

Тада смо једини пут добили потврду о улажењу у стан. Пише да су проваљивали да би пронашли предмете кривичног деликта, али да их нису нашли. Стан није plombиран, исте ноћи су се из њега иселили стари власници, ујутру су дошли нови. Покушали смо да сазнамо нешто

више, али смо остали без одговора. Истражни судија који је био на увиђају је отишао прво на одмор, па у пензију. Инспектор који је тог дана водио акцију и његов шеф, одмах су отишли на годишњи одмор... Чекао сам да се врате и да их видим у очи. Када сам их коначно срео, рекли су ми да су радили у складу са законом. „У реду, дајте ми доказе да је Никола радио нешто“, рекао сам им. Упутили су ме на јавног тужиоца Веселина Мрдака коме је дата сва документација.

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ

Г. Мрдак нам је дао разлог потере — индичија за основану сумњу тешке крађе и разбојништва. Питао сам шта су тешке крађе, а он ми је рекао да је то обијање станова. Мој син је мртав, али ја тврдим да он није обијао станове. Ако је крад, он је крао кола. Питао сам шта је разбојништво. Рекао ми је да је то отимање новца. Питам га јел' су нашли новац код њега — нису. Данас сам поново био код г. Мрдака. Још увек није стигао никакав доказни материјал против Николе. Рекао сам му да неће ни стићи јер га нема.

Распитали смо се где одлазе нова евентуална кривична дела која је Никола направио после крађе кола због које је био у затвору. Сазнали смо да иду код истог истражног судије ко-

ји је водио и први поступак. Отишли смо код судије Анђелковића и он нам је рекао да од те крађе кола, па све до данашњег дана, он ништа ново није добио. Погледао је сву документацију и рекао да од дана 23.7.93. када му је укинуо притвор, истрага није проширена и ништа ново није придодато оптужници. Затражили смо од њега да нам то написмено да, јер као родитељи сматрамо да је све ово за приватну тужбу. Желим да сви актери који су учествовали у гоњењу Николе под заклетвом и судом објасне своје поступке. Знамо да ће бити много лажи, али нека истина ће ипак испливати.

Тужилац ми је рекао да је истрага што се њега тиче завршена, јер органи МУП-а нису имали додира са Николом, нису га ни видели, ни гурнули и да је Николу задесила „задесна“ смрт приликом бекства. Можда је за њих то довољно, али за нас није. Ми хоћемо доказ због кога су они хтели да провале у стан и доказ да су имали право да га гоне. А они нама то не дају и још увек га немају. Хоћу да знам зашто су га гонили са специјалцима и проваљивали у стан када су могли уз помоћ само једног инспектора да га ухапсе. Хоћу да знам зашто су га гонили као дивљу звер, као што су радили једино Хрвати у 16. веку у доба Матије Гупца. Да је неког убио или претио да ће убити, можда бих и разумео присуство интервентног вода у пумпарницама и маскирним униформама под пуним наоружањем, али крађа кола... А они су се пожалили колико је њих коштала цела та акција. Рекао сам да ми не помињу њихове финансијске проблеме јер их сви запослени у овом граду плаћају рачунајући и мене, а и да су гледали на финансијску страну имали су прилику да га стварно ухвате на неки елегантнији начин и то живог. Био им је довољан један наоружани милиционер, па и ненаоружан који би га чекао испред врата.

Такође нас интересује да ли је документ који су нам издали о улажењу у стан довољно покриће за проваљивање у стан. Они за ту акцију нису имали чак ни сведока, једног су звали у 11 сати, а Никола је пао у 9 и 40 минута. Ишао сам код тог човека да га питам какав је он сведок, а он ми је одговорио како ни сам не зна. Позвали су га у 11 да погледа стан и да утврди да ништа није поломљено, а затим су му дали да потпише. Налог за проваљивање у стан није издао ни начелник Симатовић, ни шеф Јакшић, већ шеф смене 19.4.94. пре подне. Да ли је он имао право да то уради још увек не знамо, нити су нам дали одговор.

Много је одговора које немамо. Ни ко су били људи који су нама ноћу упадали у стан и претраживали све од кревета до замрзивача, ни зашто су то чинили, ни ко их је овластио. Не знамо зашто је Никола гоњен, не знамо где су неке његове ствари које су остале у стану после погибје, а којих сада нема. Не знамо ни шта су тражили у његовом стану када су проваљивали. Једини доказ његове кривице је да је крао кола. Питамо се да ли су проваљивали јер су се надали да ће на десетом спрату наћи нека кола? Не знамо због чега су га гонили, а најмање где су докази да су имали права да га гоне. Хоћемо те доказе, јер ако их нема зашто је онда прекинут један тако млад живот?

ИСКУСТВО БИВШЕГ ВОЈНИКА, ЧЛАНА СПО

ОСМАТРАЊЕ ЛАБУДОВОГ БРДА

Војниковање двадесеттворогодишњег Кикинджанина Дејана Панића почиње лета 1991. Рат већ растрже Југославију, а наш јунак, средином јуна, прима војни позив. Место: Осиек. Време: да се јави тамошњој касарни 1. јула.

Неколико дана доцније, Дејана Панића телефоном позивају да се хитно јави у зграду СО Кикинде, у просторије Војног одсека, Титов трг б.б. Наравно, Дејан се одазива и тада почињу његове муке. Безлични службеник Одсека саопштава запрепашћеном регруту да им је познато његово чланство и ангажман у СПО-у као функционера Општинског одбора. За Панића је — кажу му — једино решење да се ишчлани из Странке, иначе ће бити упућен на одслужене војног рока „тамо где је најгоре, где се пуца“. Наглашено му је да овај разговор мора остати строга тајна...

Панић првог јула не одлази у Осиек, остаје код куће. Тих дана, кикиндски Војни одсек опседају уплашени родитељи. Одбијају да пусте синове у Словенију и Хрватску, плачу, прете, преклињу, подмићују. Надлежни, после неколико дана мучних натезања и ишчекивања, мењају ратни распоред голобрадих младића. Упућују их у касарне по Србији. Дејана Панића шаљу у земунску касарну. Саопштавају му да је предвиђен за војну полицију. Затим одлази на разговор у четири ока са официром Војне безбедности, који му предочава да разговор (опет) мора бити строга тајна. Као и при разговору са службеником из Војног одсека у Кикинди, Панић се добро презнојава. Официр га пита:

„Да ли би, као војни полицајац, могао да пуцаш на демонстранте издајника Вука Драшковића, чак и на твоје пријатеље?“

Дејан узвраћа да Вук није издајник и да не би могао да пуца. Безбедњак га затим „очински“ саветује да прихвати униформу војног полицајца. „Остаћеш у Београду, нећеш ићи на ратиште, носићеш беле упртаче, шетаћеш по граду, ловити девојке и уживати“.

Даје му рок од 24 часа да размисли и одлучи. Панић проводи бесану ноћ и јутру одбија погодбу.

Упућују га на обуку за тенкисту, затим у позадину ратишта славонских села где ће остати неколико месеци. Као и многи војници, тамо је често у сукобу са једним пручником кога, због

„Такође, чврсто сам се уверио да је данас, после свих тешкоћа и промена, официрски састав Југословенске војске потпуно спреман и способан да успешно изврши своје уставом утврђене дужности у одбрани наше земље“.
(Зоран Лилић, председник СР Југославије, јануара 1994.)

Пише: Синиша ЈАНКОВИЋ

импозитне позадине и лошег карактера, интено зову „Гуза“.

Гуза војнике, декларисане опозиционаре, наравно и Дејана, шиканира, провоцира, даје им казнена дежурства, пожарства, редарства. Гуза обавља и друге активности. Пљачка напуштене куће Хрвата, у чему му помаже и рођени брат аутопревозник који одвози ратни плен камионом у непознатом правцу. За то време, Дејан Панић због породичних проблема добија решење о привременом отпуштању из армије. Поручник Гуза је стога врло љут на Дејана. Самовољно одбија да га пусти кући, и поред писмене наредбе. Кап је прелила чашу. Долази до жучне свађе између официра и војника. Панић узвраћа ударац. Гузи притиче у помоћ полтрон водник. Окрвављени Дејан извуче као би још деље крај, да се, привучен галамом није умешао његов пријатељ спортиста — боксер. Официри су нокаутирани. Сада војнику Панићу, уместо куће, прете војни суд и затвор. Саслушавају га у официрској канцеларији, соби једне велике напуштене куће. Напољу је испод нуле, а у соби са дебелим теписима пећ се усилала. Панићу, под пуном ратном опремом, није дозвољено да скине ветровку закопчау до грла. Официри се раскомотили само у кошуљама. Трећи пут се добро зноји. Овога пута је у голој води. Мада је разговор био врло неугодан, Дејану ипак допуштају да униформу замени цивилком. Срећно се извуче; захваљујући

чињеници да би његово суђење и кажњавање повукло и постављање питања одговорности поручника Гузе који је на лошем гласу код претпостављених. Има већ доста грехова и путера на глави...

Крајем пролећа 1993. Дејана упућују на дослужење војног рока. Овога пута у Београд, у касарну „Вождовац“ на Топчидерском брду. Дан када су ухапшени и премлаћени Даница и Вук Драшковић...

КОЛОМБО И ТРАКТОР

У један сат ноћу, у касарни је дата узбуна. Сутрадан ујутру, официр држи говор војницима. Пружа прст ка Лабудовом брду, где је стан Драшковића:

„Одатле нам прети агресија! Пуцајте ако нас демонстранти нападну!“

Затим наређује војницима да посматрају догледима зграду где живи брачни пар Драшковић. Дејан све јасно види. И сателитску антену...

Официрски кор вождовачке касарне врло је занимљив. Високи и виши официри јавно симпатишу СПС. Већина нижих, заставника и водника, била је за радикале и Шешеља. Мало их је за СПО, односно ДЕПОС. Или бар у страху не смеју да признају.

После раскида Шешеља са социјалистима, официри који су говорили: „Добар Шешељ, добар бар“, сада кажу војницима: „Није више добар Шешељ, он напада Слобу, то не може“.

Командант вождовачке касарне је пуковник Дуканац Ратомир. Потпуковник Стамен Николић је „командант за морал и васпитање“. Сви ма говори да је други човек у гарнизону. Тако се представио и на телевизији, једном приликом. После се правио важан и многе питао: „Јеси ли ме видео, какав сам био“? Аљкавог и неуредног Николића зову „Коломбо“. Говори кроз нос; еполете му увек спадају са рамена, некада су исцепане.

Једном је посету најавио генерал-мајор, страшни Мандарић Никола, заменик команданта Прве армије генерал-потпуковника Владе Стојановића. Генерално спремање за генерала трајало је пет дана. Пуковник, престрављен и незадовољан, три пута је свима давао „остав“. За премазивање камионских гума војска је утросила 15 килограма виксе за обућу. Најзад је дошао Мандарић! Црни „ауди“, којим га је до-

веао дебели шофер у цивилном оделу, паркиран је попреко, на сред капије, па нико више није могао ни да уђе ни да побегне. Потпуковник Коломбо, унезверен, решио да се сакрије, било где ван домаћаја очију Мандарића. Посакривали се и неки штапски официри, вечити нерадници, кафолије и читачи новина по канцеларија, прозвани од војске ко зна од које класе, одавно као „Пацов“ и „Кицош“. Потпуковник „за морал“ чукао је иза шанка просторије — предсобља за кување кафе. Било је узбудљиво, као у филму! Као за инат, Мандарић је прошао тик поред скрченог Коломба, али не приметивши га. После је блед и још под стресом Стамен питао колеге, без снаге да се радује: „Како је било, како смо прошли?“

Тужни витез

Занимљив је и заставник са надимком „Трактор“. То је зато што, када пуши цигарету, дим се вије као код ауслуха трактора. Једном су му на леђа резервисти-цивили окачили на лепницу фабрике „ИМТ“. Због опасности од бомбардовања авиона НАТО, заставник Трактор учио је војника да пуцњима из пушака могу срушити бомбардер. Они би координирао палбом из бункера. Кад пијан, предводи или обилази стражу, Трактор носи пиштаљку. Алкохолан, једног војника напао је шрафцигером, а на другог је вадио пиштољ.

Не воли. Карађорђевиће: „Краљ је опљачкао злато“.

Заставник Кукобат Миле, из Накова крај Кикинде, пред војском је нападао тадашњег премијера Милана Панића. Физички је настрао на војнике као у случају Мокринчанина Рељина. Млада војска, „гуштери“ и „фазани“ пере му и пегла одело. Кукобат ужива да провоцира и вређа војнике и официре других националности. Псује чак и више чинове од њега. Све то делује мучно и ствара нездраву атмосферу. Највише је на тапету заставник Звонко Витез, Хрват који је тужан, јер не може да добије југословенско држављанство. Стога потпуковник „за морал“ Николић садистички ликује. Пред војницима пита Витеза: „Зашто немаш зубе? Јеси ли лизао п...?“ Звонко је најбољи фудбалер од свих официра. Међутим, у току утак-

мице мајор „Југа“ грди Кукобата: „Зашто том мајмуну Витезу додајеш лопту?“ Гребатор Кукобат, да се докаже, често физичким обрачуном прети несретном Звонку. Зато једно време Витез није хтео да игра фудбал са колегама. Поспрдно га зову „Пицек“. Доброћудни старији водник, Хрват Марио Радо, под паском је официра безбедности Јанковића, који се хвали како га прати и прислушкује.

Неким официрима „Вождовца“ мала плата није проблем. Заставник „Мачак“ краде гориво, вреће, конзерве, а официр безбедности „Зобонча“ само гориво. Све у свему, боље да не буде рата и овде...

Било би добро да портпарол Генералштаба Војске Југославије, пуковник Љубодраг Стојадновић, који је овога маја рекао: „... да војска превасходно мора да се бави професијом и струком...“ прочита баш овај чланак.

Кажу да се војнички дани памте за цео живот. Дејан Панић, сем војничких успомена, има још нешто: данас се у Одељењу Службе Државне Безбедности Кикинди о њему води „непријатељски досије, под ознаком: „Оперативна обрада по тероризму — СПО“.

ЗАШТО СУ МЕШТАНИ СКИДАЛИ ЦРЕП С КРОВА

АКО ТРЕБА — СКИНУЋЕМО

И РЕСТО

За јавност, „случај Витановци“ отворила је ТВ Србије извештајем Милована Глишовића о наводном дивљачком поступку чланова опозиционих странака, а нарочито чланова СПО из села Витановци, који су скинули цреп са куће двоје пензионера, што је, како је даље у извештају речено, „незапамћено хулиганство и дивљаштво незапамћено у историји Србије“.

Истина је пређутана и није речено шта је натерало толерантне грађане Витановаца да тако поступе: није речено чија је зграда са које је скинут цреп, као ни ко су пензионери према којима је тако поступљено. Али је зато цео случај исполитизован.

Да би ствари истерали на чистину, чланови Месног одбора Витановац одржали су збор, који је био најпосећенији у последњих неколико деценија, на коме су дати одговори на сва неразјашњена питања око овог случаја.

Зграда са које је скинут цреп, народним кулуком старијих Витановчана наменски је направљена за Ветеринарску амбуланту, апотеку

*Тридесет година градили су
Ветеринарску станицу а онда се
тамо укеллили други*

Пише: Благица М. СТОЈАНОВИЋ

и стан ветеринара. Одлуком партијских власти простор намењен за апотеку и стан ветеринара бесправно је додељен директору земљорадничке задруге Милутину — Тину Дурашковићу и командиру милицијске станице Славку Јова-

новићу. Тако су Витановчани остали без онога што су градили још пре 30 година и од тада се тај проблем решава по свим могућим састанцима, активима, зборовима... Последњих година и по дана, од доласка младог и изузетно способног Илије Петровића на место председника Месне заједнице Витановац, овај проблем је активиран и сви су изгледи да ће ускоро бити решен.

Као начин да скрене пажњу краљевачких власти на свој проблем, одабрали су скидање црепа са зграде несугубе ветеринарске станице у којој ти људи бесправно станују. Како рекоше у саопштењу које су тим поводом издали:

„Са аспекта хуманости, са позиција права делимо мишљење да начин на који је цреп скинут са крова није примерен, не доликује нашој породичној традицији, нашем образовању и нашој жељи да функционишемо као један мали колектив без оваквих или сличних трзавица и проблема. Ако смо све то погазили, умањили квалитет физичког, политичког и било којег егзистирања у нашој средини, све смо то урадили у циљу нашег општег интереса. Није нама

СА ЧЕТИРИ ОСНОВНЕ — ГРАДИО МОСТОВЕ

Јанко Карајовић из Чукојевца: Тинов отац је био добар човек. Правио је мобу сини за кућу; а г. Тине о кући није ни мислио, уватио се са некима у општини, ишли су од куће до куће и лизали шерпе. Долази '50. година, ја сам радио на Камиџори с коњима, вукли смо земљу за циглу. Шеф градње је био Рус — инжењер, и морао је да се врати назад. По налогу Комитета и Партије за шефа градње долази Тине, са четири основне, а граде се два моста! Он не напушта место у Комитету, него ради и тамо и вамо. Завршава се градња, а он неће да иде даље по Југославији. У том долази одузимање земље, где је он опет главни, и његова недела се нижу једно за другим.

Имао је стан од 100 квадрата у Краљеву, нико не зна шта је са њим било. А 'оће код нас да се ували.

Ово мора да се 'вако рашчисти: док се не иселе — цреп не враћамо. Ако треба, да идемо да скинемо и оно ресто.

Зграда са које је скинут цреп

ДОК СМО МИ ГРАДИЛИ — ШТА СУ ОНИ РАДИЛИ

Бранислав Радојевић (75 година): „После ослобођења Витановац је био порушен. Градили смо дом, градили смо здравствену и ветеринарску станицу! Нико није питао да ли ја имам леба да једем, а морао сам да дајем за све то. За ветеринарску станицу извукао сам из реке три кубика песка и пренео на својим леђима. Сигурно се нисам мучио да неки нерадници уживају у томе, него да би село имало ветеринара. Данас два-три човека из Краљева одлучују ко ће да станује у нашој згради! Ко је могао да да решење командиру милиције Славку да се усели, а ко је могао то исто решење да да Тину, који у Краљеву већ има стан? Не плаћају воду, не плаћају ђубриво, кирију — ништа.

Кад ми је ономад јуница занемогла, није могла да се отели, морао сам да дам 15 ДМ за превоз до Чукојевца, а 20 ДМ за ветеринара. Добро је што смо се скупили на једном месту, а не по сокацима, па један другом кришом да говоримо. Да цреп нисмо скинули — не би до овога ни дошло. Морало је тако „з буде. Не може да буде нигде таквог суда који може да суди овоме што је учињено! Нису то требали да дозволе они који ту станују. Командир милиције народне безбедности, Славко Јовановић, треба да га је срамота што онде станује, што одузима грађанима право које трајају. Ђерашевић Милутин — Тине, дугогодишњи директор задруге, није могао да направи за себе стан, а од Пољопривредног дома до његове куће може да се дозове! Он је све распродао и упропастио, па дошао у нашу ветеринарску станицу да станује! Они су ово изазвали, и добро је што нисмо узели мотку да их бијемо, него смо им само скинули цреп! Док смо ми носили камење за ветеринарску станицу — они су јурили курве.

потребан, а неће нам ни требати Вук Драшковић, Војислав Шешељ, актуелни председник Србије Слободан Милошевић, да их питамо за савет да ли селу Витановцу треба или не ветеринар и лекар опште праксе које немамо, а бесмислено је објашњавати да ли су нам потребни или не.

Зато нам тешко пада и не можемо да схватимо да нико не жели да пита сељаке, грађане, села Витановца, да они дају свој суд, да се уђе у ширину и дубину проблема, да се скине фама о било каквој страначкој активности и страначкој нетрпељивости“.

На крају саопштења се каже да мештани Витановца неће одустати од захтева да у селу имају ветеринара и лекара опште праксе.

Да председник Петровић ужива апсолутну подршку сељака видело се по бурном аплаузу

РТС ИЗВИЊЕЊЕ

Иритирани ТВ извештајем Милована Глишовића, емитованог на ТВ Србија, Витановчани су тражили од њега да напусти салу или да се јавно извине због лажи које је изнео. Било је ту и додацивања: „Можеш ти да лажеш Србију али не можеш Витановац“, „Напоље, напоље!“, па је Милован Глишовић био принуђен да стане пред Витановчане:

„Више од три деценије извештавам са овог подручја и до ове године ја мислим да сам много лепог рекао о овом крају. Борио сам се против распада ваше задруге...“

„Ама човече, извињаваш ли се ти нама или не?!“

„Ко си ти да од мене тражиш да ти се ја извињавам?“

Ја сам само рекао да су хулигани они који су скидали цреп са куће...“

„А јеси ли сад' схватио да смо то учинили сви ми овде?“

врати оно што му је отето, а што је село добровољним радом правило. Старији људи знају: правили сте ветеринарску станицу — није ваша, правили сте здравствену станицу — није ваше, градили сте Дом — није ваш; прављена је пошта — није ваша, фудбалско игралиште — није ваше... Све што смо направили користи неко други“, разочарано каже председник МЗ Витановци.

Председник МЗ у два наврата позивао је на разговор Славка Јовановића и Милутина — Тинета Ђерашевића, поменуте станаре, објашњавао им проблем и тражио од њих основ по коме станују у згради ветеринарске станице.

„Славко није донео ништа, јер човек нам је рекао да нема никакав папир, а Ђерашевић је донео некакву документацију о некаквој замени из које се ништа не види“, каже Петровић Илија.

„Истина је да су то стари људи, али ми нисмо криви што они нису себи обезбедили за цео радни век кров над главом, а што нама треба простор за ветеринарску станицу. Можда је ово начин да им помогнемо да реше стамбени проблем и да им они за које су радили обезбеде неки простор да старе дане на миру проведу“.

А као одговор на оно што је учињено огласио се и Општински суд у Краљеву решењем у име народа, у коме се налаже туженицима да у року од 24 часа врате цреп на зграду ветеринарске станице.

Решење је стигло на адресу председника МЗ, који је рекао да је 24 часа прошло, да одлука суда није испоштована и који је ставио на гласање предлог: „Да ли сте за то да се посту-

ИЗ ДНЕВНИКА СПОНЕ

ЖУДЊА ЗА МЕСОМ

ЧЕТВРТАК, 2. 6. 94.

Радни дан СПОНЕ почео је позивом госпође Добриле Ј. са Врачара. Жена која се већ две године храни „на казану“ моли нас да јој помогнемо да бар неколико дана у месецу поједе нешто честито.

— Две године за доручак једем хлеб и воду, ручам купус и пасуљ куван потпуно на води, меса нема чак ни у траговима, нема га ни толико да замасти воду. Помозите, нисам ни бесна ни луда, али сањам ноћима како једем младе кромпириће, мирише ми прашка шунка, да ми је да могу да окусим само један режањ. Ја сам жив човек!

Госпођа Маргит Савовић вероватно би рекла да дотична госпођа није гладна те да тражи „преко хлеба погачу“, и да она заиста још није чула да у Србији влада глад!

ПОНЕДЕЉАК, 6. 6. 94.

Госпођа Сандра Јанковић, народни посланик и оснивач СПОНЕ, обилазила је неке делове Србије; утисак који је оставила СПОНА из Зајечара вредан је помена. Зајечарци су вредни, агилни, не чекају да им помоћ стигне од другог, обилазе села, помажу људима, амбуланта редовно ради. Поред огранка СПОНЕ у Руми и Косјерићу који су, такође, вредни и радни, остали повереници треба да се запитају зашто они уопште и постоје. Крајње је време, даме и господо, да покажете шта знате и да урадите нешто конкретно.

СРЕДА, 8. 6. 94.

Данас је стигла пошиљка лекова од наших људи из Немачке. Господин Симић је активан и у правилним временским размацима, баш кад помислимо како смо остали без лекова, стижу пакети који многим пацијентима СПОНЕ живот значе. У ово пролећно време када су све алергијске реакције чешће и бурније, мајци, уплашеној за живот детета које се гуши од алергијске астме, и која од своје плате не може да купи потешне лекове, лек добијен од нас има немерљиву вредност. Зато, хвала свима који мисле на њих.

ПЕТАК, 10. 6. 94.

Сарадња са људима из Швајцарске се наставља. Наше породице, које живе у Мендрисију, Лугану и Локарну редовно прикупљају одећу, обућу, лекове, медицинску опрему, дечије играчке и те пакете шању СПОНИ.

Многи траже финансијску помоћ за неопходне, а компликоване, операције које се морају обавити у иностранству. На жалост, не можемо им изаћи у сусрет. Наше финансијске могућности су сасвим скромне, молимо људе да то схвате. Њихове муке су превелике, тешко им је да прихвате наш негативан одговор.

ПОНЕДЕЉАК, 13. 6. 94.

„Српска реч“ излази стоти пут. Исто толико пута били смо у прилици да можемо, без стида и срама, написану и изговорену реч узети као нашу у одбрани, не само српства, већ истине и човечности.

Прелиставајући штампу прочитала сам да албански хомосексуалци траже своја права. Наш народ тражи своје парче хлеба. Прочитала сам да је сваки трећи Американац изјавио да има, бар једном месечно, психичке тегобе. Наш народ је толико ментално нападнута и оболео да не може ни да сагледа колико је психички оболео.

Зато све наде полагамо да ће „Српска реч“ отворити бар понеко око које ће моћи да угледа прљавштину у тамни која је око нас. То је први корак. И најважнији. СПОНА иде после.

КАРЛЕУША МАРИЈА, СПОНА

пи по овом решењу, да се врате цреп на зграду? Ко је за?”

Нико није био за тај предлог, осим једног добронамерног Витановчана који је упозорио председника МЗ да ће одговарати само он, јер је решење послато само на његову адресу, и да је за то да се испоштује одлука Суда: „Сви ће се на крају измаћи, а тебе ће стрпати у затвор!”

„За мене као човека-закон сте овде ви, ова пуна сала!“ рекао је Петровић.

Радослав Ђорђевић имао је конкретан предлог: „Цреп да се врати тек када се станари иселе, а за њихов смештај нека се побрину њихове газде које су служили пуни радни век! Ако је Мута Циганин, који има деветоро деце, могао да направи кућу на спрат, ако је чистачица која чисти ову зграду од своје бедне плате направила себи кућу, онда су то могли да ураде и командир милиције и директор задруге“, што је Збор поздравно аплаузом.

Жибота Петровић био је још огорченији: „Тина је знао само да мучи и потказује људе, да одузима земљу, да прети и бије. Кад отидне неко нешто да завршава, он га је саплито. Лично г. Тине ми је наместао да изгубим десет хектара земље. После пар година успео сам преко одбора у Краљеву да добијем других 10 хектара земље, али се г. Тине опет умеша и ја опет изгубих! Стара пословица каже: можеш да радиш шта хоћеш, ал' не можеш докле хоћеш! Иначе, што се мене тиче, ово са г. Тином требало је да се уради много раније“.

Сви у дискусији били су једногласни да је ово проблем свих Витановчана, у коме политичке странке немају удела, да је скидање црепа била блага мера за људе који станују у тим становима, али да им и поред свега тога треба помоћи да се на леп начин иселе из тих станова.

Као председник СПО-а, странке која је директно поменула у ТВ извештају, Збору се обратио Милан Комненић, а као представник власти, звиждуцима је поздрављен потпредседник општине Краљево Зорац Вукадиновић.

Потпуно несувисло и неразумљиво говорећи, сиромашним речником, фразерски, Вукадиновић је о свему причао само не о ономе због чега је на Збор и позван. Нагласио је да је у свом родном селу Ратини подигао: „моју цркву“, да је он „прави српски домаћин“ и да као „аутентични српски домаћин“ саветује Витановчанима да све иде легалним путем, уз поштовање закона и судских одлука. Посланицима СПО-а који су били присутни (Марко Петровић и Гвозден Росић), са висине и надмоћно, Вукадиновић је саветовао да утичу на промену тих и таквих закона, које по њему, док су на снази треба поштовати.

Потпредседник СО Краљево је обећао помоћ у тражењу трајног решења за породице Јовановић и Ђурашевић, али је тактички рекао да ће то учинити тек пошто се утврди да ли поменуте породице имају станарско право или не, иако и врапци у Витановцу знају да тај папир Краљевачке СПС власти могу да издају ретроактивно, са датумом који им одговара.

На крају је Збор усвојио крајњи рок, од 30 дана, до којег СО Краљево треба да реши проблем смештаја Јовановићу и Ђурашевићима, а уколико се у том року овај случај не буде решио, као одговор на неефикасност надлежних органа мештани села Витановац блокираће магистралу Крагујевац — Краљево све док свој наум не остваре.

ИЗ РАДА СТРАНKE

У организацији Градског одбора СПО одржана је 14. јуна трибина „Веронаука у школи, да или не?“. На ову актуелну тему говорили су јеромонах **др Игњатије Мидић**, професор Богословског факултета **Драгољуб Кавран**, професор Правног факултета **др Љубиша Поповић**, **др Марија Обрадовић**, као и професор **Драгослав Росић** из Синдиката просветних радника Србије.

У недељу 12. јуна Општински одбор СПО из Пожаревца посетио је своје партијске колеге у Пећи. Пожаревљане је предводио посланик **Драган Ђурчија**, а у делегацији је био и **Александар Чотрић**, такође народни посланик. У

Пећи је боравио и појац **Драгослав Павле Аксентијевић** и кантаутор **Александар Филиповић Алфи**. Два општинска одбора одржали су заједничку седницу. У оквиру ове посете гости су свратили и у Пећку патријаршију и обишли манастир Високи Дечани.

Милан Комненић председник Извршног одбора СПО 8. јуна примио је делегацију Института за Источну Европу Кинеске академије наука коју је предводио господин **Занг Венву**. Том приликом је изложио основне ставове странке, осврћући се подробно на политичку ситуацију у СРЈ и процене о решењу сукоба у Босни.

ИСТИНА, НА МЕСТУ ВОЉНО!

Трагична смрт деветнаестогодишњег војника на одслужењу војног рока у касарни у Сурдулици Југослава Михајловића из села Батовца код Пожаревца узнемирила је јавност.

После чудног повређивања, уз немушто обавештење Војске Југославије, то јест њене Треће армије, оличене у лику помоћника команданта Видимира Вељковића, „да је војник повређен тако што је са четири-пет метара висине пао возећи се низ гелендер“, избиле су у јавност многе недоумице.

Ароганција Војске Југославије да помогну оцу унесрећеног војника, **Новици Михајловићу**, док је повређени Југослав у дубокој коми лежао на Неурохируршкој клиници у Нишу, нагнала је посланика ДЕПОС-а Драгана Ђурчију да посредством штампе упуту отворено писмо Команди Војске Југославије. Посланик Ђурчија је у свом писму затражио од Војске Југославије да се према оцу настрадалог војника пружи пуна помоћ, да му се омогући да у тим тешким тренуцима буде поред свог сина, те да му се презентира потпуна истина о поменутом случају.

Ово писмо изазвало је реакцију Треће армије, која је новинарима саопштила да су Југослав Михајловић и један његов друг „купили литар лозоваче око 20 часова, да су је попили, затим користећи смену страже напустили круг касарне и отишли у сурдулички кафић“. Одатле су се вратили око 23 сата, али их је приметио дежурни чете и послао на рапорт дежурном батаљона. „По речима поменутог Видимира Вељковића Југослав Михајловић је сео на гелендер одакле је пао са висине од четири — пет метара и тешко се повредио“.

На конференцији за новинаре која је овим поводом, а непосредно после вести да је Југослав Михајловић преминуо“, одржао Општински одбор Српског покрета обнове постављена су бројна питања:

— Како је могуће да се у кругу касарне увече око 20 сати купи литар лозоваче?

— Како је могуће да два војника, „мртва пијана“, после попијене литре ракије неопажено напусте круг касарне, па макар користили и смену страже?

— Од кад се то пијани војници шаљу на рапорт и ако се већ шаљу како је могуће да се шаљу без пратње?

— Да ли је могуће да војна истрага није успела да измери висину пада прецизно већ се даје висина одока са проценом од четири-пет метара?

На посмртном испраћају Југослава Михајловића окупило се цело село али и представници Војске Југославије, Општинског одбора СПО и Скупштине општине Пожаревац. Михајловић је сахрањен уз војне почасте, што је такође изазвало сумњу код мештана Батовца, јер се зна да за војнике који изврше самоубиство или пак страдају због непоштовања правила службе, како се тврди за смрт Михајловића, војне почасте нису предвиђене.

Улогу дрвеног адвоката одиграла је и Команда Гарнизона Војске Југославије, која је посланика Драгана Ђурчију оптужила да је „тен-

денциозно злоупотребио трагедију породице Михајловић изневши без провере чињеница низ неистина уз пут грубо увредивши војнике и официре, укључујући и резервни састав, а све то зарад личне политичке афирмације“.

Залуд је Драган Ђурчија послао одговор и на ово писмо, оно није угледало светло дана у штампи. А у писму је написано да се Драган Ђурчија нигде није потписао чији је посланик, објашњено је да је реаговао на захтев оца преминулог војника и то тек четири дана по обавештавању Новице Михајловића о повређивању његовог сина, тражећи од Војске Југославије да помогне унесрећеном оцу.

Све ово Драган Ђурчија је, како је навео у сопственим писмима, учинио како би отворио расправу о положају Војске Југославије, јер се превише често дешавају разноврзне сумњиве ситуације у којима страдају војници српске националности.

Војска Југославије, користећи манире из своје идеолошке прошлости на све начине, не водећи рачуна о животима, покушала је да дискредитује часне намере посланика, коме је и задатак да штити интересе грађана.

В.П.М.

СПО У ДАНСКОЈ

Средином маја одржана је годишња скупштина одбора Српског покрета обнове у Данској. На Скупштини је било говора о досадашњим резултатима у раду, а прочитан је и говор Вука Драшковића на II Конгресу српских интелектуалаца, као и стенограм говора председника СПО у скупштини Србије, што је пропраћено аплаузом.

Председник СПО у Данској господин **Драгомир Бојичић** је говорио о равнгорском устанку и о лику легендарног вође генерала Драже Михаиловића.

ПОКЛОНИ СИРОТАНИМА

Делегација СПО коју је предводио **Чедомир Едренић**, потпредседник Градског одбора СПО, посетила је СОС Дечје село „Др Милоград Павловић“ у Сремској Каменици и уручила поклон — десет комада дечјих бицикала „ВМХ“.

— Мене овде шаље Бог да овој деци уручимо бицикле које они не могу да купе. Не ради се о политичкој посети већ о бризи странке за подмладак и будућност ове земље — рекао је Едренић.

Бицикле је Градском одбору СПО поконио „Беоцикл“, са којим странка одлично сарађује. Доктор **Тадја Ераковић**, директор СО Дечјег села, обавестио је госте да тренутно у селу живи 156 малишана у 13 кућа, а уз њих су ту и деца избеглице, њих 140. Од рата кроз село је прошло преко триста избеглица. Деца, од којих већина нема ни једног родитеља, у селу остају до завршетка школовања и док не буду у прилици да се сами старају о себи.

— Поздравите господина Драшковића и поручите му да бисмо га врло радо видели овде — рекао је Ераковић захваљујући се на поклону у име све деце.

ПЕНДРЕК-СТИЛ

На годишњицу страдања председника СПО и његове супруге Председништво СПО је изразило захвалност свим грађанима и политичким странкама, удружењима и новинарима који су се борили и изборили за животе и слободу Вука и Данице Драшковић. И ова годишњица означила је само тужни континуитет српске полицијске државе у којој је 120.000 полицајаца.

И у време када је издато ово саопштење стижу вести о утамничењу чланова Српског покрета обнове. Из општинског одбора СПО Тополе нам јављају да су радници МУП-а, 21. маја, без разлога привели и претукли **Деспота Милисављевића**, одборника СО Топола из села Загорица. Током привођења и задржавања у станици милиције у Аранђеловцу према Милисављевићу су примењене најкрвније методе физичке тортуре, што су констатовали и лекари у свом налазу. Милисављевић је одборник СПО у Скупштини општине Топола, угледни домаћин и до сада никада није био у сукобу са законом.

Иако су прошла три месеца председник Месног одбора Српског покрета обнове, одборник и посланички кандидат на листи ДЕ-ПЛОС-а **Драгче Радивојевић** из Петровца на Млави још увек је иза затворских решетака. Оптужба терети Радивојевића за неовлашћено држање оружја, учешће у тешкој провалној крађи... Оптужбе велике, а доказа врло мало да би постојали разлози да се Радивојевић држи у затвору.

— Више није симптоматично када је у питању терор према члановима најјаче опозиционе странке. То је стил рада, где је главни аргумент у пендреку.

Још се не знају резултати војне истраге о смрти војника Југослава Михајловића из села Батовца код Пожаревца.

БАЊА

На крајњем југу, десетак километара од Врање, налази се бања која је до пре тридесетак година била међу пет најпознатијих бања у земљи. Почетком овог века изведено је централно грејање у Врањској бањи, направљено купатило са тридесетак када и извршена електрификација, што је бању уврстило у ред најидеалнијих зимских лечилишта у Краљевини Југославији.

До 1966. године бањски живот је био на светском нивоу, а онда тадашња власт одузима статус општине. Пропадање је од тада разорило ову туристичку оазу југа Србије.

— То се и сада наставља одлуком да се Врањској Бањи одузме термална вода и преузме за коришћење у индустријске сврхе Памучног комбината „Јумко“, чиме се туристички развој бање конзервира до даљњег — кажу у врањској општинском одбору СПО.

Тим поводом је ових дана одржан округли сто на тему „Врањска Бања јуче, данас, сутра“, на који су биле позване и све остале странке из општине као и представници месне заједнице Врањска Бања. Разговору се нису одазвале остале странке, а без обзира на то у СПО-у су спремни да „спрече катастрофу која би се десила уколико се програм одвођења топле воде из бање спроведе“. За овај пројекат потребно је 90.000.000 долара, а до сада је обезбеђено само 9.000.000. У СПО-у ће подржати напоре грађана Бање за враћање статуса општине, чиме ће бити омогућен привредни и туристички развој ове запостављене туристичке оазе југа Србије.

ОБЈАШЊЕЊЕ

Пошто много тога у последње време није јасно бившем потпредседнику СПО, који је доброволно поднео оставку на ту функцију, Драгославу Миличићу, решили смо да му те нејасноће разјаснимо.

На седници Главног одбора СПО, одржаној 21. маја 1994. године у Крагујевцу, одлуком већине присутних чланова ГО (65 — за, 14 — против и 4 — уздржана) донета је статутарна одлука о изменама и допунама Статута СПО, којима се проширују овлашћења председника странке.

Што се господина Миличића тиче, његова оставка је усвојена на седници Председништва па се о њој више неће разговарати ни на једном форуму странке.

Како је он по положају био члан Главног одбора, овом оставком је престао бити и то. Сада је „само“ савезни посланик (конгресмен) и члан СПО. Надамо се да је довољно.

КОНАЧНО ПОРАЗ

У време када су Вук и Даница Драшковић били пребијени и ухапшени у селима смедеревске општине Десина и Средњево створена је фудбалска екипа „Вукови“. На турниру је победила све, али је у финалу поражена, што овим члановима Српског покрета обнове није пало тешко. „Најважније је да добијемо политичку битку са овим режимом а онда ће бити и времена за фудбалске победе“ — поручују фудбалери из екипе „Вукови“.

КОНАЧНО ПОБЕДА

Ако се ствари споро и уз доста проблема мењају на политичкој карти југа Србије када је у питању опозиција, са фудбалом проблема нема. Из Лесковца нам јављају — СПО је и у том граду најбољи у фудбалу. Учествовале су све странке, укупно њих осам. Најбољи голман на турниру био је Никола Лазич из екипе СПО који је на шест утакмица примио само два гола, а најбољи стрелац је Жак Илић, који је носећи дрес екипе СПО постигао 8 голова. Ту треба поменути и остале: Сару, Шекија, Цврлета, Радета, Банета, Цвику, Букија и остале који су на овај начин показали да се треба навикавати и на будуће победе СПО-а и ван фудбалског те-

АБОРТУС НА СРПСКИ НАЧИН

У МУШКО НЕ ДИРАЈ!

„Абортус — да или не“, питање је које се у нашој јавности појављивало веома ретко и то не у форми дилеме о којој би ваљало расправљати, већ као пример нечега што не игра никакву улогу на нашем тлу које је у цивилизацијском смислу толико каска за нечим што се зове „свет“. За нас су биле непојмљиве махинације које су се у САД догађале у време усвајања новог Закона о абортусу, када су чланови једне странке прикупљали „прљави веш“ појединих конгресмена друге странке, не би ли их тако уценили да дају свој глас Влади и обезбеде јој да не падне на овом виталном питању на коме су већ многе владе пале. Непојмљиво, јер за Парламент у коме су витална питања она која се тичу нације, националног питања, националног идентитета и постотка националних територија, ни на који начин не може да буде интересантно нешто што потреса политичаре и грађане оних земаља у којима је „досада узела маха“ и омогућила им да се баве „маргиналним“ стварима.

У складу са таквим поимањем стварности, нови **Закон о абортусу** се готово неприметно нашао на дневном реду и исто тако прошао. Јавност не само да није била укључена у расправу (што је невероватно чак и за неразвијене земље), већ би остала и необавештена о томе шта је одлучено (ако изузмемо пасиониране гледаоце скупштинских заседања) да се није огласио председник Слободан Милошевић који је одбио да потпише Закон.

Оно што је за Милошевића спорно, а што није било спорно за Министарство здравља и ДС, је онај део Закона који се односи на чињеницу да жена **убудуће неће моћи сама да одлучује о томе да ли ће прекинути своју трудноћу или не**, већ ће уместо ње то чинити комисија. С обзиром на чињеницу да су истраживања показала како ће за 10 година у Србији број становништва старијег од 65 г. бити већи од дела млађег од 15, сасвим је нормално да се Министарство здравља забринуло, али није нормално да се одлучило да овај проблем реши тако што ће жени укинути право на прекид трудноће. Да се којим случајем на „спорном“ скупштинском заседању нашао и који амандман (бар ДС која је била активан предлагач) о томе да се будућим мајкама омогуће бољи услови или, пак, да се оним женама које нису у могућности да роде дете понуди бесплатна контрацепција, можда би чињеница да ће о

Мане новог Закона о абортусима су такве да би због њега пала свака влада баш у оним земљама на основу чијег искуства је и замисљен

Пише: **Сандра ПЕТРУШИЋ**

прекиду трудноће од сада одлучивати некаква комисија боље звучала — овако се ради само о нечему што директно задире у човекова права. И што нема никакву перспективу, јер свима је јасно да жена која је одлучила да не роди неће ни родити, већ ће само порастати број илегалних побачаја.

Срећом, Милошевићу се овај део закона није свидео, али поводом осталих неправилности он се до сада није огласио. А има их много. Пре свега се огледају у чињеници да ће убудуће абортусе моћи да обављају **домови здравља** уколико се они врше у законски одређеном року, дакле у трудноћи до 10 недеља, а на клиникама у случају да се ради о трудноћи преко 10 недеља. Мада су образложења била „аргументована“ тиме да постоје општине у којима нема болница и да је боље нп. урадити абортус у дому здравља у Бајиној Башти него присиљавати жену да путује 40 км до Ужица ипак је остало нејасно од када су то домови здравља (који обично немају ни анестезиолога а камоли операциону салу или трансфузиолошку службу), установе погодне за интервенције које са собом носе и извештан ризик?

Можда одговор лежи у чињеници да је нови министар здравства Лепосава Милићевић, лекар за чије успехе и научне радове нико није чуо и за коју се зна само толико да је потекла баш из провинцијског дома здравља. Ако томе додамо и њен лични антагонизам према приватним клиникама и жељу да се исте укину, остаје нам једино да се навикнемо на сазнање да ћемо убудуће абортусе обављати у неком дому здравља, уз наду да је анестезиолог дошао баш тог дана у то место и жарку жељу да ништа не пође наопако. Или у некој пребукираној болници у којој две жене леже у истом креве-

ту. Наравно, уз дозволу комисије да тај абортус обавимо уколико прође Закон који је гђа Милићевић формулисала „по угледу на остале европске земље“.

Постоји још једно спорно питање новог Закона, а оно се односи на прекид трудноће у тренутку када је плод старији од 10 недеља. То је дозвољено само у случајевима када се очекује рађање детета са тешким физичким недостацима, када је угрожен живот мајке, али и када је трудноћа последица силовања. Ако изузмемо ретке случајеве жена избеглих из Босне које нису биле у могућности да благовремено обаве прекид трудноће, остаје нам велики простор за махинације. Као прво, свака силована жена зна да је силована и у првих 10 недеља трудноће, а друго, ко ће утврдити да је она збиља силована када знамо да ни наши судови по том питању нису баш ефикасни? То би у преводу требало да значи да би жени која не поседује „везу“, могло бити оспорено право на благовремено прекид трудноће, али би онај са „везом“ то било омогућено да учини када год пожели.

И на крају нешто чиме се нови Закон није позабавио, а то је **легално утврђивање пола у првим месецима трудноће** и његово одстрањивање уколико родитељ њиме (полом) није задовољан. За тако нешто је довољно издвојити 400 динара, а није неопходно отићи чак ни на приватну клинику, јер су и државне у могућности да обаве тај посао. Ако нам већ тако драстично пада наталитет и ако се већ бавимо покушајима да комисија одлучи уместо жене да ли је спремна да роди или не, зар не би било нормално прво се позабавити нечим што је ван свих природних и етичких закона? Или овај **либерални луксуз** има везе са чињеницом да смо ми сви углавном на Балкану, да углавном сањамо о синовима, а да су они у овом ратном времену погоднија популација.

Све у свему, Закон је за сада враћен, а шта ће са њим бити остаје нам да видимо. Или да не видимо ако прође као и враћање Закона о повраћају имовине цркви. До тада ће нам наталитет падати пропорционално паду стандарда (који приликом доношења закона није био у игри), а ретке породице ће пажљиво бирати пол својих наследника.

О НАИВНОСТИ И НЕВИНОСТИ, 11

Живимо у... временима. И у времену..., и те како. Каквом, препуштам да тај придев, тај атрибут, ту тугу, муку, горчину, наду, досаду, рутину, пословност (успешну и разочаравајућу), између **лако ћемо** и **како ћемо**, дефинише свако за себе. Између пословничког, а богами и менталитетног, узречничког **лако ћемо** и практичног, у први мах, али и обавезујућег, тешког **како ћемо** — упитао ли се то појединац, породица, институција (умало не рекох и народ као да не знамо да народ нико ништа не пита непрекидно се до неукуса на њега позивајући, е да и „народ“ никог ништа не пита једноставно живећи, животарећи, преживљавајући, уживајући) — тече ништа друго но та веома једноставна и врло сложена работа, то све и ништа, то што, окрени-обрни, зовемо животом и што живот јесте.

Природно је да се, као и у свему другом, и у културном животу питамо **како ћемо**, као што је природно да званична штампа рутински извештава о акцијама, намерама, предлозима и идејама владиних чиновника културе, на челу са ресорним министрима. После дуже времена — а наслушали смо се и нагледали одиста свачега — министар (**Нада Поповић Перишић**) говори сувисло и најављује системска решења, студиозан приступ галиматијасу, импровизацијама, анархији и пукотинама у приступу културној политици, најављујући програме и правила какви би — што је утопија — обавезивали и будуће министре. И управо зато што говори разложно и уопштено, а са места и из кругова одакле на разложност, ефикасност и систематичност нисмо навикли нити смо шта добро и конструктивно дочекали, проблеми постају видљивији, а немоћ власти да их разрешава на истинску културну добробит уочљивија.

Сложене невоље своде се на привидно банално а заправо суштинско питање — новац. Држава га нема, а оно што има по правилу даје на скупе, гломазне, политички подобне манифестације, неретко на квазикултурне циркусе с окусом туризма и гастрономским амбицијама. Предност дабومه имају институције од националног значаја и реномеа с тим што кадровском политиком (а самим тим и сваком другом политиком до уметничке) о националним вредностима — деценијама, па тако и данас — одлучују и креирају их политички зависни и амбициозни трговци националним интересима, дефинисаним по мери моћи и памети својих налогодаваца.

Такнути, са позиције моћи одлучивања, у кич и шунд, мач је са две оштрице. Госпођа

Како се, с ким и зашто против кича и шунда, против неконтролисаних спонзора и награда, а за „несумњиве естетске вредности“ у културн бори српски министар културе, Нада Поповић Перишић. — „Истакнути песник“ Радован Караџић надамак шансе да постане највећи Словен после старих Словена. — Док се Солжењцин, Шнајдер и још неки питају како ћемо, наши властодршци заразно шире лако ћемо поглед на свет.

Пише: Љиљана ШОП

Нада Поповић Перишић, ни прва ни последња, одлучила се и на тај потез, барем вербално, што би сваки добронамеран културни посланик подржао када му не би било јасно да је борба против кича и шунда, са места као што је владино министарство, демагогија за уљуљкивање наивца, ако не и (тако често) промоција двоструког морала. Јер, управо су владина средства информисања и образовања и забаве средишњи пунктови производње, емитовања, рекламирања и неуморне промоције кича и шунда. Из истих дипли исти је и тон, госпођо Перишић. Никада нисам веровала онима који су ме убеђивали како се битке тобоже добијају **изнутра**. Или ви то одиста мислите да заратите са кичерском средином, ближом и даљом, која вас је и

довела тамо где јесте? Јесте ли икада помислили како је озбиљан и велики списак имена српских стваралаца које би ваљало замолити да буду на вашем месту и брину ваше бриге, да ствари не иду како иду, да нису такав шунд, да нису одавно кренуле толико низа страну, у крв и блато, у лаж и демагогију, у срамоту коју, готово по правилу, подржавају десеторазредни активисти из својих бранши?

Ја вас потпуно разумем када се залажете за подржавање и финансирање „несумњивих естетских вредности“, не сумњам ни да ви солидно знате које су то вредности, али се понекад упитам знате ли с ким, како, одакле о томе одлучујете? Након што сте хвалили нашу културу упркос неправедним санкцијама, позивајући се у аргументацији на једну традиционалну, рутински чувану манифестацију (чини ми се Октобарски салон), а заборављајући шта све немамо откако нам ваши истомишљеници кроје животну и културну капу — верујем да знате шта морате да чините и кажете, што је, истини за вољу, у вашем положају најбитније, а неретко и довољно да пливате до прве омашке.

Разумем и зашто наше културне званичнике брину спонзори. Те новопечене и махом недоучене мецене, тај новокомпоновани слој финансијера наше хаотичне културе, слободан за своје економске независности а непредвидљив у смислу за шта ће се залагати и чије ће евентуалне пројекте подржати, одиста је изван контроле. Уз часне изузетке, власт, ипак, непотребно брине, јер је тако темељно радила на богаћењу некултурних, полуписмених, послушних, удворичких, немислећих — да јој од већине нових мецена заиста не прети опасност по стварање било какве, а немоли „опасне културе“. Брига о томе како ће бити подељене до сада постојеће 64 књижевне награде, ако се у години не појаве 64 вредна дела (коју је недавно у једном разговору показала госпођа министарка), звучала би цинично или смешно да не испољава друкчији, власти важнији аспект те „бриге“ — колико ће од тих додела моћи да буде контролисано и каналисано на начин на који је то до сада био случај са државним наградама.

И тако се питање **како ћемо** очас преобрази у познати наш, пословични одговор **лако ћемо**. Као и до сада. Предупредити непоћудно, не таласати, говорити једно а радити друго, подржати добро али без новца (попут Мирковићеве „идеје“ о књигама за одличне ђаке, старе колико и ми). Аиновац ће дати они нормални а опасни спонзори, јер ко га у таквим приликама не би дао, и наравно, родитељи, као још

један намет на вилајет у познатој причи о „бесплатном школовању“. Узеће га, пак, спретнији издавачи и још спретнији аквизитери. Књиге ће бити квалитета „ти мени ја теби“, а деца ће читати што и до сада. По могућству ништа, јер кад ишколујемо следеће генерације нечитача круг савршене контроле над пуком биће идеално затворен.

СЛОВЕНСКИ ГОСТ

Када сам већ код контролисаних награда, морам споменути да ме она, међународно трагикомична, додељена **Радовану Караџићу** од Савеза књижевника Русије и Акционарског друштва писаца, за „изузетан допринос ризници словенске културе“ и „заштиту националног интереса Словена“ — прво засмејала, па онда „охладила“. Ма шта ми мислили о Михаилу Шолохову, или, пак, о политичком и националном деловању лауреата Караџића — исход је фантастичан. Пример „теорије завера“ на делу. Посластица за постпостмодерне мислиоце. Богмдана тема афористичарима, хумористима, сатиричарима, теоретичарима политике.

Комични доказ како се у глобалном селу званом земаљска кугла све зна и истовремено ништа не зна. И како све може. И како је књижевна критика превасходно политички посао, а богами и како је политика првокласни ако не и једини посао књижевних критичара. И како нисмо само ми излудели од „политике као судбине“, већ да је та бољка поморила и нашу браћу Русе, што ни изблиза није једина паралела која се може повући између наших широких и напалених словенских душа.

Да није трагично, било би много, много смешно. **Словенски гост** (што је истовремено наслов Караџићеве књиге и његова улога у овом бесловесном спектаклу) није могао да се приземљи на ручење „Михаила Шолохова“ због окрутних и неправедних санкција које је над њима извршило (ваљда) руско Министарство иностраних послова. Највећем Словену (после Старих Словена) није дозвољено да слети у највећу словенску земљу, по најчуднију словенску књижевну награду отада је Словена и свесловенске љубави која је, овим чином, требало да буде запечаћена на вјеки вјеков, особито у нашим незналачким и скептичним књижевним срцима (она тамо срца Караџићеву поетску жицу још и не познају, јер књига није изашла, а ова овде годинама ту жицу не виде или је игноришу, дрско верујући да имају много добрих словенских песника, е да Караџић то није, па макар постао и председник свих Словена).

Ето још једног разлога да фамозни Радован Караџић продуби јаз између истока и запада. Србима, који деценијама на Караџићеву писање нису давали ни пет пара, али на друге његове акције и те како реагују (ко главом, ко имовином, ко мозгом, ко емоцијама) морају изгледати ван памети реакције и једних и других, мада су познати по томе да воле успехе својих у свету, ма шта о њима мислили и знали. **Тајмсов** коментатор, збуњен књижевном али неизненађен политичком страном ове руске медаље, констатовао је, типично енглески, да у британским библиотекама нема трага од Караџићевих књига, из чега следи да му је „таленат углавном непризнат на Западу“, али се зато сетио Нерона, Хенрија VIII, Августа, Маоцедунга, Борђија, Гебелса, д'Анунција, Милтона, Марвела, Хитлера — поводом уметничке жице светских крвника у историји. Одиста импозантна апаратура да се својој читалачкој публици при-

ХУМКА НИЈЕ ХУМАНИЗАМ

ближи један „истакнути песник“ (руска формулација) који то није нигде, па ни међу Србима, и један ратни злочинац (енглеска формулација) који то јесте, у свету, а богами и међу поприличним процентом Срба.

Донекле разумем панику међу руским писцима, барем ону у Савезу књижевника Русије, где се, по бољшевичкој логици таласају многе хијерархије у моменту повратка великог и славног Солжењичина у отаџбину. Док чувени аутор **Архипелага гулаг** ходочасти по бившим стаљинистичким логорима, корачајући трагичним овековним стратиштима којима је својом књижевношћу воздигао споменик, не журећи у Москву у којој се питају каква ће савремена политичка опредељења изразити и хоће ли се у политичке игре укључити светски познати Рус, дотле апаратичи Савеза књижевника трагају за словенском поезијом достојном **Тихог Дона** и налазе је тамо где им дневна политика налаже да је ваља пронаћи. Занети том потрагом не могу, вероватно, да занемаре питање како ће њихов опус, каријере, читаоци и све остало што практични књижевни живот значи, изгледати у сенци присуства и деловања једног Солжењичина, светске дисидентске легенде.

Како ћемо, питају се Руси, писци и неписци. **Како ћемо**, дубоко се пита и **Александар Солжењичин**, немало ризикујући својим повратком у Русију у којој се сваки његов ангажман и свако деловање (практични одговор на расправу **Како да уредимо Русију**) лако може показати као својеврсна утопија. Изгледа да у читавом овом нимало естетском замешатељству само наш лауреат живи и дела по нашој чувеној крилатици **лако ћемо**, насмејан и после тридесетстог примирја које нико не поштује, поручујући нам да његова самостална држава и не жели да јој ми будемо таоци. Као да ми желимо.

Заменивши реч **поезија** речју **политика** (баш као што је то учинио руски списатељски жири), у духовитој опасци **Тајмсовог** коментатора, добијам закључак који ми се чини беспрекорно тачним и језговитим: „Један начин да се политика не воли, јесте да се према њој гаји генерална одбојност. Други начин је да се посматра политика др Караџића.“

О МЕРАЧИМА САВЕСТИ

Како ћемо — драматично се и потресно пита у ријечком „Новом листу“ **Слободан Шнајдер** у тексту „Опасне везе“, који је у три наставка пренела „Политика“. Аутор „Хрватског

Фауста“ се заправо пита како ће сачувати сан, савест, али и домовину сваки онај који не дигне глас против злочина у сопственом народу. Средствима списатељским, он Зло и злочин персонифицира у једном: у убиству мале **Александре Зец**... Већ чујем мераче истина, злочина, морала и грехова с ове стране, како гунђају: узео је најпознатији пример и само тај, а зна ли он колики су и какви њихови злочини према нама. И већ не могу а да не узвратим: а шта смо ми о томе рекли, који смо ми пример узели, знамо ли ми колико смо и каквих злочина у овом рату примили на нашу душу и савест?

Шта он ту нама о штрумфетама, патуљцима, Гаргамелу и кока-коли, када је реч о геноциду, видим како ће у приватним разговорима или и јавно запенушати наши „моралисти“ који, ни у приватним разговорима а немоли јавно, не признају оворостране Гаргамеле, убице, пљачкаше, етничке чистаче и њихове идеологе.

С подсмехом и недоличном супериорношћу, умирени новим динаром који нема ружну прошлост али ни будућност, равнодушни према онима који се истински питају **како ћемо** (а особито кивни на ретке такве међу својима, освајамо **лако ћемо** поглед на свет, сваког дана и у сваком погледу:

— **лако ћемо**, макар и уз хиљадугодишње санкције;

— **лако ћемо**, макар променили странку, или ушли у неку са идејом да се овајдимо;

— **лако ћемо**, после изјаве која ни на шта не обавезује, отаљаног саопштења, неодговорног гласања, лажне или полуистините информације, једностраног а уносног коментара;

— **лако ћемо**, само да демантујемо стране новинаре и домаће издајнике (папир, кога је све мање у овој земљи, и онако трпи све, па макар демантовали и тако битан момент да интервју нисмо дали у црном костиму него у шареној сукњи — види деманти **Мире Марковић**, невероватни прилог трач-жанру у „дневничкој литератури“, објављен посвуда);

— **лако ћемо**, а онда ћемо после ове трагедије сви на море (шта би рекла Мелина Меркери у **Никад недељом**).

Лако ћемо. Док је нама Црне Горе и Србија има море. Ако Ђинђић не каже другачије.

ЦРВЕНИ ТРАНСПОРТ

Пошиљалац телеграма, Зоран Лилић, и сам је примио један у коме га брачни пар Марковић — Милошевић обавештава да у циљу њихових даљњих интереса има прочитати на синдикалном збору како Караџић и Мартић могу врло брзо бити склоњени, шутнути, затворени, изручени... Караџић храбро отпоздравља да СПС у његовој непризнатој држави има још попричекати на борбу за тако слатку власт... ТВ аудиоторијум откида на вест о могућем увођењу потрошачких кредита... Једе се од муке што Шешељ отказује учешће у емисији за испирање народних глава „Минимаксовизији“...

Господином Шешељем највише се бавио и друг Радоман Божовић у „Актуелностима“ на Првом програму Вучелићеве телевизије. Неспотрошено се уваливши у кожно фотељу три пута већу од његове грандиозне фигуре, Радоман је изложио своје мишљење о Воји, као маргиналној појави, чија негативна политичка енергија „муку нашег народа користи за ватрене говоре, а дезертерство проглашава патриотизмом“. О тој маргиналној појави друг Божовић жвакао је четрдесет минута, не размишљајући да Воја може организовати колективну посету тајванских посланица Председнику већа грађана Скупштине СРЈ...

Господин Зоран Ђинђић интензивно језди по ТВ станицама спомињући новац и Црногорце, а све кроз поштenu игру „Срећан што може да помогне“. Ерик Берн је о овој игри написао: „То је врста маневра за искористићавање људи, подлога већег дела економске пропаганде у Америци, а потрошачи воле да буду увучени у ту трговачку игру, главни играч можда купује пријатељство да би га касније искористио за свој рачун“. Може се свести и на примере „мамица је болеснија од татице“ и „зар њега волиш више од мене“.

И док г. Коштуница има проблема око неплаћених телефонских рачуна, г. Шешељ проблема са предстојећим суђењима, а г. Ђинђић са осмишљавањем предизборне кампање, Симо Гајин се демократски мора упитати у ЗИП-у да ли г. Драшковић у време ових акција сме бити у Будви на одмору...

ТВ Политика, схватајући да је лето већ почело, а чланови „деснице“ кренули пут мора, иностранства и забаве, решила је да представи младе левичаре, који су се 15 маја окупили у Београду као Револуционарна омладина. Испред слогана „Има наде јер ми смо нови“, Александар Вулин, председник РО рече: „Нас је увек било и биће нас више, одлучили смо да дигнемо глас и укажемо на прави пут, јединство, бригу, заједништво“. Извесни Зоран Лукић био је прецизан: „Левица је решила да покаже десници да са њом нема шале. Млади комунисти теже на нечему што је савремено, што

Пише: Донка МИХАНЛОВИЋ

чила је: „Ми нисмо никаква секта, ми нисмо никаква банда, ми хоћемо љубав са свим људима“.

На крају, револуционарини ШМИНКЕРИ УРАДИШЕ ПОСАО пред ТВ камерама, млатећи се у ритму шминкерског фолка. Блајхана револуционарка мешала је и лево и десно, и грудима и гузом, бацајући младе левичаре у трансмогућег комунистичког весела и благостања...

Захваљујући гостовању Моме Мандића у „Црним бисерима“ ТВ Политике и гостовању Душана Митевића у „Личном путопису“ НТВ Студио Б, могло се спознати и лековито дејство телевизије. Иста би могла организовати слободне термине, плаћене, што да не, за све оне којима је понестало самољубља, самосреће, самопоуздања, да пред оком ТВ камере, по својој слободној вољи причају ситне и крупне лажи и да после сат времена наставе као препорођени људи. Тако је Мома Мандић, директор бироа Републике Српске причао занесено о свом чистом животу и праведној борби за српску ствар. Афера голфови из Вогошће — таман посла! Ратни плен — таман посла! Криминалци у служби српске војске — таман посла! Толико је то честит човек да ни заплакао није за изгубљеним „6-7 локала и 2-3 стана у Сарајеву, а све у вредности од милион и по до два милиона ДМ“. А био је тек радник СУП-а, нешто мало судија и нешто више уудиста. Не зна се зашто пред узбуђеним Вањом Булићем није испричао да је за мајку и сестру, које су остале на Храсници у време БиХ трагедије, лично разменио 17 Муслимана, а онда их сместио у Бијељину, где је игром случаја „добрио“ кућу неке муслиманске породице. Зашто није испричао о предатном шушкању раје како се богати „на кварно“ и како стално спроводи неку своју вољу и своје законе...

Душан Митевић, у сличном маниру, испричао је о себи причу као о честитом професионалцу, и да је лаж прича о његовом новинарском извештавању у време студентских демонстрација '68. Та њега су волели и милицајци и студенти. Што се тиче абера о извештавању са Косова '81, тадашњи уредник „Дневника“ подметнуо му је погрешне снимке, као што је и његова прича о глоговом колцу са насловне стране „Студента“ погрешно схваћена, јер, то што је рекао, није рекао, а ако је нешто и рекао није тако мислио. ТВ станице би стварно могле размислити о отварању нових радних места за неуропсихијатре, свима би нам било лакше...

може да нас транспортује у 21. век. За разлику од савремене деснице која у себи садржи огромну дозу деструкције, млади комунисти желе да се неке ствари ОБАВЉАЈУ на нов начин, људскији, примеренији и ШМИНКЕРСКИЈИ. Што се тиче неких наших поздрава њих нема, довољно је пружити човеку срдечно руку од срца И ТО РАДИ ПОСАО.“ Чланови револуционарне омладине из Подгорице били су много јаснији и слободнији: „Ми се боримо за Југославију у авнојевским границама, таква Југославија лежи у нашим срцима“. Одушевљено су причали о неких стотинак омладинаца који су недавно у Словенији, на улици играли козарачко коло. Недовољно блајхана подгоричка револуционарка, у свиленој црвеној кошуљи са карнерићима и америчким црвеним старкама, пору-

БРАНКО ГЛОГОВАЦ: КОМУНИСТИЧКИ ЗЛОЧИН У БЕРАНСКОМ СРЕЗУ (3)

ИЗ КУМОВЕ КУЋЕ НА СТРЕЉАЊЕ

Рат је у беранском срезу увелико био зарвршен. За све осим Петокраку. Привиле су се листе сумљивих, а сумњив је свако ко не носи титовку на глави. Нису је носили Вуко Зарије Бабић и још седам Ралевића: Раде од оца Милована, Миљко Бајов, Душан Миладинов, Јово Ђолев, Новић Ристев, Рале Мијаилов и Милисав Јолев. Тројица су имали мање од двадесет година.

Заробљени су, а да метак нису ни опалили. Како и да опале када су партизани испред себе, поставили њихове жене и децу — као живи штит. Како пуцати у жене и децу? Сви су се предали. И убијени у близини пећине Дивљац. Грозне се приче причају о њиховој смрти.

Ни ту није крај трагедији Ралевића. Младић, осамнаестогодишњак, ђак беранске гимназије, Душан Милоша Ралевић мобилисан је 1944. године, у партизане. У партизанима је и убијен од — партизанске руке! Страдала су још два Ралевића: Милић и Данило. Ухваћени су у Шекулару и убијени.

Петокрака је у Калудри однела 43 живота. У црно су завијена братства Ралевића (24 жртве), Бабића (13 убијених) и Анђића (6 ликвидираних).

НИШАНИ! ПАЛИ!!

Црвено зло није заобишло ни Доњу Ржаницу. Петокрака је у неповрат однела 61 живот. У Словенији је стрељан 21 Ржаничанин, а у Црној Гори заробљено и без суђења стрељано 18 Ржаничана.

У ратном вихору 1943. г. на Жабљаку су заробљени Михаило Марсенић правник, студент Душан Чукић и учитељ Вукајло — Вуко Бојовић. Сва тројица су стрељани. Према казивању бачени су у јаму дубоку 80 метара.

Није било милости ни за рањеног Мијомира — Миша Бакића. Отац Илија му је био међу првима који су узели пушку када је почео народни, а не комунистички устанак. И погинуо је тог 13. јула 1941. године, који се у Црној Гори и дан данас присваја као празник Петокраке. Уз Миша је ухваћен као рањен и Филип Филиповић, јединац. Обојица су стрељани. Нешто раније, у априлу исте године на Мојковцу су за-

Благовести 4. априла 1945. године за мештане села Калудра, на домак Берана, до тада су били само црвено слово у црквеном календару. Од те године пишу га — црним словом. Како и неће, када је село у једном дану тада остало без осам мушких глава. Осам негућених породица. Сада би чували унукe и праунукe и причали им како је некад било. А било је баш овако...

робљени Милисав Дуловић, Рајко Дабетић и Љубо Девић. И наравно, стрељани.

Шта тек рећи за смрт двадесетогодишњака Блажа Чукића. Од новембра 1943. г. па све до смрти септембра 1944. г. био је у партизанској војсци! Изведен из јединице и убијен у Лугу близу куће. И то им је било мало. Дошли су у Блажову кућу да његовом оцу Ђукану пренесу вијест да су му убили сина КЛАСНОГ НЕПРИЈАТЕЉА. Ни ту нису стали. Пред Ђуканом су заиграли и запевали. Севали су шамари по Ђукановом лицу.

Ђукана нису убили.

Оставили су га да пати за сином и умире сваки дан, полако, у мукама и жалости.

Ни ту није био крај страдању Чукића из Ржанице. Милија и Миле, браћа заробљени су и убијени у Словенији. Заједно са њима страдала су и браћа Богдан и Лука Асовић, затим и Вукашин Ђукић и његов син Ђосо. У Словенији су заробили Петра Чукића — Пека и његовог сина

Бранислава, студента и убили. Дмитар Милошевић није стигао ни до Словеније убијен, ненаоружан, у Калудри, од Посадне партизанске чете.

На пљачке партизанских хорди Ржаничани су се готово били привикли. Било их је тако често да никога више нису изненађивале. Радили су то исти они партизани који су се клели у свој морал, част и поштење. Где ли су писци комунистичких бајки нашли те партизане који своје саборце стрељају због отете јабуке или парчета хлеба? Таквих у беранском срезу није било. После једне такве пљачке (март 1944. г.), када су партизани однели све што нам се из куће могло однети, моја мајка је морала да са децом бежи за Србију. Мој брат Момчило је тада имао 12, а сестра Милијана 14 година. Нису далеко одмакли. Код Љешнице их сачекала партизанска војска. Одјекнули су рафали у збег. У жене. У децу! Милијана је одмах пала мртва. Момчило је био рањен. Помоћ љекара партизанске војске мајка није добила. Био је то само дечак од 12 година. Син Момчило је издахнуо на рукама мајке. Мајка их је сва крвава однела на Бабинско гробље и сахранила.

КУМЕ, ИЗГОРЕ ТИ — ОБРАЗ

У селу **Луге** капа се скидала пред Радисавом (Стефана) Аковићем. Како и не би. Стари је то ратник. Прегрмио је балканске и Први светски рат. У неко зло јутро као и сваки дан кренуо је да чува стоку на ливадама. Одавно је чича Радисав био оставио оружје. Наишла је партизанска група. Није се обзирала на његова војничка одлијча, ни на то што је ненаоружан, нити их је интересовало што чича никада, од како је Први велики рат завршен, на некога није потегао оружје. И он је по схватању Петокраке, по чувеној пароли ко није са нама, тај је против нас, био непријатељ. А зна се, а зна се добро, како се са непријатељима поступа. По кратком поступку!

Поступак, ипак није био кратак. „Јунацима“ са црвеном звездом на челу стало је било да право јунака прво понизе. Капу са главе да му скину, за брк да га повуку и тек онда, онако немоћног убију.

Ни рођак чиче Радисава, студент, син јединац, Василије — Васо Аковић није умакао Петокраки. Рањен је у колена 15. 09. 1944. године. Таквог, рањеног и немоћног, нашли су га партизани на Градинском пољу и убили. Још два Аковића, браћа Панто и Драгиша, погинули су од комунистичке руке. Стрељани су у Марибору заједно са Новаком Лабудовићем и његовим сином Душаном.

Кршна је момчина био Миле, Јованов, Осмајлић. Тек напунио 20-ту. Тог злослутног дана стиже црна вест, црња и не може бити за дом Осмајлића. Убијен је њихов Владимир. Кукањ мајке није ни престао када је непун сат касније стигла комунистичка група и упала у кућу. Мало им је била једна смрт из куће Осмајлића у једном дану. Крволоци су поново тражили крв Осмајлића. Ухватили су у кући Милета. Не, нису га стрељали. Севали су ударци кундацима све док онако масакриран, разбијене лобање није издахнуо код моста на Лиму у Беранима. Ни мајка га није познала!

Једна је мајка, а два су јој срца откинули у једном дану. На лелек до неба, на крик планинске вучице убице су одговарале смехом и песмом. Што ли бар њу не убише? Што јој муке не прекратише? Што је тако убијену оставише живу?

Шта ли тек рећи за смрт Сима, Миљановог, Осмајлића? После битке на Васкрс 1944. године склонио се код кума. Код кога сме, ако код кума не сме. Зна се шта је кум. Светиња!

— Ништа ти не брине куме, овде си код мене на сигурном. Прије ће моја глава одлетети него теби нешто у мојој кући фалити.

Зна се шта је код нас кум, пречи је и од брата.

Рече то Симов кум.

Рече, па пође брже — боље до партизана. Проказа кума. Зар кума?

Кума, Богами. Стрељаше Сима.

Мало се зна о девојци Вити, Зарије Бабовић. Ко ме ли је она и зашто била грешна? Да ли неком свом куму, пријатељу или комшији, јер партизанима сигурно није? Пушку није узимала у руке. Би шта би. Те 1946. године одведе је у затвор у Котор. Није издржала мучење. Издахнула је. Имала је само 20 година.

Из села Луге комунисти су убили 38 људи, од чега је у Словенији заробљено и побијено 15 Лужана.

Ни село Трепча није било поштеђено црвеног терора. Пљачкало се и убијало по Трепчи све ратне године. Ипак, највеће гробље Требљана је у — Словенији.

НАРЕДБА — ЗАТРТИ!

Иван, Миљана, Павићевић је био један од највећих јунака из Васојевића у Првим ратовима. За заслуге је добио и албанску споменицу. И такав човек је морао да бежи са огњишта. Заједно са осталим Требљанима кренуо је негде у бели свет и повео са собом кћер Цицу од 18 година.

Стрељали су их заједно.

Кћерка није хтела да остави оца.

У Словенији су заувек кости оставила и три брата Крсто, Ристо и Војин Нововић. Три сина је стари Јован Нововић имао и без сва три остао.

У истом реду за стрељање, ако је реда уопште и било, јер се рафалима пуцало у гомилу, у масу, стајали су Милија Нововић и његов син Димитрије, двадесетогодишњак.

Кости седам из Трепче почивају у Словенији у некој од масовних гробница. Рафалима су покошени браћа Петрић, Новица, Миро и Миросин Љубо. Тодор Петрић је дочекао да га вежу заједно са синовима Благојем и Браниславом и кћерком Милијаном. Сво четворо су Убијени!

Затрти! То је била НАРЕДБА!

И то је био један од задатака црногорских бригада у Словенији. Пустити што више своје крви, искоренити комшијско гнездо, затрти огњиште и са њом истину. Мртва уста не говоре. Имали би сигурно шта рећи, што је било и како је било у беранском срезу за време Другог ве-

ликог рата и браћа Велимир и Мираш Јочић да нису у Словенији заробљени и убијени. Могли би то посведочити и браћа Ђорђе и Лазар Булајић да и њих није снашла иста судбина. Поготово би имао шта казати Михаило Васовић. Био је у ратно доба председник требачке општине. Знао је сваку кућу у Трепчи. Знао је и памтио ко је шта радио и урадио. У Словенији је стрељан заједно са кћерком Ангелином.

Мртва уста не говоре.

У Словенији, на Похорју, стрељано је само за два дана 45 мештана Трепче. Било је то 21. и 22. маја 1945. г. три-четири дана уочи рођендана друга Јосипа Броза Тита, партизанског маршала. Такмичиле су се црногорске бригаде која ће побити више Црногораца.

И која ће Брозу на Дедињу прва послати депешу да су побили своје комшије, робове. Да се Титу умиле. Да му покажу колико га воле скуте да му љубе и туђим главама да му покажу своју оданост.

Село Трепча је ту улизивачку снисходљивост комуниста из Црне Горе платило са 65 глава! Од тога броја 15 људи је било са факултетском дипломом, 13 су били ђаци и студенти, 21 је био чиновник, а сељака је било 16.

Каква ли би Трепча изгледала данас да је толико учених глава преживело и пород изродило?

МАСАКР У ДИВЦИМА

Знали су мештани села **Будимља** за свакојака комунистичка злодела. Нису знали да ће њих снаћи најстрашније од свих. Чуло се и причало шта раде православнима усташе у Босни и Херцеговини. Знано се да су им очи вадили, касипили на парчад живе и недоклане, напамет научише све херцеговачке јаме у којима су Срби бацани... Све су знали осим какво ће њих зло снаћи. Не од усташа, не од Мухамеданаца, него од њихових комшија и сродника, браће по крсту, који су крст заменили петокраком.

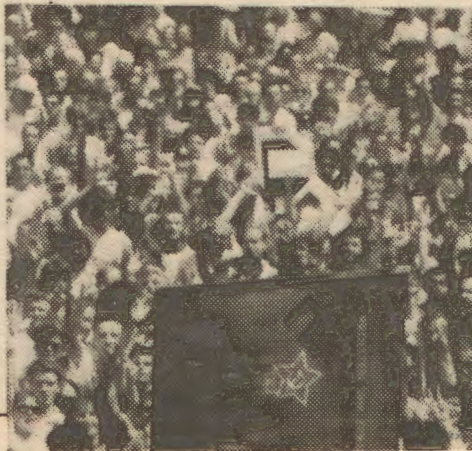
Тај 8. мај 1944. г. најстрашнији је датум за Будимљане од када знају за себе. У селу Дивци код Пријепоља живот су од партизанске руке изгубили Будимљани:

Бабовић Вукашин, професор
Бабовић Драгутин и Рајко, рођена браћа
Бабовић Лексо и Лазар, рођена браћа
Бабовић Лука, капетан краљевске војске
Бабовић Бранко, гимназијалац
Чукић Миливоје-Мило, учитељ
Бојичић Перко, сељак
Радуновић Новица и Милош, браћа
Радуновић Драгомир, сељак
Радуновић Бранко, сељак
Радуновић Дмитар, сељак
Малевић Маријан и његов син Русо, ученик

Рмуш Војо, сељак

Шћекић Благоје...

Другима се имена и не знају. Само шест је умрло од метка. Остала 23 су — заклани!!!

— Наставиће се —

02.06.94. 2.10
ЧЕСТИТА

СРЕБАМ СТОТИ
РОЂЕНДАН

ВАМА МАМ И НАМА

Једна прва тужна реч
Живела моја Српско реч

све што се
презирало би
и ми само

Не знам које ли ове честитке хоће
стићи до Вас, јер пошта с "Једно прво"
понекада проверава и цензурише "ожиње"
ствара. Стога пази на право. Особљена
ВАС! Зашто? Зато што ВАС овде сви прве.

Прве "Српску реч" зато што ради за СПО,
називоме и страни плаћенике, прве
СПО зато што ради за Вука, који би нас
поско тим би дошао на власт, јер је четник,
Носи браду! Ако нас и не би побио, он би
нас сада продао Американцима, или би нас
опљачкао, а онда с Дачом поседао у свет;
с друге стране Дачу прве, јер би они едни
осветили телевизију, сличила слатку Спојени
и паметило Грвчата, који нас све мило сажу
Ваше (а се не би мучили) и што је најгоре
забрањено би "нареднице", а шта било ли
без њих? Иа би нама деца певала кад
прохладу?

И тако у неколико. Први чикав крава.
Због таквих неизлога (чипај паноту)
овде је права свелост китити "Српску реч",
јер једна трча према мене претресе и моја
именована. (Још претресе средња погла
сите и јер сам знајте цену).

Малтретирање почиње са предавачу
новина, која вас гледа, ко да се дошли
право из папала. Неваљно дан била "Српску
реч" и у пази изињу чин (јер
петак је све пијанци дан и изињено је
доручак без свезаг сира, моти папирница и
ружич парадиза) саопштава да нема "ситно".
Кад се коначно снајде за "ситно" и
квипте је, нислите да је то крај. Али
то је тек почетак. Док је прелитивате
желут, наљете на професора марксизма
(та се то тако зову). Не саговара он
на поздрав. Можда вас није свело.
Није ни вајно. Јазице у предавачу.
Испре вас, човек изиње шест литер.

P.S. Нисам члан СПО-а (први састанак општински
сабор и типосе у једна саборима, који
испала кад нешто шито да је)

ижека. Скренили сте ме и једна. Доша сам
је и литар (за палачице). "Нема живе! Не
истраја!" - српско узвикове предавач - "Клас
Имена? Али сад је тоско... случајно ван
измети. "Нема због сви Вавашић. Док
није било чим свга је био. Иште не
Вука и Даче. Одлазите мирно и дојоран-
ствино, клас и преа. Опседали сите, али
бе предавач, класе савет иштемаг друштво, не
било да се занерите. Није ни вајно.

До-изите крти. Копиралица а неки
пиф ифти бањате се на кртице и спирали
предавачу "То је то брати Срби". Изињено је

Ти опет читао, ти забранио новина. У
затвор бе да забрани. То су све највећи
лопови и лудаци, на телевизију се прети
и у новинама писало.

"Нису моје" - салжете и забрани. За
копиралицу ВАС вежу дивне успелете из
детињства. Била сам се, кад други плава,
не биса да се занерите. Осим тога она

P.S. Сиплатице сам од 19. 06. 1990 (иниште м)
и ОСТАЉУ ЗАДУГО (А мрши и читавицу
12. 06. 1994)

је и проверили член СПО-а (спалота саса још
једна фото слика тако шиг да ми не спонире шиг
иете је узети).

И тако једна нова "Српску реч" овде
је догађај, пун препрека и иштемаг (опету
само називирани). Због тих препрека ВАС
и вајно. Неваљно су ми сви вајно иштемаг
следи и уквирани. Осим тога лично иштемаг
да је заиста свело само чим што је опету
вајно, трајивано и саганисовано. Елен, кама
ТВ Бачина четири полове, свело венери
пајзе једну исту особу, а не да још да се
френи, а та особа и Даче ради то што ради
мак и боја, то значи да је та особа
заиста иштема, рољена и да свр што
чини заиста чини за доброту овога народа
(ако га знате иште). То значи да је осела чар
То значи да сте СВИ, СВИ, СВИ

Царени. (Нисам да се уквирани). Напојите тако
Истина, истина и само истина.
(Јунина прва) Кристије
Бласотинце

P.S. Нисам члан СПО-а (први састанак општински
сабор и типосе у једна саборима, који
испала кад нешто шито да је)

ЦЕНА СРПСКЕ
ИЗДРЖЛИВОСТИ

Недавно је актуелни Председник Србије
енергично поручио Америци, Клинтону,
Уједињеним нацијама, Европској зајед-
ници и свима који навијају механизме непра-
ведних санкција према СРЈ да су им муке и
опачине узалудне. Немају ефекта и немају
смисла. А треба то једноставно не делује!
Срби имају имунитет са којим, под економ-
ским санкцијама остатка света, могу да из-
држе и хиљаду година ако им се каже да „та-
ко треба“. А треба. Значи, издржаће!

Лично сам била импресионирана али и за-
препашћена самоувереношћу и сигурношћу
Председникове високе оцене којом је оце-
нио српску издржљивост. Импресионирана
сам онако спонтано, српски, по инерцији и
без образложења а запрепашћена из пуке не-
обавештености и радозналости. Не знам шта
бих дала кад би Председник могао и хтео да
обелодани, којом је методологијом и на којој
врсти узорка дошао до тако фасцинантног
резултата по питању издржљивости грађана
земље Србије и њихове нерађивости у одно-
су на речени детаљ, муву зунзару звану не-
праведна белосветска економска блокада?!

Не знам да ли ће моја радозналост у вези
са чудесним Председниковим сазнањима
икад бити задовољена. Имајући у виду њего-
ву досадашњу праксу строго конспиративне
владавине као и, много пута манифестован,
Председников анимозитет према промишљенима
у сопственом понашању, сви су изгледи да ми
ја ни остали текући грађани Србије, немамо
много шансе да нам се у догледно време до-
годи Откровење ТАЈНЕ.

Док ме мој грађански разум, ослоњен на
ауторитет и сигурност Председникове изјаве,
упућује на спокојство у којем нема места ни
сумњи ни нездравој радозналости, ипак не
престајем да се чудим! Затичем себе у јед-
ном крајње амбивалентном стању, немоћна
да помирим непомирљива унутрашња осећа-
ња: грађански патриотски понос што припа-
дам тако чудесно опторном и несаломивом
коллективитету са осећањем запањујуће невер-
рице... како је, на основу чега је Председник
дошао до свог епохалног сазнања?!

Најпре сам покушала да проблем потис-
нем убеђујући себе како су моје дилеме са-
мо моја приватна ствар, али не помаже! При-
мећујем наине да цело моје социјално окру-
жење мучи иста мука. Проблем очигледно
није само мој. Сви се углавном питамо исто:
на којем је сегменту народа српског, на как-
вом и колико репрезентативном узорку,
вршено испитивање чији су резултати Пред-
седникове изјаве дали легитимитет да гово-
ри у име већине садашњих и будућих грађана
Србије и наравно, посебно у име свих Срба
који нису фелерични.

Међусобно се одмеравамо покушавајући
да идентификујемо потенцијалне, хипотетичке
кандидате за Председников испитивани узо-
рак. Слаба вајда! Оцењујемо како готово ни-
ко не би могао да издржи озбиљнију анализу
која би дала резултате иоле сличне онима из
Председникове оцене. Изгледамо као да нам
је душа већ у носу, као да су нам живци већ у
ноктима и као да су нам и ципови и замрзивачи
потпуно празни.

— Случајни узорци, Боже ми прости, де-
мантују Председника —

На температури од 30 степени, случајни
узорак грађана набијених лицем у лице у дуп-
лом аутобусу градске линије „88“, пружа сли-
ку очајног стања. Једини евентуални кандидат
за узорак репрезентативне српске издржљив-
ости јесте времешна, кочперна госпођа ко-

Јединим независним новинама „Српско-
Речи“, честитам излазак 100-тог броја,
уз жељу, да неки следећи јубилеј
(110 БРОЈ?) дочекамо у слободној и
демократској Краљевини Србији.
Ваш читалац од првог броја,

Миодраг Грубешин
Петроварадин

ја енергично хушка сапутнике да линчују шеснаестогодишњу девојку што је, сва бела у лицу као креч, неопрезно саопштила другарици поред себе како ће да се оневесте ако остане даље у аутобусу зато што неподношљиво смрди. Док девојка, кроз масу збијених тела, тетура према најближим вратима, госпођа енергично командује: — Немојте да јој направите места! Не дајте јој да прође! Срам је било, смрди јој ЊЕН НАРОД! На шта ли она мирише, курва белосветска?! Госпођа међутим остаје усамљена у својој племенитој, патриотској горљивости. Остали путници, са досадом окрећу према њој уморна лица, гледају је тупо, без иједне патриотске искре у очима и — девојка излази, некажњена.

Случајни узорак од око две стотине грађана, затечених на аутобуској станици у Лазаревцу на дан 30. маја текуће године, уутру, такође нема никаквих изгледа да потврди Председникову визију: ваља се нервозна маса у хистеричним јуришима од једног аутобуса до другог. На лицима оних напред за тренутак се укаже нада која се, на возачево мрзовољно „за гаражуу“, аутоматски претвара у безнађе. Са уредно купљеном картом на којој пише „седиште бр. 6“, узалуд покушавам да се примакнем аутобусу који треба да крене за Београд у 8 сати. Око двеста узнемиренних људи, различитих година старости, јуриша према истом циљу. Отпорећена путном торбом, неутренирана за демонстрацију силе или било које племените борилске вештине, аутсајдерски сметена, стално се налазим на самом крају гомиле. Нека жена, која је изгледа преценила сопствену снагу и вештину, јуче напред, у епицентру згуснутих, адренализованих мишића. Ништа јој не вреди што јуче. Клешта бесловесне људске масе не попуштају. Кад је коначно, око стотину знојавих тела успело да се угура у аутобус, згњечена жртва се извукла из разређене гомиле. У руци су јој од торбе остале само дрвене дршке. Чупала је косу и цичала: — Дабогда сви изгинули до Београда! Крај. Аутобус са око сто гневних људи, који се ипак сматрају срећним добитницима, одлази. Перон, са других стотинак људи, наставља да пулсира резигнираност, стрепљив и очај. Припадам овој другој стотини. Са картом у руци, за аутобус који је отишао, идентификујемо још две госпође у идентичној пози губитника. Протестујемо код шалтерских радница: зашто опште продају карте кад су очигледно исте неупотребљиве и безвредне? Девојке слежу раменима. Упућују нас на Шефа станице, који такође демонстрира немоћ.

Из целог описаног случајног узорка српског грађанства, за Председниково несаломливо српство опет се потенцијално регрутује само један примерак. Бахата, сирова, раздрљена индивидуа са четком Стаљинско-Лилићевских бркова испод носа, поражена борце из битке за освајање места у аутобусу, убеђује како се ту ништа не може учинити тако да су наше притужбе бесмислене. Улазак у аутобус се мора освојити на силу и тачка! Ко може-може, ко не може-не може! Шта ту сад има да се прича?! На моју примедбу како

је станично особље дужно да обезбеди ред у реализацији путовања људима који су уредно купили карте, опасно се ражесте: — Шта треба да вам радим? Да вас уносим у аутобус?! Да ли то значи да је већ званично на снази закон јачег и да на овој станици само тај закон производи правно дејство, питам се у недоумици.

После се испоставило да је баш тај тврдокорни примерак, главом и брадом, односно брковима, отправник аутобуса и да је дакле баш он формално дужан да обезбеди елементарне услове за реализацију мог драматичног путовања... Не! Узорак грађана са лазаревачке аутобуске станице од 30. маја никако не би могао да послужи за потврђивање Председниковог закључка о нашој неосетљивости према санкцијама! Нико из те гомиле сметених и избезумљених људи не би испуњавао услове којима би се гарантовали резултати усаглашени са Председниковом визијом несаломливости! Осим можда анонимног отправника, али ни за њега нисам потпуно сигурна.

Случајни узорак пет младих брачних парова из моје рођачке и комшијске околине, са брачним стажом приближним дужини Председникове владавине, имају укупно двоје деце. Два брачна пара са по једним и три пара без иједног детета. Нико од њих нема решено стамбено питање. Тридесетогодишњаци, живе сабијени у тесне станове својих родитеља. Са укупним зарадама нижим од двеста динара месечно, очајни и дезоријентисани. Сви имају више или високо образовање а половина њих покушава да се бави ситним шверцом робе из суседних земаља. Уморни од свакодневних битака у рату за голо преживљавање, они сигурно не могу, нити су могли бити обухваћени оним Председниковим узорком јер би иначе резултат био друкчији.

Па где је онда Председник пронашао основу својих епохалних сазнања која су му сигурно морала послужити за подупирање речене самоуверене изјаве о српском имунитету и апсолутној неосетљивости на бесмислицу која се зове економска изолација, под којом можемо као од шале, да издржимо и хиљаду година ако треба?! Који грађани Србије су му омогућили да дође до таквог закључка? Којом методом је то закључено и на каквом узорку кад сви случајни узорци са којима се срећем, Боже ми прости, демантују Председника?!

— Бојим се да су неки експерти подвалили Председнику?

Из дана у дан сам све узнемиренја. Нема ништа од мог грађанског спокојства! Страшно се секирам. Бојим се да су Председнику подвалили. Бојим се да му је неки од његових бројних експертских тимова подметнуо нетачне резултате о испитивању српске из-

држивости. Или је узорак био неаутентичан?! Ово последње је веома могуће. Чак и сасвим извесно! Бојим се да се испитивани узорак састојао искључиво од примерака регрутованих из хладовине Дедињских вила. Од примерака који се никад не возе градским или приградским јавним саобраћајем, који се туширају четири пута дневно, једни другима пејџером јављају како се воле, из хобија лупају по неколико аутомобила годишње док су у души комунисти, носе црвене руже у коси и панцирне кошуље од густе мреже непробојних друштвених привилегија.

Ужаснута сам! Имам ноћне море. Председник је сигурно обманут! Он нема појма колико су грађани Србије већ начети санкцијама и колико их она његова изјава угрожава! Председник није обавештен да просечни грађани Србије већ одавно носе своја једина одела и ужасно смрде на зној, пошто не стижу, а већина њих и нема где да се окупа ни једном у три дана. Средства личне хигијене су им, баш у време Председникове владавине, постала недоступно висок луксуз. Нема говора о изјавама љубави путем пејџера! Нити знају шта је пејџер нити имају снаге да се воле. О скупим аутомобилима просечни српски грађани не умеју ни да сањају пошто су им и јава и снови окупирани борбом за место у претрпаним аутобусима, прекидима рада „у условима санкција“, ситним шверцом („да се преживи“), и голим прехрањивањем породица.

М. Нинковић, Београд

БРУКА У БЕЛОМ ДВОРУ

После пријема код Слободана Милошевића, у понедељак 16. маја о.г. црквени великодостојници патријарх Руске православне цркве Алексјеј Други и патријарх Српске православне цркве Господин Павле били су у Белом двору на Дедињу где их је примио господин Зоран Лилић, председник СР Југославије.

Поштујући уговорене протокарне норме црквени великодостојници са својим сарадницима били су у Белом двору тачно у договорено време за пријем. Међутим, тамо их није дочекао домаћин председник Зоран Лилић, већ неки људи из управе дворова и обезбеђења. Председник Лилић закаснио је да као домаћин дочека и поздрав патријарха најбројније православне нације на свету. Црквене великодостојнике дочекали су неки чиновници протокола, и водали их из просторије у просторију како би добили на времену док не дође домаћин, председник Лилић.

Домаћин, председник Лилић, закаснио је око десетак минута па да не би пукла брука, ушао је у Бели двор на споредан улаз, како гости не би приметили да је њихов домаћин закаснио. Због тога је госте, уместо да их прими у Свечаном дворском салону, примио у Свечаној трпезарији која је предвиђена за свечане обеле. Познаваоци протокарних норми и обичаја српских домаћина, не могу се чудом научити какве то протокарне и обичајне норме примењује протокар председника Лилића. Није ни чудо што се та брука десила са црквеним великодостојницима, када стручни штаб председника Лилића сачињавају људи који су служили високе функционере бивше пропале СФРЈ. Управник дедињских дворова је бивши војвођански аутомаш; шеф протокола, бивши саветник код Јанеза Дрновшека; генерални секретар, бивши шеф кабинета Боре Јовића; главни саветник за дедињске дворове и „кустос“ бивши благајник Брозове тајне благајне.

Упућени у проблеме дедињских дворова тврде, да су се из управе дворова и Лилиће-

Уз велику захвалност за досадашњу помоћ и са жељом да и даље уопешно сарађујемо, Редакцији "Српске речи", честитамо величанственом броју и жељимо да и даље буду најдрабрији и најбољи.

вог штаба плашили да патријарх Српске православне цркве, Господин Павле не затражи од председника Лилића да им покаже Цркву поред Старог двора на Дедињу коју је са дворовима и другим објектима саградио краљ Александар Карађорђевић, јер је празна, пушта и полако али сигурно пропада. Међутим то се није десило, Господин Павле то није тражио, вероватно је упознат да је дворска црква празна и да су је комунисти опљачкали и оскрнављивали.

Тако се завршила прва посета црквених великодостојника дедињским дворовима, некадашњој имовини Карађорђевића коју су комунисти отели срамним актом из 1947. године, који је још увек, на жалост, на снази. После нешто више од 50 година, Господин Павле је први патријарх Српске православне цркве који је крочио на некадашње имање Карађорђевића, односно, на некадашње имање Српске православне цркве које је уз замену (трампу) 1922. године, тапијама пренето на краља Александра Карађорђевића.

**Миле Бркић Вујановић
Београд**

ЧУДО ОД ВРЕМЕНА

Д

опала ми је до руку, пре извесног времена, књига која је штампана 1934. године, од стране издавача под именом „Patrioticus“. Штиво има провокативан наслов: „Протокол сионских мудраца“.

Нисам анти-сеμίта, нити имам нешто против Јевреја. Индиферентан сам према њима. Књигу сам прочитао први пут. Учинила ми се веома позната.

Пар дана сам размишљао, а онда сам кренуо на друго читање, али овога пута сам се пребацио 60. година унапред, у 1994. годину.

Сионски мудраци су СПС, САНУ, СПЦ, једном речју позиција која влада у овом тренутку.

Гоји) — то смо сви ми! Срби, Црногорци, Мађари, Шиптари, Русини... сви остали који живе у овој и оваквој Србији, једном речју — **ГРАБАНИ**.

Свака сличност са стварношћу, од VIII седнице на овамо, је фасцинантна.

Од првог протокола... јер слепа сила народа не може ни дана пробавити без руководе...“, па до протокола број 24. + ... учвршћење лозе Цара давида (Слободана)“, је простор у коме је преточена наша сурова стварност у задњих седам година.

Свака реч, ма како била лепа, не може описати и препричати целу књигу, нарочито она мора да се прочита.

На крају када склопите корице, запитате се ко је то штиво уопште писао Коминтерна или Јевреји?

Размишљајте!

2.

Ко је већи патриота: Дејан Савићевић или Ратко Младић?

Када се лепше осећате — У ситуацији где цела Европа пише о фудбалској генијалности једног човека са ових простора, или у случају где цео свет бруји о рушилачкој негативној енергији поремећеног генерала.

3.

Једва чекам да видим Србију кроз 20 година.

Удобно, заваљен у софу, у мом дому негде на западу, преко SNN-а, SKY NEWS-а и осталих „издајничких“ телевизијских станица, гледају извештаје из моје домовине.

На ТВ екрану промицаће апокалиптичне слике.

Србија „хокејаша“ (старац и старица са штаповима), Шиптари до пед Крагујевцом, нигде црне косе у кадру. Беда, јад, чемер, санкције...

Наравно, вођа је још увек жив, јер Срби, какви су бакузи, увек имају дуговечне вође. Шаиновић, Божовић, Марјановић... сви на истим местима. Можда ће само другачије да се зову и изгледају.

Хааа!

4.

Свако је у Србији у протеклих 50 година био генерал, и свако је имао по једну своју ноћ.

Чичи, нашем, је 17. јула 1946. свануло. Убили су га!

Уосталом, њему је требало само једна ноћ да види и схвати ко смо и какви смо, ми Срби.

Од гована се пита не прави.

Да није тако, где би сада Шумадија била? У Европи, у Уједињеним нацијама, у Светској банци, ММФ-у...

А, овако, где смо сада? Нигде! Шумадија није и развијена како да проширује пар десетина литара нафте, кује план како да „уништи“ грађанина на пијаци за који балави аврамов динар.

Гради србијански сељак куће са лифтовима, и „Мерцедесом“ вози помије.

Да се види раскош!

Сеје жито, риља по цео дан, жање, носи да му држава откупи, а добро зна да ће да буде преварен, и још гласа за вођу.

Каже: „Уједињено је Србију!“

Нема зоре овде, нема ни олује, нема ничега.

Нема ни Србијанца, нити постоји Србија. Ово је депонија зла, лоших људи, преваре и лажи.

И много смрди!

povodom malog jubileja zelimo vam da i dalje ostanete veliki da se ne samo srpska rec vec i rec srba sto glasnije i sto dalje cuje da svet sazna da postoji druga srbija od one koja je prisutna na malim ekranima da srpske reci obnove ucine mnogo i da se sto godina samoce opstinski odbor srpskog pokreta obnove pozarevac predsednik dr. relja petkovic

UNAPREAO CESITAM STOTO IZDANJE VASIH NOVINA I DA SI ENDFCE ZBA I ZRANIF
DOSEKAMO U DEMOKRATSKO VREME
SUKIC ALEKSANDAR SA ZVEJDARE

COL 13 15 6
200

5.

Господин Вук Драшковић претендује да уђе у неке будуће књиге из историје као први човек за чијег је живота организован конкурс о њему самоме.

Уствари то је требало да буде Конгрес српских интелектуалаца, на којем је требало да се изрази јединство о СНИ-ма (српским националним интересима).

Онда је поменути господин са почетка текста узео реч, да би му интелектуалци уздрзо одузели право да различито мисли, уз атмосферу која влада у биртијама на ибарској магистрали.

Одмах иза тога, по мишљењу ефемерног академика Медаковића, непримерног инцидента, за реч се јавио, како се сам предстванио, „писац, колега Вука Драшковића“, чија сабрана дела у целокупном тиражу наслагана једно на друго, не би била довољна детету од шест година да се попне на њих и тако доспе до бакиновог слатка на врху ормана.

Елем, „колега, писац“ је утрошио својских пет минута, не да се посвети СНИ-ма, него да опањка „лик и дело“ господина Драшковића, да би на крају као калимеро из цртаних филмова закукао: „Ено га? Дели свој говор страним новинарима! Знамо ми из које је то кухиње!“

Каснији говори су се свели више-мање на исто „Вук Драшковић је издајник, Србија од Ла Манша до Владивостока, а ми смо прави и једини српски интелектуалци.“

Писуство Миље Регулус и Ваве није регистровано.

Или се можда нису јавиле да говоре.

С поштовањем

**Влада Милкавићевић
Београд**

П. с. Од Чиче и Каваје, преко различитих облика бркова, па до шокантних признаница... фељтони, различито мишљење, едукација младих који су до појаве „Српске речи“ знали само једну истину, слободна реч и мисао паметних људи.

Били сте, и још увек сте луча демократије у мраку који је око нас.

Срећан Вам свима у редакцији 100-ти број!

Хвала Вам!

ТВ БАСТИЉА — РАТНИ ХУШКАЧ

Имам 18 година и пишем вам због огорчења на наша средства информисања, тачније на ТВ „бастилју“. Наиме, сваки моле паметан човек, коме наша телевизија није „попила мозак“, може да закључи да наша власт покушава „објективним“ извештајима са ратишта да докаже светост „небеског народа“. Добро де, рећи ће неки, каква је то телевизија ако нема бар мало патриотизма у себи. Али браћо, овде нема ни трунке патриотизма, то је чисто ратно хушкаштво. Не само да СПС жели нас овде да направи будалама, већ то навелико чине преко средстава информисања у Републици Српској и Српској Крајини оном јадном и напаћеном народу, коме је овај рат већ довољно зла нанео.

Реално гледајући, зар је могуће да српска страна трпи толике „провокације“ Хрватских и Муслиманских војних јединица и не одговара на провокације, да би касније без испалења метка „ослободила“ нека „окупирана“ подручја. Погледајмо браћо истини у очи. У овом рату нема невиних страна. Све су стране криве за овај рат, што због изражене међунационалне нетрпељивости, која је нахушкана са стране, што због личног интереса тзв „ратног профитерства“. Јер ако гледамо бившу БиХ видећемо да 70% територије је под контролом српских снага. Прво питање које ће свако поставити је „како су то успели“? Преговорима? Никако! Све је то брате прљави рат. А тај рат води, једним делом СПС, преко своје бастилје, свесно нас увлачећи у то зло. Док се води рат на подручјима бивше Југославије, владајућа странка ће имати добро „сидро“ на положајима, јер у рату гину младићи мојих година и старији који нису присталице овог режима. Зато браћо, устанимо против оних којима је рат у интересу и на следећим изборима дајмо глас најбољима, односно ДЕПОС-у који нас једино може извући из ове црнине у коју нас увукла СПС. Ја не желим да моји вршњаци гину у вихору рата, а не желим ни ја да дам живот за садашњу власт.

У нади да ћете прочитати моје писмо, желим да вас све добри Бог поживи и да следеће године, после победе ДЕПОС-а на изборима „СРПСКА РЕЧ“ постане дневни лист.

С поштовањем,

**Александар С.
из Сомбора**

ДА СЕ ВЛАСИ НЕ СЕТЕ

Главна и најпостојанија особина сваке тоталитарне власти је поистовећивање својих циљева са општим циљевима свог народа. Тако та власт, захваљујући ригорозној контроли другачијег, опозиционог, мишљења, кљука грађане информацијама које њој одговарају, а све под геслом општег, народног интереса.

Вешто пермутовање; своје истине као опште или опште као своје; зависно кад шта затраже, је и главна карактеристика српске власти уназад пола века.

Сетимо се времена пре деведесете године. Онај ко је био против политике власти, комунистичке идеологије тоталитаризма, тај је био осуђен на јавну критику и осуду, и био проглашаван „непријатељем народа, издајником...“.

Од деведесет прве до почетка ове године, тј. после увођења вишепартијског живота у Србији, сви они који су пре тога певали

„Америка и Енглеска биће земља пролетерска...“ почели су да певају „Ко то каже, ко то лаже, Србија је мала...“, тј. раван неслагања са измишљеним непријатељима пребацили су са политичког на национално. Поново су они који другачије мисле постали „непријатељи народа, издајници...“.

Задњих месеци карта ослањања на национализам бива све слабија, па се примећује веома уочљива трансформација ларве тоталитаризма у потпуно нови облик. Економски.

„Ко се не слаже са нашим економским програмом, против народа је, против земље је...“ грми из свих медија од када су заћутали сарајевски топови и минобацачи. Ко каже било шта сумњичаво против најновијих економских мера, ко се усуди да посумња у динар, ко не подржи владу нам „националног јединства“, тај је опет онај стари „непријатељ народа, издајник...“.

Укратко, прво су нас возили бродом ИДЕОЛОГИЈЕ, која је затим свуда у свету пропала, онда су нас љуљушкали на сплаву НАЦИОНАЛИЗМА, онога против чега су се у прошлости најгрчевитије борили, да би нам на крају бацили појас за спасавање у облику ЕКОНОМИЈЕ, онога што су најмање познавали, и због чега су свуда у свету пропали.

И тако, док народ очекује спасење кроз нови економски програм, екипа полувековних имитатора живота, смишља нову играчку за све нас, коју ће, уз заглашујућу ТВ ларму, промовисати кад се ова актуелна поломи.

**Марко С. Петровић
Краљево**

ДИРЕКТОРУ РТ СРБИЈЕ

Драги мој Доне,
Слушао сам данас поруку нацији преко твоје јадне станице (филијале Дафине) о твом наводном патриотизму. Скоро да сам повраћао од узбуђења, тривијалности и огавности када сам те слушао. Већ одавно сам све вас мафијаше са телевизије ставио под своју лупу и резултат је поражавајући, ЛОПОВИ, ШВЕРЦЕРИ, РЕКЕТАШИ, ДАФИННИ ПОШТАРИ И ЉУДИ ЗА ВАЂЕЊЕ ЛОВЕ ИЗ ТРЕЗОРА ЗА ВРЕМЕ ЛОВОСТАЈА. Гледам твоје поднадуло лице са толико надмености као код твог камарада дон Божовића. Али, полако ћемо да ту скупо наплаћену патриотску дужност са којом сте толико поносно изнесем пред лице правде и пошаљем вас где вам је место, пред суд.

Да ли си претерао Мефисто? Твој говорнички дар и лепа дикција су твоје врлине које треба велики БОСС, јер му остали следбеници, који сем да краду нису успели да савладају ни граматiku српског језика па им често у њиховим „цицеронским“ говорима у обору који ви зовете српска Скупштина срамне: сас нас, сас њега, а неки пут се и упишају. Почели сте да копирате Њофру у његовом антисемитизму о чему сам те већ опоменуо драги Доне. Увек сте у закашњењу. Забрањено си ми филм заједно сас Милановићем. Шта је са твојим супер старон Сан Стефаном који ти није силазио са екрана? Где ти је непревазиђена Клара (фатале Мандић), све патриоте до патриоте. Теби остаје увек твоја кафана где ће увек требати доброг бармена, само после свега ко ће ти тамо доћи?

Немој да стављаш певалкама иљадарке марака у деколтае. Мислио сам да си већи шмакер. Људи гледају, криза је, па је мало незгодно. Свакако не желиш да ти звезде као у центру „Сава“, али провалили су те, па ће се то наставити све више и више јер си им се с твојом глупавом препотенцијом већ попео на к...

Вук Јовановић

КО ЋЕ ДА НАС ВОЛИ?

У држави Израел сви грађани су равноравни, само Арапи немају право да служе — војску!

Код нас то право сви имају — без изузетка. После неколико необјашњених и нејасних убистава које су, наводно, починили Шиптари (а ниједном није суђено због убиства!) врх војске је одлучио да муслимани не могу да иду на стражу и уопште не могу да врше никакве дужности са оружјем. Та наша деца — Мухамедовог закона — су служили војску без грејања читаве зиме, са једним јединим оброком дневно, без кантине и без пакета (због хигијене!) сада плунута и свирепо одбачена. Како то делује на младу душу знаћемо врло брзо. Многи од те деце су рођени и живели у нашим градовима, јако много њих не зна други језик сем српског. Расли су са нашом децом, били другови, волели се као деца. Шта ће сада бити када су обележени. Где ће се вратити, са киме дружити, где ће пријатеље тражити? Уосталом, и Горанци су муслимани. Да ли их треба бацити у наручје фундаменталиста. Докле ћемо себи измишљати и стварати непријатеље?

Н. С.

У СЛИКУ ТЕ ЉУБИМ

У свом броју 96 од 25. априла 1994. на страни 15 објавили сте слику Његовог преосвећенства ГГ Иринеја са наоружаним војником. Нема ознаке-испод слике да ли је у питању хрватски војник у Славонском Броду, или неки наш војничина, а после сигурно није карабинер са којим је, такође наша „ТВ слика деценије“ расправљала о питању сликања и скидања за време боравка у Ватикану.

На прошлом заседању Светог архијерејског сабора ТВ слика и наша неприлика никако није остављао на миру брата Лукијана (осечкопољског и барањског) да му што више прича о „тигровима“. Иначе, „тигрови“ толико равностно пазе свог духовног „оца“ да га чак и у постели не остављају на миру. Све његове приче и сви разговори се односе на „тигрове“.

О. П.

ДОСТОЈЕВСКИ

БЕЗ ЦЕНЗУРЕ

Сабрана дела у 35 књига

седам кола — 10.360 страна

У седам месечних рата по 50 д.

После 60 година ћирилицом

I коло (излази у мају 1994)

- ЗЛИ ДУСИ I — ЗЛИ ДУСИ II
- ЗЛИ ДУСИ III
- ЗАБЕЛЕШКЕ ИЗ ПОДЗЕМЉА
- КОЦКАР

II коло

- ИДИОТ I — ИДИОТ II — ИДИОТ III
- ЊЕТОЧКА ЊЕЗВАНОВА
- ПОЛИТИЧКИ НАПИСИ

III коло

- ЗЛОЧИН И КАЗНА I
- ЗЛОЧИН И КАЗНА II
- ЗЛОЧИН И КАЗНА III
- ВЕЧНИ МУЖ И ЧИЧА МАРОЈЕ
- СЕЛО СТЕПАНЧИКОВО

IV коло

- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) I
- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) II
- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) III
- ДВОЈНИК
- НОВЕЛЕ

V коло

- БРАЋА КАРАМАЗОВИ I
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ II
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ III
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ IV
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ V

VI коло

- ЗАПИСИ ИЗ МРТВОГ ДОМА I
- ЗАПИСИ ИЗ МРТВОГ ДОМА II
- АУТОБИОГРАФСКИ СПИСИ
- УЈКИН САН И ДРУГЕ ПРИПОВЕТКЕ
- НОВЕЛЕ

VII коло

- ПОНИЖЕНИ И УВРЕЂЕНИ I
- ПОНИЖЕНИ И УВРЕЂЕНИ II
- БЕДНИ ЉУДИ И СТУДИЈА О ДОСТОЈЕВСКОМ
- ЛИТЕРАРНИ НАПИСИ
- ПОЛИТИЧКИ НАПИСИ

Свим претплатницима уз комплет књига додељује се репрезентативна ГРАМАТА саиздавача;

Имена свих претплатника и задужбинара биће објављена на крају 35. књиге;

Екстралуксузно издање — увозни 80-грамски папир — тврди повез са златотиском — штампа и повез БИГЗ;

Репринт издање „НАРОДНЕ ПРОСВЕТЕ“ из 1933. године — уредник Исидора Секулић;

Цена књиге у претплати 10 динара — једног кола 50 динара — комплета 350 динара. По изласку из штампе цена кола ће бити знатно већа;

— Цео комплет излази до краја ове године — сваки месец по једно коло.

Поручбине на адресу: „ГЛАС ЦРКВЕ“ В. Мишића 28, 14000 Ваљево,

тел. 014/35-115; 38-202; 20-597, 00—24 часа

Књиге достављамо поузећем — поштарина купца

НАРУЏБЕНИЦА

Адреса поруџиоца _____

СРПСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ • БРОЈ 32 • 11. НОВЕМБАР 1991. • 50 ДИНАРА

**ВАС
ВИШЕ
НИКО
НЕ
СМЕ
ДА
БИЈЕ!**

